ABD ULUSAL KİTAP ÖDÜLÜ
GADDARLIK, ŞARTLANMA VE ACILI BİR SEVGİ

JERZY KOSINSKI

ADIMLAR

4. BASKI

ABD ULUSAL KİTAP ÖDÜLÜ

GADDARLIK, ŞARTLANMA VE ACILI BİR SEVGİ

JERZY KOSINSKI

ADIMLAR

4. BASKI

ROMAN DİZİSİ

Gedikpaşa Camii Sok. No: 57 Kat: 2 34400 Çemberlitaş-İSTANBUL Tel: 516 17 46 PK: 12 Sirkeci-İSTANBUL

JERZY KOSINSKI

ADIMLAR

Çeviren: Hasan Aslan

ADIMLAR JERZY KOSINSKI

Çeviren: Haşan Aslan

Yayın Haklan: Scientia Factum

Onk Ajans, e yayınlan 1969

Birinci Baskı : Ekim

1969

1971

1982

1990

İkinci Baskı : Haziran

Üçüncü Baskı : Mayıs

Dördüncü Baskı : Mart

Kapak Resmi Kapak Filmi Kapak Baskı Dizgi-İç Baskı Cilt

Hex

Ebru Grafik Çetin Ofset Gözlem Matbaacılık Dursun Ünlü

JERZY KOSINSKI

ADIMLAR

Jerzy Kosinski, yüzyılımızın en renkli ve çarpıcı kalemlerinden biri olarak tanınır. 1933 yılında Rus asıllı bir anababadan Polonya'da doğmuş ve İkinci Dünya Savaşt'nın tüm vahşetini, kendi anlatımıyla, "binlerce benzeri gibi, altı yaşındaki o küçük çocuk da" yaşamıştır. O yılların kabusu, tüm yapıtlarında yansır dunır.

1955-57 yılları arasında Varşova Akademisi'nde asistan olarak görev yapan Kosinski, Ford bursuyla Birleşik Amerika'ya gitti ve orada kaldı.

Psikoloji doktorası yaptıktan sonra Wesleyaıı, Princeton ve Yale Üniversitelerinde öğretim üyeliklerinde bulundu.

İlk yazılarını 1960 yılında Joseph Novak takma adıyla yazan Kosinski, çocukluğunun kabuslu yıllarını anlattığı The Painted Bird *(Boyalı Kuş / e yayınları) adlı romanıyla büyük bir üne kavuştu. Kitap kısa bir süre içinde otuz altı dile çevrilip yayınlandı. Fransa'da en. iyi yabancı roman ödülünü aldı.*

İkinci romanı olan Steps */ Adımlar ise 1969'da yayınlandı ve Amerika'nın en büyük kitap ödülü olan National Book Award'ı (Ulusal Kitap Ödülü) aldı.*

Üçüncü romanı Being There *(Bir Yerde / e yayınlan) çıkar çıkmaz on dokuz dile çevrildi. Başrolünde Peter Sellers'in oynadığı bir film haline getirildi.*

Sonraki romanlan olan Cockpit *(Boşluk / e yayınlan),* The Devil Tree *(Şeytan Ağacı / e yayınlan)* Blid Date *(Kör Randevu), ve* Passion Play *(İhtiras Oyunu) da yazann ününü perçinledi.*

Babama, o tatlı adama

Kendine hâkim olamayan bilgelikten yoksundur, kendine hâkim olamayan dikkatini toplayacak gücü bulamaz; insan dikkatini toplayamadıkça da huzura eremez. Huzura erememiş kişi mutluluğa nasıl varabilir.

BHA GA VADGİTA

GÜNEYE iniyordum. Rastladığım köyler küçük ve yoksuldu; mola verdikçe arabamın çevresine kalabalık birikiyor, çocuklar beni adım adım izliyorlardı.

Dinlenmek, giysilerimi yıkatıp ütületmek için evleri çıplak ve beyaz bir köyde iki gün geçirmeye karar verdim. İşi üzerine alan kadın, ihtiyaç içindeki bir yetim kızı yardımcı tuttuğundan yıkayıp ütüleme işini kısa sürede tertemiz başaracağım söyledi. Bir pencereden bakan kızı da bana gösterdi.

Ertesi gün, giysilerimi almak üzere uğradığımda kız evin oturma odasındaydı. Yalnız, ara sıra gözlerini bana dikiyordu. Bakışlarımızın her karşılaşışında, başım elindeki işe biraz daha fazla eğip kendisinde uyandırdığım ilgiyi gizlemeye çalışıyordu.

Yeni ütülenmiş ceketimin cebine kâğıtlarımı yerleştirirken, bir an, masanın üstüne bıraktığım parlak kredi kartlarına ilgiyle baktığa m farkettim. Bu kartların neye yaradığım bilip bilmediğini sordum; şimdiye kadar buna benzer bir şey görmediğini söyledi. Kartların herhangi biriyle, para ödemeden, aşağı yukarı istenen her şeyi -mobilya, çarşaf, mutfak araçları, yiyecek, elbise, çorap, pabuç, el çantası ve parfüm- alınabildiğini ona anlattım.

Önemsemez gibi, kartlarımı komşu şehrin en pahalı mağazalarında kullanabileceğimi, lokantalarda önüme yemek gelmesi için bunları göstermemin yettiğini, en iyi otellerde kalabileceğimi ve bütün bunları yalnız ya da istediğim biriyle birlikte yapabileceğimi de söyledim. Hoşuma gittiği, onu güzel bulduğum ve patronunun kötü davrandığım farkettiğim için kendisini beraberimde götürmekten hoşlanacağımı da ekledim. İsterse, benimle dilediği kadar kalabilirdi. .

Emin olmak istercesine, yine hiç yüzüme bakmadan, para gerekip gerekmediğini sordu. Kartları yanımızda taşıyıp kullanabilmem iz şartıyla ne onun ne de benim paraya ihtiyaç duymayacağımı» tekrarladım. Birlikte bir sürü şehri, hatta bir sürü ülkeyi gezebileceğimize söz verdim; ne çalışacaktı, ne de kendisiyle uğraşmaktan başka iş yapacaktı; istediği her şeyi alacaktım ona, güzel giysileri olacak ve benim için süslenecekti, saçının biçimini hatta rengini dilediği gibi değiştirecekti. Bütün bunların

gerçekleşmesi için, sadece, kimseye bir şey söylemeden o gece evden ayrılması ve beni köyün girişindeki işaret tabelâsımn önünde bulması gerekiyordu. Büyük şehre varır varmaz patronuna mektup yazıp kendisinden önce birçok genç kızın yaptığı gibi, iş aramak üzere oraya geldiğini bildireceğimize de söz verdim. O akşam kendisini beklediğimi ve geleceğini umduğumu belirterek sözümü bitirdim.

Kredi kartlarım masanın üzerindeydi. Yerinden kalktı, hem güvensizlik hem de saygıyla kartlara baktı; dokunmak istercesine sağ elini uzattı, sonra hemen geri çekti. Bir kart aldım ve ona uzattım. İncitmekten korkarcasma, kutsal bir ekmek parçası gibi parmaklarının arasında tuttu, sayılarla harfleri incelemek üzere kartı ışığa kaldırdı.

Akşam, arabamı işaret tabelâsımn birkaç metre ötesindeki bir koruya çektim. Hava iyice kararmadan, pazardan dönen bir sürü at arabası korunun önünden gelip geçti ama kimse beni farkeımedi.

Kız soluk soluğa ve ürkek, eşyalarını doldurduğu çıkını göğsünde sıkarak birden ardımdan çıkageldi. Kapıyı açtım ve bir şey söylemeden arkaya geçmesini işaret ettim. Hemen arabayı hareket ettirdim, ancak köyden epey uzaklaştıktan sonra yavaşladım. Artık özgür olduğunu söylüyordum, yoksullukla ilişkisi kalmamıştı. Kısa bir süre sustu, sonra çekinerek kredi kartlarının yanımda olup olmadığını sordu. Kartlan cebimden çıkardım ve ona uzaitım. Birkaç dakika sonra da dikiz aynasında başım göremez oldum Uyumuştu.

Ertesi sabah geç saatte şehre vardık. Kız uyandı ve gelip geçenlere bakmak için yüzünü cama yapıştırdı. Birden koluma dokundu ve parmağıyla önünden geçtiğimiz büyük bir mağazayı gösterdi. Kartlarımın, gerçekten paradan da güçlü olduğunun elle tutulur kanıtını görmek istediğini söyledi. Arabayı kenara çektim. Mağazada koluma asıldı, heyecandan nemlenen avucunu hissettim. Büyük bir şehre hiç gelmediğini, hatta küçüğünü bile görmediğini, bunca kişinin tek yerde toplanmasına karşın yine de bunca satın alınacak şey kalabildiğine bir türlü inanamadığını itiraf etti. Hoşuna giden elbiseleri gösterdi ve kendisine yakışabilecek olanlar konusunda verdiğim birkaç öğüdü benimsedi. Yanımdakine gıpta ile bakan iki tezgâhtar kızın da yardımıyla bir sürü pabuç, eldiven, çorap, çamaşır, birkaç elbise, el çantası ve bir manto seçtik.

Şimdi eskisinden de kuşkuluydu. Kartlarımın bütün bu aldıklarımızı karşılayamayacağından mı çekindiğini sorduğumda önce inkâr etti, sonunda kuşkularını açığa vurdu. Satın aldıklarımızın parasım verebilmek için köyünde yaşayan bir yığın insanın neden ömür boyu çalışmak zorunda kaldığım, ünlü bir futbolcu, sinema oyuncusu hatta piskopos bile olmayan benim gibi birinin istediklerini alabilmek için nasıl edip de paraya ihtiyaç duymadığımı sordu.

Aldıklarımızın hepsi paketlendiğinde kasaya yöneldim ve kartlarımdan birini uzattım; kasadaki kadın teşekkür etti, bir an kayboldu, geri dönüp kartımla birlikte faturayı bana uzattı. Sevgilim paketi yakalamak için sabırsızlandığı halde henüz bunu yapmaktan çekinerek ardımda duruyordu.

Mağazadan çıktık. Arabaya bindiğimizde paketi açtı ve mallarına bakmaya, onlara dokunmaya, onları hissetmeye, tekrar tekrar hepsine dokunmaya, içine yerleştirildikleri karton kutuyu açıp kapamaya koyuldu. Araba hareket etliğinde pabuçlarla eldivenleri denemeye başladı. Küçük bir otelin önünde durduk, içeri girdik. Kâtibin, anlayış göstereceğini belirten bakışma aldırmadan, yan yana iki oda istedim. Bavullarımı yukarı çıkardılar, ama kız, elinden alınacakmış gibi, paketini taşımakta diretti.

Üstünü değiştirmek için odasına gitti, sırtında yeni bir elbiseyle döndü. Yepyeni topuklu pabuçlarıyla beceriksizce yürüyüp aynada kendine bakarak, öteki giysileri denemek üzere gidip gelerek önümde salındı durdu.

Mağaza, aldığımız çamaşırlarla dolu kutuyu, akşamüstü teslim etti. Öğle yemeğinde şarap içtiğimiz için kız hafifçe sarhoştu. Ve şimdi, edindiği bu kibar görünüşle beni etkilemeye çalışarak -herhalde sinema ya da moda dergilerinden esinleniyordu- elleri kalçalarında, dilini dudaklarında gezdirip baygın bakışlarıyla benimkileri arayarak geldi, önümde durdu.

Çağımızdan on beş yüzyıl önce gelişmiş bir uygarlığın kalıntısını yıllardan beri gün ışığına çıkaran bir profesörle beraber bir adada çalışan bir sürü arkeoloji asistanıydık.

Profesöre göre, çok ileri bir uygarlıktı ama, günün birinde, büyük bir felâket bu uygarlığı silip süpürmüştü. Bir deprem ve ardından ortalığı kaplayan su baskınının adayı yerle bir ettiği yolundaki hakim görüşe karşı çıkıyordu.

Çanak çömlek parçaları arıyor, alışılmış eşya kalıntıları bulmak için külleri elekten geçiriyor, inşaat malzemesi topluyorduk, profesör de gelecekte eserini hazırlamak için bütün bunlan kaydediyordu.

Bir ay sonunda kazıları bırakıp yakındaki bir adaya uğramaya karar verdim. Ulaşımı sağlayan sala yetişmenin telaşıyla zarf içindeki aylığımı yanıma almayı unuttum, ama ilk postayla maaşımı yollayacaklarına söz verdiler. Üzerimdeki parayla ancak bir gün yaşayabilirdim.

Gideceğim yere vardım ve bütün günümü bu yeni adayı gezmekle geçirdim. Adaya, geniş yamaçları delik deşik ve ufalandıkça yoksul ama işlenebilecek bir toprak meydana getiren lâvlarla kaplı sönük bir yanardağ hâkimdi.

Limana doğru indim; güneş batmadan bir saat önce hava serinledi ve balıkçı tekneleri gece avlanmak üzere yola çıktı. Uzun ve alçak gövdeleri kaybolana dek, sakin ve neredeyse çarşaf gibi suyun üzerinde kayarak uzaklaşmalarını izledim. Kayalık çıkıntıların yansıttığı ışık birden söndü; kapkara adalar sanki oldukları yerde donup kaldılar.

İkinci günün sabahı, postayı getiren gemiyi karşılamak üzere iskeleye indim. Büyük bir hayretle paramın gelmediğini gördüm. Günlerimi geçirmek, hatta adadan ayrılmak için ne yapabileceğimi düşünerek iskelenin üzerinde durakladım. Birkaç balıkçı, ağlarının yanına çökmüş bana bakıyordu; bir terslik olduğunu sezmişlerdi. İçlerinden üçü yanıma gelip benimle konuştular. Onları anlamıyordum, bildiğim iki dilde karşılık verdim: Yüzleri karardı; düşmanca bir görünüşe büründü, birden dönüp uzaklaştılar. Akşam, uyku tulumumu kumsala taşıdım ve kumların üzerinde uyudum.

Sabah, kalan paramı kahveye verdim. Limanın arkasındaki iğri büğrü yollarda gezindikten sonra çalılıklarla kaplı tarlaların arasından en yakın köye yürüdüm. İnsanlar gölgeye oturmuş kaçamak bakışlarla beni süzüyorlardı. Açtım, susamıştım; yakıcı güneşin altında yürüyerek kumsala döndüm. Para yahut yiyecek karşılığı verebilecek ne saatim, ne dolmakalemim, ne koldüğmem, ne fotoğraf makinem, ne de cüzdanım vardı. Öğlen olup güneşin iyice yükselmesiyle köylüler evlerine çekildiklerinde karakola uğradım. Adanın tek polis memuru telefonun başında uyukluyordu. Onu uyandırdım.

ama en basit hareketlerimi bile anlamak zahmetine katlanmaktan uzaktı. Telefonu gösterdim ve bo§ ceplerimi tersine çevirdim; işaretler yaptım, resimler çizdim, hareketlerimle açlık ve susuzluğu bile anlattım. Sonuç çıkmadı: Polis memuru ne ilgi, ne de anlayış gösterdi ve telefon mühürlü kaldı. Adanın tek telefonuydu; daha önce incelediğim rehber bunu bile belirtiyordu.

Öğleden sonrayı köyde gezinerek geçirdim, içccek bir şey sunacaklarını ya da evlerine yemeğe çağıracaklarını umarak insanlara gülümsüyordum. Kimse iltifatlarıma karşılık vermiyordu; köylüler başlarını çeviriyor, esnaf beni görmezlikten geliyordu. Kilise, takımadaların en büyüğündeydi, yiyecek ve yatacak bir yer istemek üzere oraya kadar gitme olanağım da yoktu. Kurtuluşumun denizden geleceği umuduyla kumsala döndüm. Aç ve bitkindim. Güneş zorlu bir başağrısı veriyor, sık sık başım dönüyordu. Birden, birtakım kişilerin yabancı dilde konuştuklarım duydum. Döndüm, suyun kıyısında oturan iki kadın gördüm. Baldırlarıyla kollarından fırtlak damarlı ve kül rengi yağ kıvrıııları sarkıyordu; dev boyutlardaki sutyenleri sağa sola yalpa vuran koca memelerini sıkıyordu.

Sepetler, termoslar, şemsiyeler ve meyve dolu filelerden meydana gelen piknik araçlarının ortasına yaydıkları havlulara uzanmış güneşleniyorlardı. Sırtında alındığı kitaplığın sıra numarasını taşıyan bir dizi kitap da yanlarında duruyordu. Anlaşılan, adalılardan birinin evinde kalan turistlerdi bunlar. Ağır ağır, ürkütmemeye çalışarak onlara doğru yöneldim. Konuşmayı kestiler, sırayla iki dilde derdimi anlattım ve gülümseyerek onları selâmladım.

Bir üçüncü dilde bana karşılık verdiler. Birbirimizi anlamıyorduk ama, yakınımdaki yiyeceklerin farkındaydım. Beni davet ettiklerini anlamış gibi, yanlarına oturdum. Atıştırmaya koyulduklarında gözlerimi yiyeceklere diktim; ya bakışımı farketmediler ya da bilerek görmezlikten geldiler. Birkaç dakika sonra, kadınların yaşça büyüğü bana bir elma uzattı. Ağır ağır, açlığımı göstermemeye çalışıp daha doyurucu bir şey sunacakları umuduyla elmayı yedim. Dikkatle beni incelediler.

Kumsal çok sıcaktı, uykuya daldım. Omuzları ve sırtları güneşten kıpkırmızı kesilip güçlükle doğruldukları sıra uyandım. Ter sızıntıları pörsük baldırlarına yapışan kumda izler bırakıyor, eşyalarını toplamak üzere

güçbelâ eğildiklerinde kalçalarının üstünden yağ parçacıkları sarkıyordu. Onlara yardım ettim. Baş işaretleriyle beni de çağırarak kumsal boyunca yürüdüler; peşlerinden gittim.

adımlar 17/2

Oturdukları eve vardık. İçeri girerken yine başım döndü; bir basamağa takılıp sendeledim ve kapaklandım. Güliip gevezelik ederek beni soydular ve kocaman, alçak bir yatağa sürüklediler. Şaşkınlıktan henüz kurtulamamıştım, midemi gösterdim. Hemen koştular, bana et, meyve ve süt getirdiler. Yemeğimi bitirmeden perdeleri çekmiş ve mayolarını çıkarmışlardı. Çırılçıplak, üzerime çullandılar. Koca göbeklerinin, geniş memelerinin altında kalmıştım; kollarımı tutuyorlardı; tüm gövdem kurcalanıyor, sıkıştırılıyor, eziliyor, yumruklanıyordu.

Tan atarken kendimi limanda buldum. Posta vapuru iskeleye yanaştı ama, ne para vardı ne de mektup. Sabah sisini dağıtan ve uzak adaları birbiri ardından meydana çıkaran yakıcı güneşin altında uzaklaşan gemiye baktım.

Kayak öğretmeniydim, veremlilerin bakım gördüğü bir dağ istasyonunda yaşıyordum. Oturduğum yerden sanatoryum görülüyordu, taraçalarda güneş banyosu yapan eski hastaların yanık yüzleri arasında yeni gelenlerin soluk suratlarını hemen seçebiliyordum.

Kayakçılarım her akşam, yorgun argın otellerine dönüyor, ben de tek başıma yemeğe gidiyordum. Aşağı yukarı hep yalnızdım. Sanatoryumda yemek biter bitmez boğuk gong sesleri akşam yapılması gerekenleri hatırlatıyor, birkaç dakika sonra da ışıklar, sırasıyla, bütün pencerelerden sökülüp alınmışçasına sönüyordu.

Uzaklarda bir barınakta, köpek uluması işitiliyordu. Bir yerden çarpılan kapının sesi geliyordu. Sonra kaim kar tabakası üzerinde güçlükle ilerleyen gölgeleri görüyordum: Komşu otellerde görevli kayak öğretmenleri, dikkati çekmeden, gece buluşmalarına gidiyorlardı. Sanatoryumu çevreleyen gölge yığınından fışkıran diğer şekiller, alalacele, aşağıda bekleyen adamlara doğru yürüyorlardı: Hastalar, sevgililerine doğru süzülüyorlardı. Gölgeleri birbirine dokunuyor, tek gölgenin bir araya getirilmiş parçaları gibi birbirlerine karışıyorlardı. Her çift ayrı bir yönde uzaklaşıyor ve ay ışığında,

insanların yaşadığı tarlalarda gezinmek üzere yamaçlardan inen kavruk Çamları andırıyordu. Kısa süre sonra, görünürde kimse kalmıyordu.

Sonraki haftalar için, iyi durumda olan hastalardan bazılarına günlerinin bir bölümünü sanatoryum dışında geçirmelerine izin verildiğini anladım. Yamaçlarm eteğindeki kahvede toplanıyor ve birçokları, turistler ya da kahvede çalışanlarla ilişki kuruyorlardı. Çoğu kere, bir çam koruluğuna gizlenerek, birlcşip köşelere çekilen çiftleri gözlüyor, ara sıra çiftlerde görülen değişikliği farkediyor ve en çok ilgi görenlerle hiç ilgi görmeyenleri belleğime kaydediyordum. Sonra, en son ışık kalıntıları da kaybolup soğuk birden bulunduğum yeri kapladığında odama dönüyordum.

Özellikle izlediğim bir kadın vardı. Hastalığı çok ilerlememişti, iyileşme yolunda olduğu söyleniyordu. Ay sonunda evine dönmesi gerekliydi. İki adam onu bir türlü paylaşamıyordu. Biri, komşu otellerden birinde kayak hocasıydı, diğeri de, kadın gidene dek dağ istasyonundan ayrılmayacağını her fırsatta söyleyip duran bir turistti.

Kadın, ikisine de eşit ilgi gösteriyordu. Her öğleden sonra, turist aceleyle otelinden çıkıp geliyor, kayak hocası da öğrencilerini sepetler sepetlemez, kayarak kadının bulunduğu yere koşuyordu. Kadın yamaçların eteğindeki kahveye yerleşmişti. Oradan, iki hayranının kendisine yanaşmak için yaptıkları manevraları kolayca izleyebiliyordu.

Kayak hocası, ustalığına güveniyordu; büyük bir hızla kaymaya başlıyor, kahvenin önündeki taraçaya çarpmaktan kaçınamayacağı sanılırken ani bir dönüşle kurtuluyor, bir kar bulutu içinde kadının masası önünden geçiyordu. Vasat bir kayakçı olan rakibi yamacın dibinde geziniyor, kayak hocasını yavaşlamaya ya da kenara çekilmeye zorluyor, çoğu kere inişinin hızını ve güzelliğini bozuyordu.

Bir öğleden sonra, kayak dersleri bitmeden önce kahveye girdim. Turist her zamanki yerindeydi; yamaçlardaki acemice gezintisini sürdürmeye pek istekli görünmüyordu. Kayak hocası, öğrencilerini, kahvenin az ötesinde, acemiler için hazırlanan piste getirmişti. Güneş batmak üzereyken öğrencileri salıverdi ama kahveye inmeden önce genellikle yaptığı gibi, doğru yamacın tepesine tırmandı. Her zaman kırmızı bayraklarla dolu ve karla kaplı bir tepeye yöneldi; çok tehlikeli sayılan bu tepe, şampiyonların

dışındaki bütün kayakçılara yasaktı. Kahvedekiler masalarından doğruldular, ağır ağır tepeye tırmanışını izlemek üzere taraçanın önündeki korkuluğa yığıldılar. Kadın da dışarı fırladı ve kayak hocasını beklemek üzere yamacın eleğine koştu. Turist onun peşinden seğirtti.

Kayak hocası önceleri, geniş ve zarif eğriler çizip kan delerek fışkıran ve piste tehlikeli ününü veren sivri kayalara çarpmadan indi. Gitgide hızlanarak bir şampiyonun çevikliği ve kendine güveniyle kaymaya koyuldu. Pistin sonunu gösteren tabelânın yamada mı duracaktı, yoksa gösterişli bir dönüş yapıp kızın burnunun dibinde mi çakılacaktı, merak ediyordum. Kimsenin ağzım açtığı yoktu. Uzun, neredeyse dimdik güneş ışınları, yamacın eteğinde ayakta duran kadınla turiste vuruyordu.

Kayak hocası son yüz metreye gelmişti; büyük bir hızla üzerlerine yöneldi. Kız, ani bir hareketle, elinin üstüne kapanan turistin elini bıraktı ve kollarını kaldırıp kayak hocasım adıyla çağırarak ilerledi. Turist onu tutmak için atıldı, omuzlarını yakaladı. Kayak hocası, ok gibi, yamacın eteğine varıyordu; atlama yaparcasına toplandı, ama havaya fırlayacak yerde büyük bir şiddetle sola doğru savrulur gibi oldu. İşte o an, yana kaçmak ya da hız kesmek olanağım bulamadı, kayakları yerden koptu ve ok gibi, iniş boyu biriktirdiği gerilim ve güçle, birden omuzuyla adamın göğsüne çarptı. İki gövde yamaç boyu sürüklenerek taraçaya kadar kaydı. Kalabalık onlara doğru koştu; turistin ağzından kan boşanıyordu, kendini bilmez bir halde, hemen kahvenin içine taşındı. Kayak hocası, başı ellerinin arasında, kadın rüzgâr ceketinin bağlarını çözerken, birkaç dakika taraçaya çıkan basamaklarda oturdu kaldı. Sonra cankurtaran arabası yetişti, bir türlü kendine gelemeyen turisti sedyeye yatırdılar. Sedye-ciler yaralı turisti kaldırırken taraçaya çıkan merdivene bir göz attım. Kayak hocasıyla kadın gözden kaybolmuştu.

Kayak hocasım çok sonraları görebildim. Akşamdı, bir kadınla beraberdi.

Otel duvarının girintilerinden birine sokulmuşlardı. Çevrelerinde fırtına ortalığı kasıp kavuruyor, rüzgâr karları kızgın dalgalar halinde savuruyordu. Beyaz köpük yığınları haykırıyor, şekilleniyor, kuştüyü kümeleri gibi, dipsiz uçurumların derinliklerine dökülüyordu. Kayak öğretmeniyle kadın duvara yaslanmışlardı; yolun tepesinde sallanan bir fenerin hareketli ışığı zaman zaman onları yakalıyordu; adam kadından daha alçak bir yerde

durmuş onu kendine çekiyordu. Kadın, göğsüne yaslanmış, sevgi dolu ve kendini bırakmış, omuzlarına sarılarak adama doğru eğiliyordu. Rüzgâr mantosunu savurdu, iki yana açıverdi. Bir an, görüş açımın çok ötesine, barınaklarından, karla kaplı tarlalardan çok uzaklara götürecek kanatlarla donanıverdiler sanki. Kararımı vermiştim.

Ertesi gün öğleden sonra, sanatoryumu gezmek için bir bahane buldum. Rengârenk kazaklı ve dar pantolonlu hastalar koridorlarda geziniyorlardı. Birçoğu da, yorganlarının içine büzülmüş uyuyordu. Taraçada terkedilmiş şezlong üzerinde hafif gölgeler geziniyor, tepelerden dalga dalga esen buz gibi poyrazda bezler şaklıyordu.

Şezlonga uzanmış yatan bir kadın gördüm. Rasgele omuzlarına atılmış atkısı, uzun, güneşten yanmış çıplak boynunu açıkta bırakıyordu. Ona bakmak üzere durduğumda, düşünceli düşünceli beni inceledi, sonra gülümsedi. Kendimi tanıtırken gölgem üzerine yayılı-verdi.

Ziyaretler kesinlikle sınırlandırılmıştı, odasında, günde iki saatten fazla kalmaya hakkım yoktu. Yanma da pek fazla sokulamıyor-dum: Yasaklamıştı. Çok hastaydı, durmadan öksürüyordu. Sık sık da kan tükürüyordu. Titriyor, ateşleniyordu; yanakları kıpkırmızı kesiliveriyordu. Elleri ve ayakları ter içindeydi.

Ziyaretlerimden birinde sevişmemizi isledi. Gittim, kapıyı kilitledim. Soyunduğumda, odanın bir köşesindeki boy aynasına bakmamı istedi. Aynada aksini gördüm ve bakışlarımız birleşti. Sonra yerinden kalktı, sabahlığını çıkardı ve aynaya yaklaştı. Neredeyse yapıştı aynaya, bir eliyle benim aksime dokunuyor, öbürünü gövdesine yapıştırıyordu. Göğüslerini ve kalçalarını görüyordum. O beni bekliyor, oysa ben, aynanın içinde bulunduğuma ve elleriyle, dudaklarıyla gövdeme dokunduğuna gitgide inanıyordum.

Ama, ona doğru her adım atışımda, alçak ve aceleci bir sesle beni durduruyordu. Sonra yeniden sevişiyorduk: O hep aynanın önünde ve ben, bir adım ötesinde, gözlerim üzerine dikili.

Hayatı, devamlı olarak çeşitli araçlarla denetleniyor, negatiflere kaydediliyor, çizelgeler haline getiriliyor ve bir sürü doktorla hemşire

tarafından didik didik ediliyor, göğüse ve damarlara yapılan iğnelerle gayrete getiriliyor, oksijen tüpleriyle içine dolup küçük cam tüplere boşaltılıyordu. Kısacık ziyaretlerim, oksijen tüplerini değiştirmek ya da ona yeni ilaçlar vermek üzere içeri dalan doktorlar,

' .cmşireler ve diğer hastane görevlilerince gitgide daha sık kesilmekteydi.

Yaşlı bir rahibe, günün birinde beni koridorda durdurdu. Yaptığımın farkında olup olmadığımı sordu, ne demek istediğini anlamadığımı söyleyince burada, benim gibilerini tanımlamak için tek sözcük kullanıldığını belirtti. Bu da, Hyanidae sözcüğüydü. Bir türlü anlamadığım için, sözcüğün sırtlan anlamına geldiğini de ekledi. Benim gibi adamların, ölmek üzere olanların çevresinde gezindiğini söylüyordu; bu kadınla her beslenişimde ölümünü biraz daha çabuklaştırıyordum.

Zaman geçiyor ve kadının durumu göz göre göre ağırlaşıyordu. Odasında oturup, ara sıra bir kan hücumunun renklendirdiği soluk yüzüne bakıyordum. Yorganın üstüne uzanan elleri ince mavimtırak ve çok narin bir damar örgüsüyle kaplıydı. Her soluk alışında zayıf omuzlan yükseliyor, hiç durmadan alnında beliren ter taneciklerini gizlice siliyordu. O uyurken hareketsiz oturuyor ve aynaya bakıyordum; ayna, duvarlarla tavanın beyaz ve soğuk dikdörtgenlerini yansıtıyordu.

Rahibeler gürültü etmeden odanın içinde gidip geliyor, ama ben, bakışlarından kaçabilmeyi hep başarıyordum. Hastanm üzerine eğiliyor, alnını siliyor, pamuktan bir tıkaçla dudaklarını ıslatıyor ve kulaklarına esrarlı sözler fısıldıyorlardı. Ağır giysileri, kuşkulu bir kuşun kanatlan gibi havayı dövüyordu.

Sık sık taraçaya çıkıyor ve kapıyı, hemen ardımdan kapıyordum. Rüzgâr, bıkıp usanmadan buzlu araziyi kaplayan karları uçuruyor, önceki günden kalma derin ayak izleriyle kayakların uzanıp giden iğri büğrü çizgilerini siliyordu. Merdivenin buzla kaplı trabzanından ağır ve yumuşacık bir avuç taze kar alıyordum. Kar, eriyen bir yığına dönüşmeden, bir an, sıcak avucumun içinde ışıl ışıl yanıyordu.

Odaya girişimi gitgide daha sık yasaklıyorlar, ben de kendi odama çıkıp kapanıyordum. Daha sonra, yatmadan önce, masamın gözünde, elimle

çektiğim, sonra özenle büyütüp kartona yapıştırdığım fotoğraflarıyla dolu albümleri çıkarıyordum. Bu büyütülmüş resimleri odamın bir köşesine koyuyor, oturup onlara bakıyor, sanatoryum odasında geçenleri ve aynadaki akislerimizi hatırlıyordum. Bazı resimlerde çıplaktı; şimdi bu görüntüler gözümün önündeydi, yalnız benimdi. Her biri birer aynaymış ve her an kendi yüzümün bir hayalet gibi gövdesi üzerinde gezindiğini görebilecekmişim gibi bakıyordum resimlere.

Sonra odamın balkonuna çıkıyordum. Sanatoryumu çevreleyen pencerelerin ışıklan karın üzerine düşüyor ve onu daha donuk gösteriyordu. Kaybolana dek bu ışıklara bakıyordum. Ormanların kopkoyu bir sıvı gibi yer yer çizdiği uçsuz bucaksız vadilerle tepelerin ötesinde, ay ışığı, donmuş sivri tepeleri ve daracık boğazların gölgesinden söküp aldığı bulutların buharsı kalıntılarını aydınlatıyordu.

Bir kapı vuruyor, uzakta bir otomobil korna çalıyordu. Kar yığınları arasında birden gölgeler beliriveriyordu. Güçlükle sanatoryuma doğru ilerliyor, zaman zaman gözden kayboluyorlardı; Sanki fırtınanın kupkuru bir ovadan kaldırdığı boğucu toz bulutlarıyla boğuşur gibiydiler.

Küçük bir istasyonda indim. Tren hareket ettiğinde, istasyonun büfesinde yalnızdım. Yakınımdan geçen garsonu durdurdum ve burada görülecek ilginç bir şey bulunup bulunmadığım sordum. Bana baktı, ardından, öğleden sonra, yakın köylerden birinde özel bir gösteri yapılacağım söyledi.

Bunun aslında olağanüstü bir gösteri olacağını da belirterek paramı esirgemezsem görmemi sağlayabileceğini anlattı. Kabul ettim ve istasyondan ayrıldık. Yarım, saat sonra, ucunda hangarı andıran bir yapının bulunduğu, çitle çevrili bir yere vardık. Kırk-elli kadar orta yaşlı köylü, binanın önünde, ağaçların altında gidip geliyor, sigara içiyor ve şakalaşıyorlardı.

Sırtında şehirli giysileriyle bir adam, hangardan çıkarak para toplamak için herkesin önünden geçti. Adam başına aldığı para bir köylünün on beş günlük ücretiydi, ama herkes bu parayı ödemeye hazırdı.

Sonra adam hangarın içinde kayboldu ve hepimiz ağaçların altında çember olduk. Köylüler bekliyorlar, gülüp fısıldaştıklan duyuluyordu. Birkaç

dakika geçti; hangarın kapısı açıldı, renkli giysileri içindeki dört kadın çemberin ortasına doğru ilerledi. Parayı toplayan adam, eliyle iri bir hayvanı zaptederek peşlerinden geliyordu. Köylüler birden susuverdiler. Kadınlar yan yana durmuşlardı, adamların iyice görebilmesi için oldukları yerde dönüyor, para toplayan adam da hayvanı orta yerde gezdiriyordu.

Kadınların her birinin sanki bir özelliği vardı: Biri çok uzun boylu ve sağlam yapılıydı, diğeri uzun ve ince, genç ve narindi, şehirden gelmişe benziyordu. Hepsi de aşırı boyanmışlardı,, giysileri daracıktı; çok kısaydı. Köylüler, büyük bir canlılıkla tartışmaya koyuldular. Birkaç dakika geçince, para toplayan, herkesin susmasını istedi, kadınlardan birinin seçilmesi için oylamaya başvurulacağını anlattı. Kadınlar gerinip eğilerek, kendi kendilerini okşayarak insandan çember boyunca gezindiler, kalabalığın canlılığı daha da arttı. Sonra para toplayan, her kadın için ayrı bir oylamaya başvurdu.

Sonuçta en genç olanı seçildi. Arkadaşları kalabalığa karıştılar, erkeklerle fısıldaşıp kıkırdamaya koyuldular.

Seçilen kız şimdi tek başına, çemberin ortasına çökmüştü. Erkeklerin yüzüne bir göz gezdirdi; kızın deneyi sağ salim atlatamaya-cak kadar güçsüz ve narin olup olmadığını merak eder gibiydiler.

Para toplayan adam, bir sopayla sağrısını dürlükleyerek hayvanı çemberin ortasına getirdi. İki köylü koştu, hareket etmemesi için hayvana yapıştılar^ Derken kız ilerledi, öpüp sarılarak hayvanı coşkunlukla okşamaya, tahrik etmeye koyuldu. Ağır ağır da soyunmaya başladı. Hayvan iyiden iyiye tahrik olmuştu. Kızın, ihtiyacına cevap verebileceği pek akıl alır gibi değildi.

Erkekler kendilerinden geçiyor, kıza, soyunmasını bitirip hayvanla birleşmesi için haykırıyorlardı. Parayı toplayan adam, hayvanın âletine birkaç renkli şerit bağladı, her şeritin arasında bir parmak açıklık vardı. Kadın karnım ve uyluklarını yağladı, hayvana yaklaştı ve gövdesini yalatmaya çalıştı. Sonra, haykırışlarla yüreklenip hayvanın altına yattı ve bacaklarını gövdesine doladı. Gerildi, karnını ileri itti ve hayvanı, ilk şerite kadar girmeye zorladı. Bunun üzerine kızları yöneten adam söz aldı, hayvan bir parmak ilerledikçe seyircilerin fazladan para ödemelerini istedi. Her

şerit çözülüşünde fiyat yükseliyordu. Kızın, bu çiftleşmeden sağ çıkamayacağına inanan köylüler, canı yürekten para ödüyor, ödüyor, ardından yine ödüyorlardı. Sonunda kız haykırmaya başladı. Ama gerçekten mi acı çekiyordu, yoksa kalabalığa numara mı yapıyordu, anlayamıyordum.

Hayvanat bahçesine, hakkında bir yazı okuduğum ahtapotu görmeye gittim. Bir akvaryumda yaşıyor, canlı yengeçler, balıklar, midyeler ve kendi kendisiyle besleniyordu. Kendi vantuzlarını kemiriyor ve sonunda, teker teker her birini yiyordu.

Ahtapotun, ağır ağır kendini öldürdüğü açıktı. Hayvanat bahçesindeki görevlilerden biri, ahtapotun ele geçtiği bölgede savaş tanrısı sayıldığını, toprağa dönük olduğunda yenilgiyi, açık denize baktığında zaferi haber verdiğini anlattı; yerlilerin söylediğine göre ahtapot, yakalandığı sırada inatla hep topraktan yana bakmıştı. Adamın biri, alay olsun diye, kendi kendini yemekle hiç kuşkusuz, ahtapotun yenilgiyi kabul ettiğini söyledi.

Ahtapot kendini ısırdıkça bazı seyirciler, ısırığı etlerinde hissetmişçesine ürperiyorlardı. Kiminin de kılı kıpırdamıyordu. Gitmek üzereydim ki, görünürde hiç heyecan duymayan, dudaklarım sıkmadan ahtapota bakan bir genç kadın farkettim. Kadında, en basit kayıtsızlığı bile aşan bir durgunluk vardı.

Yanına yaklaştım ve kadınla konuşmaya başladım. Kadın, ailesi şehirde oturan tanınmış bir yüksek memurun karısıydı. Beni, evinde verdiği yemeğe davet etti.

Evi çok zengindi, şölen de mükemmeldi. Ev sahibesi büyük bir rahatlıkla gidip geliyor, gerek ailesiyle ve gerekse davetlileriyle ilgileniyordu ama, yine de hepsinden uzak bir görünüşü vardı. İçimde bana özel bir ilgiyle baktığı izlenimi uyanmıştı, bunun doğru olup olmadığını anlamak istedim. Ertesi gün şehirden ayrılmayı düşünüyordum. Bu tek fırsattan yararlanmam gerekliydi.

Kadın, davetliler arasındaki bir çifti geçirmişti, elinde içki kadehiyle kitaplığın yanında duruyordu. İlgimi pek açığa vuramayan bir sesle, kendisini yalnız görmek isi ediğimi, bende uyandırdığı görüntülerden bir türlü kurtulamadığım; söyledim.

Buluşmamızı teklif ellim, buluşma yeri olarak da ertesi günü gideceğim komşu ülkenin başkentini ortaya attım. Cevap vermek üzereydi ki konuklarmdan bazıları yanına geldiler. Onlara döndü, ama, daha önce kadehini benim kadehimmiş gibi uzatarak kayıtsız bir sesle buluşacağımız otelin admı verdi.

Sonraki günler hiç durmadan onu düşünüyor, yanıbaşında geçirdiğim anları hatırlıyordum. Yemeğe çağrılı erkeklerle ilgili tahminlere dalıp gidiyor, içlerinden hangilerinin sevgilisi olabileceğini, hangi koşullarda seviştiğini düşünüyordum. Onu düşündükçe, ilk baş başa kalışımız gözlerimin önüne geliyor ve gitgide kuşkulanıyordum...

İkimiz de çırılçıplaktık. En büyük isteğim onunla kendimi rahat hissetmekti. Ama benden ne isteyebileceğini düşündükçe isteğim sönüyordu. Gövdemin üzerine düşeni yapabilmesi için, neredeyse kendimi düşünmemeye zorlamam gerekiyordu.

Yine de yetersizliğimi ondan gizleyemedim; duyduğum isteği, gövdemin, birden küçülüveren parçasından başka yerde göremez olmuştu sanki. Beni tatmin etmek için gerekli inceliği gösteremediğini söyleyip kendi kendine çatıyordu. İsteğinden yoksun bırakılmış ve gitgide daha mutsuz hissediyordu kendini. Giyindim ve sokakta yürümek, olup bitenleri anlamaya çalışmak üzere yanından ayrd-dım. Güçlüklerimi ona ne yoldan anlatabileceğimi bulmaya çalıştım; her türlü tartışmadan kaçmasından, çabalarımda, birincisi kadar boş bir ikinci deneye kalkışma bahanesi görmesinden çok korkuyordum.

Sokakta bir kadına yanaştım: Yüzü çok boyalıydı, vücudu kötü dikilmiş bir elbisenin içinde kayboluyordu. Kısa bir konuşmadan sonra, benimle yukarı çıkmayı kabul etti.

Odada soyunmama yardım etti, kendi giysilerini çıkarmadan beni okşamaya koyuldu. Bu, dokunmada bir çeşit yakınlık vardı, sanki ellerine, derimin altında akan kanımın ta kendisi yön veriyordu; kendi ellerimi kullanmak isteseydim, tıpatıp aynı yolları izlerdim.

Yine sırtındaki giysilere baktım ve birden, bir erkekle birlikte olduğumu anladım. Havam hemen değişiverdi. İçimde bir zevk ve kendimi bırakma

isteği duyuyor, ama çok kolay kabul edildiğimi, her şeyin aniden, önceden kestirilebilecek bir hal aldığım anlıyordum. Bütün yapabildiğimiz, karşımızdakine kendi görüntüsünü sunmaktı.

Ordudayken, askerlerden pek çoğu şu oyunu oynarlardı: Yirmi, yirmi beş kişi bir masanın çevresine toplanır ve aletlerine uzun bir sicim bağlarlardı. Oyuncular kendilerine "Yuvarlak Masa Şövalyeleri" adını takmışlardı. Kral Arthur diye adlandırdığımız biri de bütün sicimlerin ucunu elinde toplardı; sicimin ucunda kimin bulunduğundan haberi yoktu.

Zaman zaman Kral Arthur bir sicimi seçer, masanın üzerindeki çentiklere takarak santim santim çekerdi. Askerler, içlerinden birinin acı çekmekte olduğunu bilerek birbirlerine bakarlardı. Kurban, acısını gizlemek ve her zamanki görünüşünü bozmamak için elinden geleni yapardı. Sünnetli olanların bu oyunu sünnetsizler kadar rahatlıkla oynamadıkları, sünnetsizlerin bir et parçasıyla korundukları söylenirdi. Kurban bağırmaya başlayana dek sicimin kaç çentik aşacağı konusunda bahse tutuşulurdu. Ortaya konan parayı, her ne pahasına olursa olsun almak uğruna, bazı askerler hayat boyu sakat kalmışlardı.

Askerlerin, Kral Arthur'la sicimi bacağına dolayan bir arkadaşlarının işbirliği yaptığını ortaya çıkardıkları günü hatırlarım. Tabii, bu asker, acıya herkesten çok katlanabilmiş, Kral Arthur'la ortak, ceplerine büyük paralar indirebilmeyi başarmışlardı. Aldatılan şövalyeler, verilmesi gereken cezayı gizlice kararlaştırdılar. Suçlular birden arkadan yakalandı, gözleri bezle kapatıldı ve her biri, bir ağaca bağlandı. Şövalyeler, birbiri ardına, şekilsiz bir et yığını halini alana dek suçluların en hassas yerlerini iki taş arasında ağır ağır ezdiler.

Daha sonra, orduda, on iki askerlik bir gruptuk. Akşamları, çadırda, kadınlardan söz ederdik. Askerlerden biri, kadınlarla sevişirken bütün istediklerini yapamadığından -ya da istediği süre boyunca yapamadığından- yakınırdı. Aynı derdi çeken daha başkaları da vardı sanki. Pek iyi anladığımdan emin değildim ama düzelebilecek bir dertleri olduğunu sanıyordum, bir doktora gitmelerim öğütledim. Buna hiçbir doktorun çare bulamayacağını belirttiler, onlara göre sözkonusu şey, doğanın başlarına yıktığı bir talihsizlikti. Tek yapılabilen sevişirken kendine hakim olmak,

kadını düşünmekten uzak durmak, dikkati yapılan şeye vermemek, bir şey hissetmemek, ya da hissetmek istememek, diyorlardı.

Bir kadının, yattığı erkeğin, daha önce seviştiklerine oranla nasıl davrandığım hiç değilse bile pek seyrek söylediğinden yakınıyorlardı; kadın, kendini ele vermekten korkuyordu. Bu noktada bir duvar olduğunu kabul ediyorlardı. Erkek, sevgili olarak kendini asla tanıyamamaya mahkûmdu.

Fakültedeyken beraber olduğum kızı hatırladım. Annemle babam dışarı çıktığında sevişirdik. Bir gün, sarmaş dolaş olduğumuz bir sıra telefon çaldı; telefon yatağın başucunda durduğundan yaptığım işi hiç kesmeden cevap verdim ve beni arayan arkadaşla konuşmaya koyuldum. Telefonu kapadığımda kız, bir daha asla benimle sevişmeyeceğini söyledi.

Bacak uzatmak ya da parmak kıvırmak sözkonusuymuş gibi, sırf iradî bir eylemle boşalımda bulunabilmemin kendisini çok kırdığını söylüyordu. Kendiliğindenlik kavramında, büyük bir istek, ani bir arzu duymam gerektiğinde diretiyordu. Bunun hiç önemi olmadığını söyledim, o tam tersini savundu ve bilinçli bir kararla boşalımı sağlıyorsam bunun cinsel ilişkiyi hepten mekanik ve sıradan bir şeye dönüştürdüğünü belirtti.

Ayın ilk günlerinde, alay, ulusal bayram günü yapılacak geçit töreninde hazırlanmaya koyuldu ve gerek boyları, gerekse yürüyüşe yatkınlıklarından ölürü seçilen içimizden yüzlercesi günlük hazırlıklara başladılar.

İçtima, ormanı çevreleyen sert ve kuru topraklı talimgâhta, tan atarken yapılacaktı. Sıcağa rağmen talim bütün gün sürüp gitmekteydi; dörderli kol halinde yürüyor, kaz adımlarıyla boydan boya bütün alanı aşıyor, altı tabur orta yerde yürüyor, sıralar, büyük bir makasın bulunduğu yerde rastlaşan trenler gibi sık sık karşdaşıyor, birbirlerinin yanından geçiyorlardı.

Bir ay süren bu yorucu talimlerin sonunda bir bütün olmuştuk, tek kişi gibi yürüyorduk. Hep birden soluk alıyor, bir hareketle selâm veriyorduk; kemiklerimizle kaslarımızın uzantısı haline gelen tüfekler kullanıyorduk. Bu yorucu günler boyunca, tüm düşüncelerimiz şişen ve yanan ayaklarımıza, üniformalarımızın sıcak ve kalın kumaşına durmadan sürtünen nemli derilerimize takılıydı. Sanki hep, hareketsiz ormana doğru

yürüyorduk, ama dizimiz, ağaçların gölgesinde varmadan, her keresinde geri dolanıyordu.

Ulusal bayram günü kalk borusu her zamankinden erken çaldı. Tören bulunduğumuz yerin biraz ötesinde yapılacaktı. O an, bu zorlu angaryadan kurtulabilmenin mümkün olduğunu anladım. Dört kişi birden -aynı dizideki üç kişi ve ben- kaybolup bütün günü çaktırmadan ormanda geçirirsek, başları fazlaca kalabalık olan subaylarımızın yokluğumuzu farketmeleri çok uzak bir ihtimaldi. Akşam dönerlerken asker kalabalığına karışıp kolayca kampımıza ulaşabilirdik.

Üç silâh arkadaşıma bundan söz ettim; kabul ettiler, ilk içtima-dan önce kamptan ayrılmaya karar verdik. Kahvaltı etmek için kantine gidecek yerde, çöplerin kaldırılmasıyla görevlendirilmişiz gibi doğru çöplüğe yöneldik. Daha sonra da, kamyonların doldurulduğu yerde büyük bir güvenle dikilip giriş çıkışı düzenlemek ve ormana kaçmak için uygun bir fırsat çıkana kadar beklemek yetti. Kimse ardımızdan seslenmedi, ilk çalılar bizi gizleyince, tüfeklerimizi ardımızdan sürüyerek koşmaya başladık. Koşarak geçerken alakargalar ötüyor, ara sıra önümüzden sincaplar dallara sıçrıyordu. Ancak ormanın göbeğine vardığımızda durduk. Soyunduk ve yere uzandık.

Güneş yükseldi ve ormanın toprak zemini tütmeye koyuldu. Sayısız mırıltının, cıvıldaşmanın meydana getirdiği uğultuyla kaplı açıklığın orta yerinde, uzaklardan gelen bir boru sesi çınladı. Uykuya daldık.

Uyandığımda büyük bir ağırlık hissettim, boğazım yanıyordu; silkindim ve yerimden kalktım. Güneş ağaçların tepelerine değip geçiyor, bulunduğumuz açıklıkta ışık gitgide azalıyordu. Üç arkadaşıı,. hâlâ uyuyordu, üniformaları yanlarında, çalılıklara asılıydı. Ormanın derinliklerinden bir gürültü geliyor, her saniye yaklaşıyor ve gitgide daha iyi duyuluyordu. Birden bunun, alay bandosunun sesi olduğunu anladım. Seslerin geldiği yöne baktım, gördüğüm şey soluğumu kesti: İki yüz metre öteden, alay bandosu, ağaçların arasından geçerek doğru üstümüze yürüyor, bandonun önünde gidenin sırmalı sopası güneş ışınlarıyla parıldıyor, trampetçilerin beyaz deriden önlükleri yaprakların yeşilinde açıkça seçilebiliyordu.

Bir an önce koşup gizlenmekten başka şey düşünmeden üniformama doğru atıldım. Sonra tembel tembel uzanmış yatan arkadaşlarıma yöneldim, peltek peltek bana söverlerken onları sarstım durdum. Başlarına geleni anlayınca benimkine benzer bir paniğe kapıldılar. Üniformalarına, çizmelerine, tüfeklerine yapışıp ağaçlarla çalılıkların derinliğine daldılar.

Hiç düşünmeden ileri atıldım, ama beni hareketsiz bırakan bir ürperti her yanımı kapladı. Bu nöbet birkaç saniye sürdü, ama bir türlü kaçamadım. Açıklıkta çırılçıplak tüfeğim ve üniformamın önünde dikilmiş, sanki bulunduğum mevzii korumaya ve dizinin gelmesini beklemeye kararlıymış gibi duruyordum.

İlk sıralar artık birkaç metre ötemdeydi. Beni görmüşlerdi, bando sustu, atlı subaylar diziden ayrılıp dörtnala açıklığa yöneldiler.

Asker dizisini büyük bir heyecan kapladı; bazıları sıradan çıkmıştı, diğerleri de elleriyle işaretler yapıp bağırarak bir şeyler söylüyorlardı. Alay sancağını görünce, selâm verme alışkanlığım tepti. Kasketimi kaptım, esas duruşa geçtim ve elimi alnıma götürdüm. En yakın askerlerden gelen alaycı çığlıklar, borusunu kapıp bir sürek avı havası çalan borazan hareketimi tamamlamamı engelledi. Başımı önüme eğdim ve gözüme çarpan şeyle büyük bir dehşete düştüm: Yapacak hiçbir şey yoktu boşalım durumuna gelmiştim.

Emirler duyuldu, dizi durdu. Şimdi subaylar düzeni sağlayabiliyorlardı ama, askerin gülmesine engel olamıyorlardı. Arkalarında atlı bir subayla iki asker bana doğru yürüdü. Bir ikinci subay atından inip bağırarak tutuklu olduğumu bildirdi. Başka komutlar duyuldu, dizi yeniden düzene girdi ve ormanın içindeki kestirme yoldan kamp yönünde yürüyüşe geçti. Giyindim ve bir nöbetçi refakatinde birliğe döndüm. İzinsiz görevden ayrılmak, görevi bırakmak suçlarından hakkımda koğuşturma açıldı. Benimle birlikte gelen arkadaşların adını da vermem istendi, ama yalnız başıma haraket ettiğimi, diğerlerinin ben uyurken başka bir yönden bulunduğum açıklığa çıkmış olabileceklerini söyledim. Önemsiz bir suçun tek sorumlusu olduğumu savundum. Suçum da, bir şey söylemeden birlikten ayrılmaktı. Gerçekten de, talim sırasında, subaylardan biri tarafından geçit törenine katılmaktan bağışık tutulmuştum. Subay, hatırlamayı pek gerekli bulmadığı halde, geçit törenine katılmamak başıma iş açmadı. Çırılçıplak sancağı

selâmlamakla bile bile ona küfrettiğim yolundaki suçlamaya gelince, askerlerin pek çok kere çırılçıplak oldukları sıra ani saldırıya uğradıklarını, bu halde savaşmak zorunda kaldıklarını belirterek kendimi savundum.

SÜNNETLİ MİSİN? Aradaki farkı bildiğimden emin olmadığım halde hep merak ederim.

Neden daha önce sormadın?

Pek önemli değil, hem sana bit soruyu sormaktan çekiniyordum. Benden gelen bir çeşit bekleme ya da serzeniş görebilirdin. Bu konuda erkekler çok alıngan olurlar değil mi?

Bilmem; adamına göre değişir.

Sünnet gerçekten gerekli mi? Örneğin apandisit amaliyatı olmak gibi?

Hayır, hiç de değil.

Günümüzde bu iş ne kadar acımasız, ne kadar gereksiz geliyor. Düşün, çocuğun gövdesinden bir parça nzası olmadan kopanlıyor. Bu sakatlama, erkeğin duyarlığını ve tepkilerini azaltmak gibi bir sonuç veremez mi? Her şey bir yana, doğanın örtüp korumak istediği bir organ, tıpkı dirseklerle dizler gjibi bezin, yünün ya da pamuklunun sürtünmelerine maruz kalıyor.

Bütün barınakların kilometrelerce ötesinde, bir ormanda pusuya yatma emri almıştım. Sık yapraklı bir ağaç seçtim ve rahatça tepesine tünedim; manevralar süresince geçirilecek birkaç saatim vardı. Dürbünümle çevreye göz gezdirirken beş yüz metre ötede gizlenen bizim alaydan bir askeri keşfettim. Yerimi belli etmeme emri aldığımdan kendimi göstermedim; yalnız ara sıra dürbünümle ona bakıyordum. Birden yaptığı hareket dikkatimi çekti, elindeki tüfeğin namlusunun doğrultusunu izledim: Uzak bir tarlanın kıyısında, tam manevra alanının sınırında gezintiye çıkmış iki kişi ağır ağır ilerliyordu. Tüfek iki kere sarsıldı ve iki boğuk patlama sessizliği delip geçdi. Yeniden, gezintiye çıkmış kişilerden yana baktım: Ani bir dalgayla devrilen iki "sörfçü" ([1]) gibi, rüzgârda hafif hafif oynayan otlara serilmişlerdi.

Şimdi, nişancıyı çok daha büyük bir dikkatle gözleyebiliyordum. Yüzünü seçemediğim halde, onun beni görüp tanıyabileceği aklıma geldi ve yüreğim çarpmaya başladı; ama tüfeği dizlerinde, ormanın ağır ağır salınmasına kendini bırakan ağacın dallarına büyük bir rahatlıkla yaslanmıştı. Kararan hava ağaçlan kaplayana; gece, toprağı kaplayan çiyden doğmûşcasına yükselene dek onu durmadan gözetledim.

Ertesi gün, yüzbaşı, serseri kurşanlarla iki sivilin can verdiğini bildirdi. Soruşturmadan sonuç alınamadı, hepimiz mermilerimizi nerede kullandığımızı ispatlayabilmiştik.

Bir süre sonra, alayın futbol takımını taşıyan iki kamyon, kestirme niyetine, topçunun atış alanı içindeki bir tarladan geçmeye kalktı. Aslında, tarlanın yasak bölge olduğunun belirtilmesi gerekiyordu ama, ya kamyon sürücüleri tabelâlan farketmemiş, ya da alaydan biri sökmüştü bunları, futbolcular gidecekleri yere varamadılar. Top ateşi açıldığında kamyonların, tarlanın aşağı yukarı yansını aşmış olmaları gerekiyordu: Arkalarından buluna buluna, şaşırtıcı beyazlıkta bir lâstik pabuç teki bulunabildi.

ONUN sevgilim olduğunu düşün. Bu düşünceyi yok etmek için, ortadan kaldırman gerekecek. Değil mi?

Bilmem. Pek emin değilim.

Bir gün, bana manto alıyorduk. Satıcı yanıma yaklaştı, mantoyu giymeme yardım etti. Yakamı düzeltmek içini elini boynuma attığında yetiştin, bir şey söylemeden adamın elini tuttun ve boynumdan uzaklaştırdın. Tıpkı bir eşya gjıbi. Herhalde elini iyice sıkmıştın, olduğu yerde dondu kaldı. Yüzü kıpkırmızıydı, bağıracakmış gibi ağzını açtı.

Elini boynundan çektim, çünkü sana dokunmasını istemiyordum.

Ama onunki, herhalde sırf meslekî bir davranıştı.

Bilmiyorum, sen de bilemezsin. Sana dokunduğıında neler duyabileceğini düşünüyordum.

Bu düşünceyi yok etmek için de, adamın elini boynumdan çekmen gerekti.

Evet.

Adam öldürebilir misin? Önemli bir nedeninle demek istiyorum?

Bilmem.

Savaş sırasında güçlükle iş bulunabiliyordu; tarlalarda çalışamayacak kadar çelimsizdim, köylüler çiftlikte kendi çocuklarım ya da yakınlarını çalıştırmayı yeğ tutuyorlardı. Yersiz yurtsuz biri olarak herkesin şamar oğlanıydım. Sonunda yanında iş bulduğum çiftçi, eğlenmek için gömleğimin yakasına yapışarak beni çekiyor ve dövüyordu. Ara sıra kardeşleriyle dostlarım çağırıyor, birlikte oyun oynuyorlardı: Onlardan birkaç adım ötede durup gözlerimi açarak ileri

 bakarken yüzüme tükürüyor, gözüme kaydedecekleri isabet sayısı üzerinde bahse tutuşuyorlardı.

Bu tükürük oyunu köyde çok yaygınlaşmaya başlıyordu. Kızların, oğlanların, çiftçilerin, karılarının, sarhoşların ya da içmeyenlerin, herkesin hedefiydim.

Günün birinde mantardan zehirlenen bir çocuğun, köyün en zengin çiftçilerinden birinin çocuğunun cenazesinde bulundum. Herkes bayramlıklarını giymişti, iyi ve alçakgönüllü görünüşleri vardı.

Çukurun başında dikilen yıkılmış babaya bakıyordum. Yeni sürülmüş toprak gibi sapsarıydı yüzü, gözleri şiş ve kırmızıydı. Karısına yaslanıyor, bacakları bükülüyor, adamı güçlükle taşıyabiliyordu. Tabutu çukurun kıyısına bıraktıklarında, cilâlı kapağın üstüne kendini attı, çocuğun kendisiymiş gibi kapağı öpmeye ve onunla konuşmaya koyuldu. Çiftçinin ve karısının yakarmaları sessizliği yırtıyordu, sanki boş sahnede bir trajedi korosu hiç durmaksızın haykırıyordu.

Köylülerin çocuklarına duyduğu sevginin, hayvanlar arasında yayılan ateş gibi denetlenemeyen bir güç olduğunu anladım. Sık sık çocuklarının ipeksi saçlarını okşayan anneleri, çocuklarını havaya atıp tutarak eğlenen babaları görüyordum. Tombul bacakları üzerinde sendeleyen, rüzgârın tokatladığı

ayçiçeklerini dik tutan güçten destek alır gibi yuvarlanıp yeniden doğrulan küçücük çocukları görüyordum.

Sonra bir gün, umutsuz melemeleriyle koca sürüyü birbirine katan, debelene debelene, ağır ağır can veren bir koyun gördüm. Köylüler, hayvanın otlarken bir olta iğnesi ya da cam parçası yutmuş olabileceğini söylüyorlardı.

Aylar geçti. Bir sabah, sığırtmaçlığını yaptığım sürüden bir inek, komşulardan birinin çiftliğine daldı ve ürüne zarar verdi. Durum patronuma bildirildi. Tarlalardan döndüğümde beni bekliyordu. Beni ambara sürükledi, bacaklarım kan içinde kalana dek kırbaçladı. Sonunda, hırsından böğürerek deri kayışı suratıma fırlattı.

Atılan olla iğnelerini toplamaya ve ambarın arkasına gömmeye koyuldum. Çiftçiyle karısı kiliseye gittiğinde gizli yerime süzülüyordum. Taze somunlardan aldığım ekmek içiyle topaklar yapıyordum; her birine de iki olta iğnesiyle cam tozu koyuyordum.

Çiftçinin üç çocuğundan en küçüğüyle oynamayı severdim. Onu sık sık avluda bulur, kurbağa ya da leylek taklidi yaparak kahkahalarla güldürürdüm.

Bir akşam küçük kız göğsüme sokuldu. Ekmek içinden yaptığım topaklardan birini aldım, tükürüğümle ıslattım ve ağzına attığı gibi yutmasını istedim Durakladığını görünce, bir elma dilimi alıp ağzımın içine koydum, işaret parmağımla ittim vc yuttum. Küçük kız da benden gördüğünü yaparak ekmek topaklarını birbiri ardından yuttu. Yüzüne bakmamak için başımı çevirdim ve babasının kırbacının yakıcılığından başka şey düşünmemeye kendimi zorladım.

O andan sonra, zalim patronlarıma korkmadan bakmaya, sille tokat girişip kötü davranmalarına yol açmaya başladım. En ufak bir acı duymuyordum. Yediğim her kırbaç darbesini, benimkinden yüz kat beter bir acıyla ödeyeceklerdi. Artık kurbanları değildim: Onların hem yargıcı, hem de cellâdı oluvermiştim.

Bölgede ne doktor vardı, ne de hastane. En yakın demiryolundan da, kırk yılda bir yük treni geçerdi. Gün doğarken gözyaşları içindeki ana baba, soluyup duran çocuklarını kiliseye, kutsaması için papaza götürdüler. Alacakaranlık çökerken, daha da umutsuz, ölüm halindeki çocuklarını büyü yapan sihirbazların uzaklardaki kulübelerine taşıdılar. .

Ama ölüm inatla haracını alıyor ve çocuklar teker teker ölüyorlardı. Köylülerden bazıları Tanrı'ya lânet okuyor, fısıldayarak tek evlâdı Hazreti İsa'yı, böylesinc gaddar bir dünya yaratmakla işlediği günahın kefaretini ödemek için kendi eliyle çarmıha gerdiğini söylüyorlardı. Bazı köylüler de, bombalanan şehirlerden, savaşlardan, kamplardan ya da gece gündüz içinde insanların yakıldığı fırınlardan uzak durmak için ölümün gelip köylere yerleştiğini savunuyorlardı.

Üniversitede, bana haksızlık eden bir öğrenci vardı. Köylü aileden geldiğini, Parti'nin siyasî nedenlerle üniversiteye kadar soktukları arasında imtiyazlı bir yeri bulunduğunu öğrendim. Ekmeğine yağ süren bu havaya karşı elimden bir şey gelmezdi, dolayısıyla da düşmanlığının cezasını verebileceğim hiçbir yol yoktu. Sistemi suçlamanın, bu çocukla karşı karşıya gelmekten kurtulmak için bulduğum bir bahaneden başka şey olmadığını anladım.

O çağda hepimiz, orduya çok benzeyen öğrenci savunma birliklerinde görevliydik. Sırayla, birliklerden her birinin, şehir gamizo-nuna bağlı üniversite cephaneliğini koruması gerekiyordu. Nöbet iki gün sürüyor ve askerî yönetmeliğe uygun düzenleniyordu: Nöbetçiler üniversitenin bir kanadına yerleşiyor ve işler kışladaki gibi yürütülüyordu. Telefonla alman emirlerin kaydedilmesi ve askerlik kitaplarında gösterildiği gibi uygulanması, her emrin eksiksiz yerine getirilmesi zorunluydu; bize sık sık söylendiği gibi, garnizon komutanı, öğrenci savunma birliğinin etkinliğini denetlemek için her an bir genel alarm verebilirdi.

Bir gün Üniversite cephaneliğinden telefonla verilen emirleri büyük bir saygıyla dinlediği sıra düşmanımı gözledim; eliyle ahizeyi o kadar sıkmıştı ki oynak yerleri bembeyazdı. Dikkatle ona baktım. Aklıma bir şey gelmişti.

Bir hafta sonu, nöbetçilere komuta etmek üzere seçildiğinde, sesime katı, kuru ve hafiften küstah bir hava vermek için saatlerce uğraşmıştım bile.

İlk gün, geceyarısı onu telefonla aradım, en aceleci ve otoriter sesimle garnizon nöbetçi subayı olduğumu ve nöbetçi komutanla görüşmek istediğimi bildirdim. Sesimi değiştirmeye devam ederek, ordunun bir gece talimi yaptığım, plânlara uygun olarak, üniversitedeki müfrezeyi toplayıp parktan geçmesi ve şehirdeki cephaneliğe karşı ani bir saldırı denemesine girişmesi gerektiğini söyledim. Oraya vardığında cephanelik nöbetçilerinin silâhlarım alacak, girişi zorlayacak, binaları ele geçirip manevraların sonuna kadar elde tutacaktı. Verdiğim emirleri tekrarlamasını isledim, heyecan içinde ve tabii günün parolasını sormayı akı! edemeden dediğimi yaptı. Parolayı sormaya kalksa kendisine cevap vermem imkânsızdı.

Yarım saat sonra tekrar telefon ettiğimde kimse cevap vermedi: Herhalde, müfrezesiyle birlikte cephaneliğe karşı saldırıya geçmişti.

Pazartesi günü, olup biteni herkes öğrendi. Tam istediğim gibi, müfrezesi cephaneliğine saldırmıştı. Bir ayaklanma ya da karşı-ihti-lâl denemesi sanılarak garnizondan hemen genel alarm verilmişti. Üniversite müfrezesi kısa sürede kuşatılıp tutuklanmıştı; komutanı da silâhlı ayaklanmaya girişmekle suçlanıyordu.

Askerî mahkeme karşısında, verilen parolaya kanıp doğrudan doğruya garnizondan gelen emirlere boyun eğdiğini savundu. Umutsuzlukla bu görüşe sıkı sıkı sarılıyordu.

Kızın başka kardeşi yoktu, bir ağabeyi vardı. Söylediğine göre de ağabeyi kendisini çok severdi, kavga ettikleri hiç görülmemişti. Ama ağabey, kızı ilgilendirmeyen erkeklerden başkasına yakınlık duymaz gibiydi. Kız birine ciddi bir yakınlık gösterse hemen alınıve-riyordu. Hep peşinden gidiyor, kızkardeşini bir erkekle yalnız bırakmaya niyetli olmadığı açıkça anlaşılıyordu. Kızla danseden, onu kollarına alan ya da öpmeye kalkışanlarla kavga çıkarıyordu. Çoğu kere onun sevgilisiymiş gibi davranıyordu. Yine de kız, ağabeyiyle kıvanç duyduğunu söylüyordu. Çok yakışıklıydı, sınıfının en parlak öğrencisiydi. Kızların büyük çoğunluğu ona aşıktı.

Bir dost, bir gün kıza, ağabeyiyle aynı özden geldiklerini, onlarınki gibi bir yaradılışın kendisine en çekici gelen şey olduğunu anlattı. Dosta göre, ağabey kızın bir uzantısıydı, kız da ağabeyin bir uzantısı. Böylece diye

ekliyordu, kıza aşık olmak ağabeyiyle de duygusal bir beraberlikte olmak anlamına geliyor.

Kız, bütün dünyaya karşı ağabeyiyle birlik olabileceğinin bilincine vardı. Birbirlerini seçmeli, bağlanmalı, karşılıklı sözleşmeliydiler; yine de, ilişkilerinin bir deney sayılabileceğini söylüyordu. Eğer deney başarıyla sonuçlanmazsa, başarısızlığın suçunu kardeş olmalarına yükleyebilirlerdi. Ama başarıya varırsa, ne kadar güzel, ne kadar pratik olurdu. Bu tür ilişkilerin hiçbir yanı ona, doğaya karşıymış gibi gelmiyordu; ağabeyiyle aralarında, örneğin lisede sık sık görüldüğü gibi, birbirlerine aşık olup cinsel ilişkiler kuran iki kadın arasındaki farktan herhalde çok daha büyük bir ayrılık vardı. Böyle bir beraberlik, hiçbir benzeriyle kıyaslanamazdı. Gerek kendi, gerekse ağabeyi her şeyi yapabilir, her şeyi söyleyebilirlerdi; başkasıyla asla bu kadar özgür benliğine böylesine mutlak sahip olamazdı.

Döner dönmez ona telefon ettim, ama evinde yoktu. Sonunda onu yakaladım, öğle yemeğinde buluşmak üzere anlaştık. Bana alışılagelen soruları sordu: Yolculuğum nasıl geçmişti, neler yapmıştım, nerelerde mola vermiştim, kimlere rastlamıştım... Her şeyi anlattım, sonra da bu birkaç gün içinde onun neler yaptığını sordum.

Kendisi için banyolarda aldığım randevuya gittiğini söyledi. Bir kadın masörle karşılaşacağını umuyordu ama, orada, kendisi için yolladığım erkek masörün beklediği bildirilmişti. Önce epey rahatsız olduğunu söyledi, ama canımı sıkmamak için geri çevirmek istememişti.

İYİ ama neden bir erkek gönderdin? Özel bir nedeni mi vardı?

Yooo, masajdan başka hiçbir neden yoktu. Hoşuna gitti mi?

Usta bir masördü. İşini iyi bilen bir havası vardı. Demek adamdan bir şikâyetin yok?

Hayır.

Neden rahatsa oldun?

Nasıl kabul edebileceğimi kestiremediğim birtakım şeyler yapıyordu.

Ama hepsini kabul ettin değil mi?

Başka çarem yoktu. Bütün yapabileceğim çekip gitmekti?

Gitmedin, değil mi?

Hayır, masaj süresince oradan ayrılmadım. Adama bir şey söyledin mi? Hayır, ellerinin istedikleri her şeyi yapmalarına göz yumdun değil mi?

Bunu söylemine baktıkça ne yapmaya kalkacağını önceden kestirdiğini seziyorum. Öyleyse neden bu adamı seçtin?

Ne yapacağını, böyle bir durumla karşılaştığında nasıl davranacağını anlamak istiyordum.

Nasıl davranacağımı mı anlamak istiyordun? Adama, bana yaptıklarını yapmamasını söylemenin çok daha önemli olacağını sanmıyor musun? Her şey bir yana, beni çok iyi tanıyorsun.

Adamın ellerini çok iyi bildiğimden, seni ona özellikle gönderdim. Söylesene, zevk aldın mı?

Eller, onun elleri olmaktan çıkmıştı. Masaj sırasında, bu ellerin, senin ellerin olduğunu düşündüm. Senin de bunu istediğini sanıyorum.

Sıra kahveye gelmişti ki, birden ona bir soru sordum: Benim

yokluğumda ilginç birine rastlamış mıydı? Cevap vermeden, dudaklarını büzmekle yetinerek gözlerimin içine baktı. Sonra, en ufak bir rahatsızlık duymadan, başka bir adamla çıktığım kabul etti.

DOĞRU MU söylüyorsun? Nasıl bir adamdı?

Onunla ilgili söyleyecek özel bir şeyim yok. Bir süre birlikte vakit geçirdik. Bu nedenle, beni telefonla aradığın sıra evde yoktum.

Anlıyorum. Ama gecelerini dostlarında geçirdiğini yazdın bana.

Yalan söylüyordum.

Demek bir erkekle çıktın. Ne kadar süreyle?

Sadece iki hafta.

Her gün mü?

Aşağ yukarı.

Ben gitmeden önce de onu tanıyor muydun ?

Hayır. Birlikte yaşamamızı istediğini söylediğin son telefonundan hemen sonra ona rastladım. O gece bir yere çağrılmıştım. Biri beni onunla tanıştırdı. Ertesi akşam görüştük, sonra öbür gün ve böyle sürdü gftti.

Bütün bunları bana neden anlattın?

Çünkü senden gizlesem rahat edemeyecektim. Habersiz olduğun bir deneyden ötürü senden ayrılmak istemiyorum. Birlikte yaşamamızı istediğini söylediğinde, başka biriyle ilgilenip ilğilenemeyeceğim ve bu adamın bana, senin kadar değer verip vermeyeceğini anlamak istiyordum. Senin aracılığınla öğrendiklerimden öte, kendimi daha iyi tanıma zorunluluğunu duydum. Sana, yalnız üzerimde yaptığım etkiden ötürü bağlı olabilirdim. Bu nedenle, sen gittiğinde, bir iç mahkeme önünde birlikte yaşamayı seçtiğim adam, ona verebileceğim ve ondan alabileceğim sevgi türü üzerinde hesap verme gereğini duydum.

Demek, beni sevip sevmediğini anlamak için başka bir adamla yatman gerekti?

Onunla yatmadım.

Ama bensiz nasıl olduğunu gerçekten anlamak istiyorsan, neden böylesine kesin bir deneyi geri çevirdin?

Geri çevirmedim; o, benimle yatmak istemedi. Beni sevdiğni, evlenmek istediğini söylüyordu. Belki yatmayı teklif etse, seninle olan ilişkilerimden ötürü reddedeceğimi sanıyordu. Çünkü ona senden söz etmiş ve aramızdaki her şeyi anlatmıştım.

'İyi ama, birlikte epey vakit geçirdiniz. Seni öpmüş olmalı. Ya sen, ona dokundun mu? Dilini ağzında hissettin, seni okşadı. Söylesene, istese onunla yatar miydin ?

Yatmaya hazırdım.

Mahkemenin karan nedir öyleyse?

Karar şu: Birtakım şeylerde kendi kendime yargıya varabiliyorum ve istediğin seninle kalmaktır.

Ya o?

Ona, senden aynlmak istediğimi söyledim. Adamdan hoşlanmıyor değilim, iyi bir insan; ama onunla çok daha başka bir hayatım olurdu. Seninle birlikte sürdüğümüz hayatı yeğ tuttuğumu biliyorum. Kendimin, seni arzulayan parçasını seçtim ve bu parçayı, onun yarımda olacağın kişinin çok üstüne yerleştirdim. En önemlisi, bu karan tek başıma aldığını biliyonım.

Bu arada, senden gizlediğin bir şey var.

Nedir o?

*Çok basit, her neyse***,** *pek basit de değil ya. Bir kaç hafta oluyor, çalıştığm işyerinin müşterilerine göz kulak olmak ve onlarla ilgili so-ruştunnalar yapmakla görevli kunıluşun müdürüyle konuştum. Bu işi nasıl yaptığın sordum. Gerçekten etkili bir denetleme miydi, yoksa gazetelerde tefrika edilen romanlarda görülen güldürülerin bir benzeri mi? Bunun üzerine müdür, peşime birinin takılmasını kabul ederek kunıluşun nasıl çalıştığm denememi teklif etti. O da kendi yönünden, dedektiflerinin raporlarıyla benim işlerimle ilgili olarak vereceğim bilgileri karşılaştıracak ve çahştırdığ adanılan denetlemiş olacaktı. Alman sonuçlar çok ilgi çekici: Seninle bütün buluşmalanmız -saati, yeri, birlikte geçirdiğiniz zaman- her şey not edilmiş durumda. Hem ben yolculuğa çıktığmda, en sık gördüğüm kimse olarak sen, aynı etkinlikle gözaltında tutuldun. O adamla bütün buluşmaların not edildi. Bunlara rağmen onunla yattığnı, geceleri onunla geçirdiğni kabul etmiyorsun.*

Geceleri onunla geçirdiğni için onunla yatmış olamam ki.

Ama, evinde birkaç gece geçirdiğine göre, seninle seviştiği, daha doğusu kendini ona verdiğin sonucuna varılmaz mı?

Bu görüşü tartışmıyorum, ama cinsel davranışın ardından bir çeşit heyecan ve belirli bir kafa yatkınlığı gelmiyorsa, bunun bağlanmakla ilgisi bulunamaz. Davranışım, sevgiden gelen ilk davranış değildi. Ama kendimi tanıyabilmek için, bu davranışımın aşka götürüp götürmeyeceğini anlamak zorundaydım.

Aranızdaki sevgi ilişkisinden, önceden hazırlanmış bir programmış gibi söz ediyorsun.

Hayır, doğu değil. Hoşuma gitmesi gerekiyordu.

Birbirinizden hoşlandığınızı anlamamıştım. Peki. Karşılıklı birbirinizi arzuladınız ve sevgi, alışılmış okşamalar, karşıdakinde görülecek zevk belirtisinin sabırsızlıkla beklenişi kendini gösterdi.

Evet ama, önceden hazırlanmış bir programla bunun ilgisi yok. Çocuk hoşuma gidiyordu; her şey kendiliğindendi. Bu nedenle deney yerindeydi. Kendi kendime sorduğum sorulara cevap vermemi sağladı.

SAKATLARLA yaşlılara yardım amacıyla kurulmuş bir derneğin düzenlediği fotoğraf yarışmasında birinciliği kazanmıştım. Dernek dc bana bir görev vermişti. Yaşlılığın rahat ve huzurunu resimlerle gösterecek altmış yetmiş portrelik bir albüm hazırlamak söz konusuydu. Ama güçlük model bulmakta kendini gösteriyordu. Hükümet, büyük merkezlerin dışında dinlenme evleri yaptıralı beri, şehirlerde yaşlı insan kalmamış gibiydi.

Gerekli araçları -ışıldaklar, filmler, kablolar, transformatörler ve perdeleri- yanıma alıp en yakm düşkünler evinin yolunu tuttum, yolculuk epey güç geçti. Sonuçlar hakkında hemen bilgi edinebilmek için filmleri bulunduğum yerde banyo edebilmemi sağlayacak araç-gereci de götürüyordum. Oraya vardığımda müdür, bana her yeri gezdirdi. Sekizer yataklık yirmi koğuşu bulunan çok eski ve kocaman bir binaydı burası. İçindekilerin hepsi çok yaşlı, büyük çoğunluğu da sakat ya da bunamış kişilerdi. İşimin,

sandığımdan çok daha güç olacağım anladım. Yaşlılardan bazıları çevreme toplanmış, beni itip kakıyor, çekiştiriyor, üzerime tükürüyor, sövüp sayıyor, hatta fırsat buldukça tepeden tırnağa pislikle sıvıyorlardı. Koğuşları ve helâlan hem karanlıktı hem de kötü havalandırılmıştı. Mikrop temizleyici ilâçların bile, karşısında güçsüz kaldığı boğucu bir ter ve sidik kokusu hüküm sürüyordu.

Ertesi gün fotoğraf makinelerim ve bütün diğer araç-gereçlerim-le geldim. Seçtiğim ihtiyarlardan bazıları, ışıldaklarımla gözlerini kamaştırdığım gerekçesiyle resim çektirmek istemediler; bazıları da gevşek ve sarkık etlerini göstermek için makinemin önünde itişip kakışıyor, kırıtıyor, tükürük saçıyor ve dişsiz ağızlarım büzüp yüzlerini buruşturuyorlardı. Birçokları ise lambalarımın tellerini kesmeye çalışıyorlardı malzememin üstünde geziniyor, sehpamı tekmeliyor, pisliğe bulaşmış elleriyle bana dokunuyorlardı. Bir tek resim çekme olanağını bulamadım, makinelerimden birini de kırdılar. Kaldığım yere dönmeden önce, müdürün odasında kısa bir mola verdim.

Müdürü beklediğim sıra odaya bir hemşire girdi. Bir bardak suyu ağır ağır yudumlayıp yorgun argın kendini bir iskemleye attı. Ona ne kadar dikkatle bakarsam bakayım, bana aldırmıyordu bile. Yüzüne ve saçlarına dokunmak, derisinin kokusunu içime çekmek için dayanılmaz bir istek duyuyordum. Güzel ya da çirkin, aldırdığım yoktu; sağlıklı ve temiz olması bana yetiyordu. Umutsuzluk içinde, düşkün ihtiyarlarla hiçbir ortak yanım bulunmadığından emin olmaya çalışıyordum. Yardım etmek isterse, işin üstesinden gelebileceğimi biliyordum.

Birden varlığımın bilincine kavuştu ve yakınlarımdan birini görmeye mi geldiğimi sordu. Düşüncemi ona açtığımda, istemeye istemeye, müdürün razı olması şartıyla benimle çalışmayı kabul etti.

Müdür, birkaç gün için bana yardım etmesini kabul etti. Laf arasıda da hemşirenin psikoloji öğrencisi olduğunu belirtti. Yaşlılar ve akıl hastaları onu özellikle ilgilendiriyordu; o kadar ki, bitirme sınavlarına girmeden orada bir yıl daha çalışmak istemişti. Oysa, neredeyse üç yılı doluyordu ve kız aynı yerdeydi, artık başhemşire olmuştu. Müdüre bakılırsa, kendini bütünüyle hastalarına adamıştı.

Ertesi sabah fotoğraf çekmeye başladık. Koğuşlardaki varlığımız yine kargaşalığa yol açıyordu. Yaşlıların çoğu, davetkâr işaretlerle hemşirenin dikkatim çekmeye çalışıyorlardı; kadın hastalar da kinci sözlerle onu şaşırtmaya uğraşıyorlardı. Hastalardan, bunu beklemek gerektiğini söyledi.

Bu gösteriler çalışmamızı imkânsız kıldığında ona doğru gidiyor, kollarımla omuzlarını sanyor ya da kutudan yeni bir objektif almak için eğildiğimde elimi saçlarına değdirmeye bakıyordum. En ufak bir şaşkınlık belirtisi göstermiyordu. Çalışmamız fırsat verdikçe ona dokunmaya devam ediyordum.

Düşkünler evinin dışında yapacak hiçbir şey yoktu; köy küçücüktü, en yakın şehir de altmış kilometre ötedeydi. Ne sinema vardı, ne tiyatro, ne de lokanta.

Arkadaşımın hiç dostu yok gibiydi. Düşkünler evinde çalışanlar da çoğunlukla yaşını başını almış kişilerdi; kimi evliydi, kimi de ona ilgi çekici olmaktan uzak geliyordu. Bana, devamlı mektuplaştığı bir denizci dostundan söz etti.

Çok içine kapanıktı, burada uzun süre kalmasının nedenim bana söylemiyor, öğrenimini tamamlamak için üniversiteye neden dönmediğini de anlatmıyordu. Sadece kimseye hesap vermek zorunda olmadığım belirtmekle yetiniyordu. Kayıtsızlığına çok sinirleniyordum. Varlığıma kayıtsız kaldığını ve birkaç gün için bile dayanılmaz bulduğum bir çevreye yıllar boyu katlanabileceğim düşündükçe kızgınlığım artıyordu. Onun gözünde başkalarından da pek farklı değildim belki. Sadece biraz daha genç ve biraz daha sağlamdım ama, yine de orada kalanlardan biri olabilirdim.

Kendimle yaşlılar arasında bazı benzer noktalar bulmaya başlıyordum. Günün birinde onlar gibi olacağımı, onları şimdiki durumlarına düşüren güçlere tutsak düşeceğimi düşünmekten kendimi alamıyordum. Hastaların, devamlı acılar içinde yaralı ıstakozlar gibi sürünmelerini izliyordum. Koğuşlarda çalışırken hastalıktan küçülmüş, rengi atmış aziz resimleriyle kurtların kemirdiği tahta haçları aptal aptal seyreden bulanık bakışlı ve çökük yüzlü düşkün ihtiyarları gözlüyordum. Bazıları, çocuklarının resimlerine sarılıp öpüyorlardı.

Böyle anlarda başımı çevirip uzun uzun genç kıza bakıyordum. Ona sahip olma hayalim öylesine güçlüydü ki, en basit işleri bile görürken en güçlü taşkınlıkları duyabiliyordum.

Hiç değişmiyordu. Ertesi gün için araçlarımı toparlayıp kutulara yerleştirmeme yardım ediyor, sonra çıkıp gidiyordu. Ama bir akşam, yaşlılardan ayrılıp bodruma indim orada olduğunu biliyordum. Bodrum soğuk ve rutubetliydi, karanlıkta durdum. Beni adımla çağırdı; sesine doğru yöneldim.

Beyaz gömleğini hissettim ve önünde diz çöktüm. Eteğini kaldırdım. Kolalı kumaş çatırdadı. Altında, çırılçıplaktı; yüzümü ona yapıştırdım, gövdem, ağaçları geliştiren, buruşuk ve küçük tomurcuklardan çiçekler fışkırtan güçle titriyordu. Gençtim.

Bir akşam, ona, beklenmedik bir ziyaret yapmaya karar verdim. Ama oda arkadaşı dördüncü katta olduğunu söyledi. Odasından ayrıldığımda, genellikle depo olarak kullanılan dördüncü kata hiç çıkmadığımı hatırladım. Merdivene vardım, ortalık sakindi. En ufak bir gürültüye dikkat ederek, kulağım kirişte tırmandım. Dördüncü katın sahanlığına vardığımda kendimi, dar ve penceresiz bir koridora açılan, maden kenarlı bir kapının önünde buldum. Ortahk karanlıklı. Bir süre, el yordamıyla duvar boyu ilerledim. Koridorun iki yanında tel kafesli kapılar vardı ama hepsi de kilitliydi. Sonra dipte, kapılardan birinin altından süzülen ışığı gördüm. Kapıya varmadan onun sesini duydum. Yürürken ayağım küçük bir kum torbasına takıldı ve yuvarlanırken kapıya çarptım. Tutunmaya çalıştım, kendimi odanın içinde buldum.

Çırılçıplak yatağa uzanmış, insan başlı, hayvan pençesine benzeyen ellere, bir maymunun kısa ve geniş gövdesine sahip kıllı bir yaratığın gövdesi vücudunun yarışım kaplamıştı. Birden ortaya çıkışım, onları korkuttu: Yaratık geri döndü ve minicik kara gözleri nefretle parıldadı. Bir fırlayışta kafcs-yatağa erişti ve iniltili çığlıklar atıp yorganın altına büzüldü.

Kız öne doğru atıldı ve kendini korumak istercesine bacaklarını kapadı. Titreyen elleri can çekişen bir tavuğun pençesi gibi çevresini yokladı; elbisesini yakaladı >?e önünü gizlemeye çalıştı. Bir an duvara gömüleceğini ya da yerdeki aralıklardan birinden süzülüp kaybolacağını sandım. Bakışları

sabit ve anlamsızdı; anlaşılmaz bir söz belirdi dudaklarında, ama söyleyemedi. Kafesyatağa göz attım ve içindekinin bir insan olduğunu anladım. Geri dönerek ışığı söndürdüm.

Köyde oturduğum eve kadar koştum ve hemen banyoyu suyla doldurdum. Sıcak suya iyice gömülmüş, düzenli aralıklarla musluktan damlayan suyun tıpırtısından başka şey duymuyordum.

Şu sıra seninle sevişemem. Neden diretiyorsun ?

Bense rahatsızlandığın belirli zamanlarda seninle sevişmek istiyorum. Benden bir parça sanki seninle, kanın benim kanım, ortak bir damardan fışkırıyor sanki. Ya sen ne hissediyorsun?

Sertliğin beni kanatıyor sanki. Beni yaralamışsın yiyip yutmuş ve kanımı boşaltıyorsun. Kan gövdelerimizi pisletiyormuş gibi geliyor.

Kızla birlikte parkın ağaçları altında konuşarak yürüyorduk ki dört adam yolumuzu kesti. Hemen ağaçların arasına saptık ama, ardımızdan başkalarının da geldiğini duyduk. Birbirlerine seslendiler, yolda rastladıklarımızın suç ortağı olduklarını anladım. Parkta gezinen başka kişilere rastlayamaz ya da gizlenecek yer bulamazsak saldırıya uğrayıp soyulacağımızdan emindim. Nerede bulunduğumuzu biliyordum: Önümüzde bir akarsu vardı, suyun kıyısındaki ağaçlığın hemen ardındaki, eskiden aşıkların buluşma yeri olan terkedilmiş, kubbeli yapıyı hatırlıyordum. İki büklüm olup yüzlerimizi dikenli dallardan koruyarak, çamlar arasında kendimize yol açtık. Bir an ellerinden kurtulduğumuzu sandım, ama birden yine peşimizden gelenlerin seslerini duyduk. Koruluğun kıyısında duraklamışlardı sadece.

Kubbeli binaya vardık ve duvarla bir tahta sıra yığını arasındaki daracık geçitten içeri süzüldük. Ama peşimizden gelenler de ağaçlığa saldırdılar ve bizi buldular. Bir düzine kadar el bize yapıştı. Ayağa kaldırıldık. Kız umutsuz bir çığlık attı; başımı çevirirken tepeme inen bir darbeyle kendimden geçtim.

Kendime geldiğimde, kızın giysilerini parçalayan adamları gördüm. Kız debeleniyor, tekme atıyor, ısırıyordu. Büyük bir çaba sonucu

doğrulabilmeyi başardım ama, adamlar başımı yine yere vurdular. Kıza doğru baktım: Şimdi, zorla sırtüstü yatırılmıştı, bacakları boşluğu dövüyordu. Bu bacaklar, suya girmeden önce havaya dikilen kürekler gibi kalkmış ve birbirinden ayrılmıştı.

Adamlar kızın ırzına geçtiler, pantolonları ayak bileklerine dolanıyordu, ceketlerini yakındaki çalıların üstüne fırlatmışlardı. Arka arkaya kızın üstüne çullandılar. Sıra bekleyenler, el fenerlerini kızın çırpınan gövdesine tutuyorlardı. Sonra birkaçı birden ona saldırdı, yakalıyor, her yanını yoğuruyor, başını uylukları arasına yapıştırıyorlardı. Kız bağırmaz olmuştu; yalnız soluduğunu, ara sıra da hıçkırdığım işitiyordum. Sonra kustu ve hareketsiz kaldı.

Adamlar, işlerini bitirince beni bıraktılar ve kaçtılar. Kahkahalar atarak haykırdıklarını, çirkin sözlerle birbirlerine takıldıklarım duyuyordum. Sonra sesleri ağaçların ve karanlık yolların arasında kayboldu. Bin güçlükle doğrulabildim, sadece başımın döndüğünü ve güçlükle soluk alabildiğimi farkettim. Kıza yaklaştım ve giysilerinin kalıntısını topladım. Akarsuyun kıyısındaki tahta sıralardan birine oturmasına yardım ettim. Ürpererek sıraya yığıldı kaldı, soluğu yakıcı ve ekşiydi. Ellerini gövdesinde gezdiriyor, parmakları sıyrıklarını ve berelerini izliyordu. Kibrit çaktım ve bir an delice bakışlı yüzünü, göğüslerinde darbelerin mor izlerini, uyluklarıyla kalçalarında kan pıhtılar mı gördüm.

Parkın çıkışındaki açıldığa varana dek, akarsuyun kıyısını izleyerek ağır ağır yürüdük. Kötü aydınlatılmış yolda bisikletiyle dolaşan polis memuru tam önümüzde durdu. Kız aceleyle, ona bir şey söylemememi fısıldadı, partal giysilerini göğsünde sıkarak bir sıçrayışta yolun öbür yanmda geçti ve karanlığa daldı. Polis, hava kararınca parkın kapandığını, orada kalmakla suç işlediğimizi söyledi.

Yürürken, kızın geceyi benimle geçirmeye kalkışacağını düşünüyor, içimde bir kuşku büyüdükçe büyüyordu. Gelecekte sevişirsek değişip değişmeyeceğini merak ediyordum. Tabii, başma gelenlerden ötürü çok üzgündüm ama, aynı zamanda, içimde bir tiksinti beliriyordu. Nemli toprağa yatırıldığım, bacaklarının açıldığım, gövdesinin başka adamlar tarafından deşilip kirletildiğini görür gibiydim. Kafamda, artık sevişmekten başka hiçbir şeye yaramayan bir gövde haline gelmişti.

Sabah olur olmaz, muayeneden geçmek üzere bir kliniğe koştu. Çabucak toparlanacağını ve yeniden sevişebileceğimizi umuyordum. Ona büyük bir sevgi ve anlayış göstermek gerektiğini tekrarlıyor, ama bu düşünce bile bana tatsız geliyordu. Ustalık ve zerafeti-ne hayran kaldığım bir balerinin dansedişi hatırıma geliyordu, gebe olduğunu öğrenince, her sıçrayışında sallanan cenini gözümün önüne getirmekten kendimi alamamıştım.

Kız klinikte iki gün kaldı, çıkar çıkmaz da geldi ve beni buldu. Berelerin iyiden iyiye kaybolduğunu göstermek için soyundu, ben yatağı hazırlarken yıkanmaya gitti.

Tiksintimi açığa vurma korkusuyla, hazır olmasına fırsat bırakmadan onu elde ettim, inlemeye başladı, sonra kendini toplayıp defalarca tekrarladığımız şeyi yapmamız için yalvardı, ama isteğini şu sıra yerine getirmem imkânsızdı. Sonradan, neden bu kadar insafsızca davrandığımı sordu. Ona gerçeği söyledim. İlişkilerimiz eskisi gibi değildi artık.

Sık sık değişiyordu; ya sakin ve düşünceliydi, ya da coşkun, sinirli, hırçın. Durmadan da, doktorların iyileştiğini söylediklerini bana tekrarlıyordu. "Hiçbir şey geçmemiş gibi" deyiminde diretiyor, bütün gücüyle uğradığı saldırının izlerini silmeye çalışıyordu. Hem ırzına geçildiği sıra kendini bilmediğini ve bir şey hissetmediğini de belirtiyordu.

Düşümde bir kabuktan çıktığını, sürünerek bana değene dek yaklaştığını, ürpererek görüyordum. Sonra birden, ikimiz de hem dişi hem erkek oluyor, karşılıklı gövdelerimizi yokluyor, sırt sırta birbirimizi mahmuzluyor, cinsiyetimizle birbirimizi yaralıyor, yerlerde yuvarlanıp kısa yücelimlerle kan akıtıyorduk.

Gövdesine duyduğum ilgi arttı. Zorla onu ani deneylerden geçiriyor, tahrik ederek, tepkilerini ölçüyor, yakınma ve direnmelerine rağmen iyice incelcyip ırzına geçiyordum. Dilediğim gibi denetleyebildiğim ya da diğer şeylerle çiftleştirdiğim bir eşya oluyordu. Onu tahrik edip duyduğu zevki uzatmak için yardımcı eşyalardan yararlanmaktan da kaçınmıyordum. Davranışımdaki bu değişikliği uğradığı saldırıya bağlıyor ve olup bitenden ötürü ondan mı yoksa kendimden mi nefret ettiğimi, onu mu yoksa kendimi mi cezalandırmak istediğimi öğrenmek istiyordu. Bu yeni çılgınlığımın,

artık ona göstermekten utandığım biçim değiştirmiş yeni bir sevgi olup olmadığını merak ediyordu.

Bir akşam komşularından birinden, onu arzulayıp şimdiye kadar da ilişki kurmak için kaç kere teklif yapmış bulunan bir kızdan sö-zetti. Kızı, gelip oyunumuza katılmaya çağırmasını söyledim. Komşu kızı bir dişi olarak değil onu ve dolayısıyla kendimi daha fazla tahrik edecek yeni bir araç olarak gördüğümü söyledim. Şaşılacak şekilde direnmedi ve kızdan gelmesini istedi.

Birkaç gün sonra birlikte bana uğradılar, komşusu, içine eşyalarım koyduğu bir de çanta getirmişti. Dostumu tahrik etmek için dilediği bütün yollara başvurabileceğini ona anlattım, yalnız ben canım çektiğinde araya girme hakkım kendime ayırıyordum. Kendi zevkim için onların yakınlığını mümkün kıldığımı ve bu şarta boyun' eğmesi gerektiğini söyledim. Hafta sonunu bizimle getirmeyi kabul etti. Sonraki haftalarda dostum içmeye başladı, bu alışkanlığından vazgeçirmemeye karar verdim. Alkol, onu daha da uysal bir şey yapıyordu. Kayıtsızlığı, artık benim için daha canlı ve devamlı bir ilgi kaynağı oluyordu. .

Arkadaşlarımdan biri, yalnız erkeklerin çağrılı olduğu bir gece düzenlemeyi düşünüyordu. Çağrı akşamı da sevgilim içmeye başladı; onsuz sokağa çıkmak istediğim için bana kırıldığı anlaşılıyordu. Sonunda, birlikte gitmemizi teklif ettim. Oraya vardığımızda gece çoktan hareketlenmişti. Kız, en ufak bir çekingenlik duymadan, konukların her biriyle içmeyi kabul etti. Arkadaşlarıma sarılışındaki rahatlık, söylediği tahrik edici ve oldukça küstah sözler karşısında şaşırdım kaldım. Kısa süre sonra beni güç durumda bırakacağını anladım; tuzağa düştüğümü hisssettim.

Sonraki yarım saat içinde konuklardan her birini köşeye çektim, kızın, gerek ev sahibine, gerekse konuklarına armağanım olduğunu fısıldadım. Durumu ayarlayabilecek yeteneği kendilerinde buluyor-' larsa, her biri bu zevkten payım alabilirdi.

Havadaki gerginlik arttı: Kız şimdiden, en gözüpek olanları tekeline almıştı bile. Bir kahkaha tufanı içinde, omuzlara yükseldi; elbisesi kalçalarına kadar sıyrılmıştı, bacakları başına sarıldığı adamın

adımlar 49/4 boynuna dolanıyordu. Baldırlarının üstünde, karnına ve göğüslerine erişmek isteyen bir düzine kadar pl belirdi. Birden kız bir çığlık attı. Armağanım olan ind gerdanlık koptu, minicik, renkJi taneler çıtırdayarak yerlere döküldü, kızı odaya doğru götüren itiş kakış ve kargaşalığın ortasına saçıldı. Ben de evden çıktım, gittim.

GÖZE çarpacak şekilde pencereye çıkan bu kızlar fahişe değil mi?

Evet, öyle

Başka yerlerde fahişeler sokakta gezer, otel odalarında iş görürler. Oysa burada, kendi evlerindeler.

Evler onların değil, sadece kiralanıyorlar. Çoğu kere de bu evleri başkalarıyla paylaşıyor ve sırayla kullanıyorlar.

Böyle çalışmak hoşlarına gidiyor mu?

Evet, çünkü bu türlüsü, kaldırımda gezinen kadının küstahlığının, sokakta yanma yaklaşıp herkesin gözü önünde otele kadar onunla birlikte gitme gerekliliğinin rahatsız ettiği adama da uygun geliyor. Burada, pencerelerde duran kadınlar bambaşka bir şey akla getiriyorlar: Ev yakınlık, rahatlık demektir; kapılar kapanabilir, perdeler çekilebilir. Adam kendini konuk, kızı da ev sahibesi olarak hayal edebilir. Buraya özel bir nedenle değil, rahatlamak için giriyor. Sonra olup biten de ona bu nedenle çok daha doğal geliyor.

Sen hiç fahişelere gittin mi?

Gittim.

Benimle tanışmadan önce mi, sonra mı?

Önemi yok.

Neden bir fahişeye ihtiyaç duyasın? Fahişe benim yapamadığım neyi yapabilir ki? Benden daha mı "lütufkâr?'

Senin kabul edemeyeceğin birtakım şeyleri onunla yapıyorum.

Kabul edemeyeceğimi nereden biliyorsun?

Çünkü beni bir tek yanımla tanıyorsun. Seninle birlikte olma şeklimi kabul ediyorsun, ilişkilerimiz bu veriye dayanıyor.

Demek sen sandığım şey, ancak senin bir yüzün?

Sen de, benim için en kabul edilebilir sandığın yüzünden başkasını göstermiyorsun. Şimdiye kadar ne sen ne de ben, birbirimiz hakkında düşündüklerimizle çelişen bir şeyi açığa vumıadık.

Fahişeyle birlikte olduğun süre içinde, bütün yaptıkları ve söyledikleri sahtedir; seni değil paranı arzular.

Para benim gücümü artırır; parasız kalsam bugün bulunduğum yerde olamam. Rastlaştığımız yerde ve aynı şekilde sana rastlaya-mam. Şimdi yaşadığım gibi yaşayamam ve ihtiyaç duyduğum deneyleri yapma olanağı bulamam. .

Ama fahişe, seninle yaptıklarını başkalarıyla da yapıyor. Bu?kıskançlık duymana yol açmıyor mu?

Başkalarıyla yaptıkları beni hiç ilgilendirmez: Başka adamların da ona sahip çıktığını bilmek, özellikle onun durumunda, beni hiç tedirgin etmiyor. Sayılan o kadar çok ki her birini rakip saymak imkânsız. Bir bakıma, onlara bir çeşit yakınlık bile duyuyorum; başkalarının benden önce bu fahişeyi seçmiş olması, seçimimde yanılmadığımı doğruluyor. Herkes onu elde edebildiğine göre, bir kadından çok bütün erkeklerin ortak isteğine benzemeye başlıyor.

Ama yanından ayrıldığında, varlığını bile unutuyor.

Yanından aynldığımda, beraberimde, olup bitenin bilincini götürüyorum. Bu bilinç bana aittir, ona değil.

ONU çekici ve sevimli buldum. Dili çalıyor, sanki bir yabancı.

Evet, bir yabancı. Birkaç yıl oluyor geleli. Ama şimdi, burada yaşıyor.

İyi tanıyor musun?

Evet.

Ne iş yapıyor?

Mimar. Üslûp çabalarının ikinci planda kaldığı, kullanışlılığın her şeyden önce tutulduğu bina planlan çiziyor: Hastaneler, okullar, cezaevleri, ölüevleri, hayvan klinikleri.

Öliievleri mi?

Tabii. Doğumevleri kadar onlar da gerekli.

Ama alışılmış bir şey değil. •

Pek alışılmamış da sayılmaz. 930'lann sonuna doğnı, diplomasını alır almaz bir mimarlık bürosuna girdiğini anlatmıştı. Kendisine verilen ilk iş, bir toplama kampının planlantıı yapmak olmuş.

Reddetmiş mi?

Hayır, reddetmemiş. Oysa pek az benzeri olduğundan güç bir işmiş, ama ayrıt ölçüde ilgjinç. Arılattığına göre, o sıra bir sürü mimar devlet projelerini kopannak için çekişiyormuş. Kendisi ve meslektaşla-n, bir okulun, bir hastanenin, hatta bir cezaevinin planlanın çizdikçe, geleceğin yapılannda kendilerini görebiliyorlamuş ama iş toplama kampına geldiğinde durum değişiyormuş. Toplama kampının planla-nnı çizmek olağanüstü bir görüş gerektiriyormuş. Üstelik toplama kampının hem okul, hem hastane, hem kamu işyerlerinin bekleme odalan, biraz da öliievleriyle benzerliği vannış, tabii burada ölü kaldırma örgütünün daha etkin oluşu hariç. Kampın, her şeyden önce kullanışlı olması gerekiyormuş; dostumun görüşüne hakim düşünce de buymuş. Çevreye büyük önem vermiş: Belirli bir üslûbu olan, vadilerle yarılmış görüntüler için başka bir kamp çizmiş, kurak ve ağaçsa bir ova için başka bir kamp. Ellerinde büyük imkânlar ve bol bol boş yer bulunduğundan, dostumun tasarısı hemen kabul edilmiş. Ama bu yine de bir tasanymış. Meseleyi başka türlü görmek de mümkün:

Örneğin bir doğumevine girenlerin sayısı, oradan çıkanlardan azdır. Kampta ise tanı tersi. Başlıca amaç da sağlık ve temizlik.

Sağlık ve temizlik mi?Ne demek istiyorsun?

Hiç farelerin öldürüşünde bulundun mu? Ya da, hayvanlan sevip sevmediğini söyle bana.

Tabii severim.

Eh fareler de hayvandırlar.

Pek değil. Daha doğntsu evcil hayvan değil. Bizim için tehlike oluyorlar, dolayısıyla da yok edilmeleri gerekir.

Tamam, yok edilmeleri gerekir: Bu, bir sağlık ve temizlik tedbiri oluyor. Fareleri ortadan kaldırmak gerek. Onlan ortadan kaldınyoruz. Ama bu, bizim kediler, köpekler ve diğer hayvanlarla ilişkilerimizi değiştirmiyor. Fareler öldürülmez, ortadan kaldınlır. Ya da, tıpatıp uyan sözü kullanırsak, yok edilir. Yok etmek eyleminin kendisi her türlü anlamdan yoksundur. Bu, gelenek ve simgeden yoksun bir eylemdir. Yok edenin, ortadan kaldıranın hakkı hiçbir zaman söz konusu edilemez. Dostumun planlannı çizdiği toplama kamplanndaki kurbanlar bu nedenle kişiliklerini yitiriyorlfirdı; fare oluyorlardı. Ödürülmek için yaşıyorlardı.

Bir dostumun evine gitmek üzere, akarsu boyunca yürüyordum. Kendisini görmeyeli yıllar olmuştu, bir rastlantı onunla aynı şehirde yaşadığımızı bana öğretmişti. Alan denebilecek bir açıldığın çevresinde birkaç bina toplanmıştı; geri kalan yapılar kanal ve demiryolu boyuna dağılmıştı. Evinin aşağısında, tam akarsu kıyısında bir mezarlık vardı.

Oradan, arkadaşımı evine dönerken görebileceğimi bildiğimden mezarlığa doğru yürüdüm. Bırakılmışlığın şimdiden mezarlar üzerine çöktüğünü hissedebiliyordum.

Birkaç dakika sonra adımla seslendiğini duydum ve aceleyle bana doğru gelen dostumu gördüm. Beklemek için mezarlığı seçmiş olmam onu pek eğlendirdi; yıllardan beri kullanılmadığı için buranın bırakılmış bir

görünüşe büründüğünü de ekledi. Mezar taşlarına kazılan yazılar siliniyor ve olduğu yerde sallanan taşlardan birçoğu toprağa devriliyordu. Buraya gömülenler, dedi dostum, cenaze törenleri halkın saldırısına yol açtığı için şehir içinde kendilerine mezarlık yeri verilemeyen bir dini azınlığa mensuptular. Ölülerini ırmak yoluyla buraya getiriyorlardı.

Yine de, diye devam etti, ilginç olan mezarlar değil de mezarlık bekçisi. Dostum onunla sık sık konuşmaya çalışmış, ancak çok kısa cevaplar alabilmişti. Bu da merakım uyandırmış, şehir halkından mezarlık bekçisiyle ilgili bilgi toplamıştı.

Şehir halkının anlattığına göre, mezarlık bekçisi, savaş sırasında bir toplama kampına atılmıştı. Daha önceleri de ağır siklette dövüşen bir boksördü; şampiyon olmadığı halde, boks çevrelerinde büyük gücüyle tanınırdı. Onunla pek az "menajer” ilgilenirdi, çünkü rakiplerinden birçoğunu yaralamış ya da sakat bırakmıştı. Gaz odasında yakılacakların seçimi sırasıda kamp komutanının dikkatini çekmiş, gardiyanlarıyla birlikte boksu çok seven, komutan, idman vermesi için onu alıkoymuştu.

Komutan, tutukluyla dövüşmesi için bir de profesyonel boksör getirtmiş, şampiyonluk söz konusuymuş gibi kıran kırana kapışmala**rına** karar vermişti. Tutuklu dövüşü kazanırsa, kampta bulunanlardan biri daha gaz odasına gönderilecekti. Sayı ile ya da nakavtla yenilirse öldürülecek olanlardan birinin bağışlanmasını isteyebilecekti. Ama hileye başvurmadan dövüşecek, ne göz göre göre yumruklara hedef olacak, ne de bitkinlik ve sersemleme numarası yapacaktı. Bile bile yenildiğinden şüphe edilirse öldürülecekti.

Tutukluların düşünüşünü ve yaşama içgüdülerini bilmekle övünen komutan, tutuklu boksörün hayatını kurtarmak için mücadele edeceğinden emindi. Ama tutuklunun, arkadaşlarından birini gaz odasına mahkûm edecek bir zafer kazanmak için de bütün gücünü ortaya koymayacağını anlıyordu. Her ne pahasına olursa olsun kazanmak iradesinden yoksun, yine de kazanmak için dövüşecekti.

Profesyonel boksör göründüğünde, tutuklunun yenilgiye uğrayacağı belli oldu. Ama kamp müdürünün isteği gerçekleşmedi, ırkının düşmanı olan bir tutukluya yenilmek ya da yine bir başka düşmanın hayatım kurtarmak

ihtimali karşısında, bu boksör dövüşten kaçınma yolunu seçti. Dolayısıyla tutuklu da hayatta kaldı, ama kendinden başkasını kurtaramam işti.

Şimdi tek başına, mezar taşlarının leş kokulu çamurlara her geçen gün biraz daha gömülüşünü izleyerek yaşıyordu.

Üniversitedeyken, çeşitli siyasal öğrenci kuruluşlarının sayısız toplantılarına katılmak zorundaydık. Bu uzun toplantılar sırasında, Parti, öğrencilerden birbirlerini yargılamalarım ve özeleştiri yapmalarını isterdi. Toplantıların havası gergin ve çoğu kere dramatikti; öğrencinin gösterdiği ilerlemeler ya da davranışları olumlu bir değerlendirme sağlayamazsa, Parti o öğrenciyi üniversiteden atabilir ve uzak eyaletlerden birinde görevlendirirdi. Sapana yerleştirilmiş taşlar gibiydik: Kimin bizi nereye atacağım hiç bilmiyorduk.

Bir gün, toplantıdan önce helâya giderken "Filozof" adım taktığımız bir öğrenciye rastladım. Anlamsız bakıyordu, şiddetle sarsılarak kusmaya başladı. Beni görünce mırıldanarak özürler diledi, gülümsemeye bile çalıştı.

Bu toplantıları dayanılmaz buluyordu; toplantıların gergin havasına dayanamayacak kadar heyecanlı bir çocuktu. Kalabalık salonun içinde büyük bir panik uyandırdığını anlattı; çoğu kere, koridorlarda saatlerce tek başına dolaşıyor, salona dönmeden önce sakinleşmeye çalışıyordu.

Sözleştiğimiz bir gün, buluşma yerine geç gittim. Nedenini de ona anlattım: Yeni Devlet Bankası, şehrin merkezinde bir şube açmıştı. Bu şubeyi gezerken gecikmiştim. Lâf arasında da bodrum katında çok rahat ve temiz helalar bulunduğunu, bu helalarm pek kimse tarafından kullanılmadığını belirttim. Oraya da girdiğimi sözlerime ekledim.

Dostum birden büyük ilgi gösterdi ve bankanın yerini sordu. Adresi verdim, bunun üzerine cebinden küçük bir şehir planı çıkardı ve bankanın yerini bu plan üzerinde işaretledi. Plan üzerinde başka işaretler de gördüm ve bu işaretlerin ne olduğunu sordum. Bunlar, dedi, benim "tapınaklarımın" bulunduğu yerler. Anlayamadım. Öğrencilerin kendisine neden "Filozof' adım taktıklarım bilip bilmediğimi sordu. Meraklanmıştım. Peşinden gelmemi söyledi.

Şehirdeki etnografya müzelerinden birine kadar yürüdük. Beni içeri soktu, doğru helalara indik. İçerde kimse yoktu: Öğle üstüydü, bulunduğumuz yer sakin ve sessizdi. Dostum bana döndü, hafiften böbürlenerek anlattı.

Buradaki bölmelerden birine kapanabilir ve saatlerce rahatsız edilmeden oturabilirsin, dedi. Toplantılardan kaçmanın ne kadar güç olduğunu biliyorsun. İşte burası, mutlak bir inziva yeri: Kendi dünyanı inceleyebilir ve tadına doyasıya varabilirsin.

Övünerek planını çıkardı:

- Şehrin çeşitli mahallelerinde, her birinin bunun gibi bir tapınağı bulunan otuzdan fazla halka açık yer keşfettim. Bu tapınakların hepsi de beni bekliyor.

Sözünü ettiği yerleri bütün ayrıntdarıyla anlatmaya koyuldu. Bazdan, özellikle yeni yapıların içindekiler çok büyük ve gösterişliydi: Sağı solu mermerli, krom ve bakırlarla süslü, yerleri mozaik, kristal lambalı ve karışık havalandırma tertibatına sahip yerlerdi bunlar.

- Taşma oturmuş ve düşünüyorsun! diye devem etti dostum. Düşüncelerinin, birden okul kitaplarından fırlayıp çıkmış eski Yunan tanrıları gibi çevrende uçuştuğunu duyuyorsun. Ama kimse seni işitmiyor. Nihayet rahata kavuşmak, birtakım sözlere bakışlara başkalarının izlenimlerine kulak asmamak, özel tapınağının beyaz duvarlarından öteye bakmak zorunda olmamak ne büyük mutluluk!

Yaşh bir adam helaya girdi. Bir süre soma da çıktı; boşalan su deposunun şınltısım dinliyorduk.

- Ama, diye devam etti dostum, uzun süre burada kalmak niyetindeysen yapman gereken bir şey var. Cebinden bir pamuk çıkardı. Pamuğun içindeki küçük şişede, leke çıkarmaya yarayan bir sıvı vardı.

- Hela duvarlarına bir çeşit yazı, bildiri, söz karalarlar. Bir çoğunun karşı-devrimcilerin eseri olduğu açık. Bu tapınaklar rejime, devletleştirmeye, duruşmalara ve temizlik hareketlerine, dış politikaya, hatta güçlü şefimizin tannlaştırılmasma karşı duydukları kini büyük bir rahatlıkla dile

getirebildikleri tek yer anlaşılan. Gördüğün gibi diye devam etti dostum, burada geçirdiğim uzun süre boyunca sözü geçen zırvalan karalamakla suçlanmamak için tedbir almak gerekiyor. Ben de, duvardaki bütün yazılan silmekle işe başlıyorum. Polisin biri gelir de neden helada bu kadar uzun süre kaldığımı sorarsa, kendisine geçerli ve masum bir cevap da verebilmiş olurum. Filozofun biri, günün birinde: "Tanrı yaratıp tapınaklar kurmak kolay değil; bu ancak güçlü bir zekanın eseri olabilir", dememiş mi? Küçücük bir temizlik işlemi karşılığında kendi tapmağına sahip olmak, pek ucuz değil mi?

Korku ve saplantılara rağmen, büyük bir bağlılıkla bütün toplantı ve çalışmalara katılıyordu. Günün birinde, profesörlerden birinin ondan, Partı'nin benimsenmesini zorunlu tuttuğu siyasi doktrini yorumlamasını istediğini hatırlıyorum. Soluk bir yüzle, ter içinde, ama sakin ve soğukkanlı görünmeye çalışarak yerinden kalktı. Bazı yönleriyle bu doktrin, dedi, Totaliter Devlet'in çeşitli baskıcı yönlerini yansıtıyor ve tümüyle insanlıktan yoksun görünüyor. Büyük bir sessizlik oldu. Profesör, bir şey söylemeden oturmasını işaret etti. Kalabalıkta yer yer kıpırdanmalar görüldü: Birçok Parti üyesi yerlerinden kalkıp şişinerek toplantıyı terkettiler. Mahkûm edildiğini anlamıştı.

Ortak öğrenimimize, altı aylık bir ilk dönemin sonuna kadar devam ettik, sonra onu gözden kaybettim. Toplumculara karşı tutumundan ötürü üniversiteden kovulmuştu. Üniversitede çalışan memurlardan biri, sonradan bana öldüğünü bildirdi. Ne iğrenç koşullarda intihar ettiğini, küçümseyen bir gülüşle bana anlattı: Kendini bir helada öldürmüştü. Hiç sesimi çıkarmadım.

Parti'nin verdiği davete, büyük bir özenle seçilen mahalli yöneticiler, siyaset, askerlik ve bilim alanının önde gelen kişileri ve yabancı ülkeler temsilcileri çağrılmıştı. Çağrılanlar arasında, üniversiteden tanıdığım bir bilgini görmek beni şaşırttı. Eskiden büyük üne sahip, temizlik hareketleri sırasında yok edilen bir ailenin hayatta kalan tek kişisiydi. Bir çalışma kampında geçirdiği yıllardan soma, Parti, itibarını iade etmişti.

Şerefe kaldırılan kadehler ve sayısız söylevlerin ardından davetin ağır havası kayboldu. Davetliler şölen masasının başından ayrılmışlardı, soğuk içki dağıtan garsonlar tepsilerini iyice havaya kaldırarak kalabalık arasında

kendilerine güçlükle yer açabiliyorlardı. Fotoğrafçılar, önce gelen davetlileri birbirine tanıştıran protokol müdürünü adım adım izlemekteydiler.

Şimdi herkes madalya ve rozet değiştokuşuna başlamıştı. Bu, Parti üyeleri arasında geleneksel bir hareketti ve karşılıklı anlayışın simgesi sayılıyordu.

Davetlilerden biri öbürüne yaklaşıyor, eğiliyor, cebinden bir rozet çıkarıp yeni ahbabının yakasına iliştiriyordu. Kalabalık arasında gezinen ve Parti memurlarının göğsünde yuvarlak, pırıltılı, büyük gururla taşman en yüksek nişanlar arasında rahatça seçilen madalyalar takan bilgini izliyordum. Gitmek üzereydim ki, bilginin, göğsü kalabalık mareşallarden biriyle kucaklaştığım gördüm. Adamın parıltılı göğsüne eğildi, yuvarlak ve altın sarısı madalyayı dayadı, sağ elinde tuttuğu iğneyle üniformasına iliştirdi.

Yalandan görmek için mareşale sokuldum ve kendime hakim olabilmek için zorlanmam gerekti: Madalya, yabancı ülkelerden gelen bir "prezervatif'di. Yaldızlı bir kâğıda sarılmıştı, kabartma olarak çepeçevre üzerine yazılan imalâtçı adı rahatça okunabiliyordu.

Giderken, bilginin çalışmahrının sonuçlarını gördüm: Parti ve hükümetin aşağı yukarı bütün ileri gelenleri göğüslerinde, yaldızlı kâğıda sarih bir prezervatif taşıyorlardı. İleri gelenlerin ancak evlerine varıp ağır nişanlarını çıkardıklarında bu hafif madalyanın farkına varacaklarını düşündüm. Kendilerini bu şekilde şereflendiren kişinin kimliğini acaba merak edecekler miydi? Ederlerse tepkileri ne olacaktı?

Gereken coşkuyu göstermediğim için öğrenci birliği beni cezalandırmaya karar vermişti. Parti ve üniversite yetkilileri de verilen cezayı onaylamışlardı: Kısa süre önce kurulan bir tarım merkezinde asistanlık yapmam, dört ay süreyle ders vermek gerekiyordu.

Yolculuk epey uzun sürdü; kompartımanı üç kişiyle paylaşıyordum. Hepsi de İktisadi Planlama Enstitüsü’nden diplomalıydı, toprakların ekime elverişli hale getirilmesiyle ilgili tasarılan uygulayacaklardı. Kendilerini bekleyen yeni hayattan büyük bir coşkuyla söz ediyorlardı. '

Tarım merkezi, birçok kolektif çiftlik ve hayvancılıkla uğraşacak iki deneme istasyonunu içine alıyordu. Bütün bunlar da, yeni yapılan bir yolla birbirine bağlanmıştı. Tümünü tek Parti hücresi yönetiyordu. Yedi günün altısı işçiler, en yeni makineleri kullanarak çalışıp duruyorlardı; pazar günleri ise, toplumsal ve siyasal konulardaki derslere aynlmıştı.

Beni benimsemeyeceklerini hemen farkettim. Kuşkuyla bana bakılıyor ve kimin hesabına soruşturma ya da casusluk yaptığım soruluyordu. Yönetmelik gerektirdiğinden derslerime devam ediliyordu ama, işçiler, terbiyelice bir düşmanlık ya da iyiden iyiye incelenip kararlaştırılmış bir ilgi yoksunluğuyla beni dinliyorlardı. Soru sormalarını istediğimde, buz gibi bir sessizlikle karşılaşıyordum. Burada yaptığım işin hiçbir anlamı bulunmadığım biliyordum; sadece dört ayın geçmesini beklemek ve benden isteneni yapmak söz konusuydu. Hiçbir dost edinememiştim, arkadaş sayabileceğim kimse yoktu. Boş zamanlarımı da sınav hazırlığı ve verdiğim derslerle ilgili bir raporun hazırlanmasına ayırıyordum.

Bu haftalar süresince bir tek olay genel ilgiyi uyandırır gibi oldu. Olay, uzak istasyonlardaki işçilerin de izlemelerinin sağlanması için tarım merkezinde birkaç gün alıkonan Devlet Sirki’ nin gelişiydi. Dansedenler, palyaçolar, cambazlar, usta biniciler, akrobatlar, jonglörler, hayvan terbiyecileriyle dolu program oldukça etkileyiciydi. Hayranlık içinde emekçiler, hiç durmadan alkışlıyor, bütün numaraları tekrarlatıyorlardı.

Bu numaralardan biri özellikle hoşuma gitmişti: Genç bir kadın trapezde, tüyler ürperten bir incelik ve ustalıkla hareket ediyordu. İp üzerinde alışılagelen hareketlerden sonra numarasını, akıl almaz bir çeşitlilikle ortaya koyduğu bir akrobasi gösterisiyle bitiriyordu. Aldığı karışık şekillere öylesine alışkındı ki, gövdesi insana esnek bir lif gibi geliyordu. Tüm hafiflik ve güçtü sanki. Onu gördükçe kendimi hantal ve ağır hissediyordum.

Numarasını bitirmek için bacaklarını açıp, elleri kalçalarında, mantosu ışıldakların altında pırıl pırıl seyircilerin karşısına geçiyordu. Sonra, gitgide hızlanan hareketlerle kollarını başının üstüne kaldırıyor, parmaklarının ucunda dikilip gerilmiş bir çelik yay gibi ağır ağır arkaya devriliyordu. İşıldaklar, gitgide alçalan başının çizdiği dengeli yayı izliyordu; yalnız, sıkı sıkı arkaya toplanmış koyu kızıl saçları ışığı yansıtırken başı dizlerinin

arasında beliriveriyordü. Kızda biriken gücü hisseden seyirciler, soluk keserek onu izliyor ve bir hareketle az önceki halini almasını bekliyorlardı. Ama kızın gövdesi, sanki bir mucize sonucu daha da bükülüyor, başını gitgide daha ileri ve yukarı, karnmı gizleyecek kadar öteye iterken ışıldaklar gözleriyle dişlerini aydınlatıyordu. Kız bir an böyle kalıyordu.

Herkesi büyüleyen tılsımın suçortağı, orkestra, o an tiz bir ses çıkarıyor, kız bacaklarını öne fırlatır gibi oluyor, yüzü kayboluyor ve başınm bacakları arasında gizlendiğini anlayabilmemiz için gerekli saniye içinde kız, bir sıçrayışta salonu dolduran alkış yığınını kucaklamak istercesine, kollan havada gerili, eski durumuna geliyordu. Üstün geldiği güç ve gerilimin etkisinde, bir an hareketsiz duruyordu. İçimde, alışılmamış bir isteğin büyüdüğünü hissediyordum.

Üç gece peşpeşe onu görmeye gittim; program dergisinde hayatim sirkte geçirdiği, ikisi de büyük birer sanatçı olan annesi ve babası tarafından akrobat yetiştirildiği belirtiliyordu.

Sirk üç gösteri daha yapacaktı; kızla tanışmaya karar verdim. Bunun güç bir iş olacağını biliyordum: Sirkte çalışanlar kendi aralarında yaşarlardı, onların çevresine girebilmek için hiçbir geçerli neden bulamıyordum. Ne sirk yönetimi, ne de tarım merkezinin görevlileri böyle bir yakınlaşmayı destekliyorlardı.

Ertesi gün, öğle yemeğinde iki grubun birbirinin sağlığına içebilmesi ve Parti'yle hükümetin yönetiminde ülkenin hayatına yaptıkları katkıdan ötürü birbirini kutlayabilmesi için sirk sanatçılarıyla tarım merkezinin görevlileri bir araya geleceklerdi. Konuklarımız göründüğünde kızın yanma yanaşabildim ve onu hemen masama götürdüm. Soluma, duvarın yanma oturttum, sonra yaşlı bir çiftçiyi de sağıma geçmeye davet etlim.

Yanımda oturuyor, ne saatin ne de bulunduğu yerin farkında görünüyordu; ellerini yeni yeni oynatmaya çalışan bir felçli gibi dizlerinin üstüne koymuş, durmadan kavuşturup çözüyor ve hep onlara bakıyordu. Sonra bu elleri birbirinden uzaklaştırdı ve göğsüne doğru kaldırdı. Göğüslerinde ve kalçalarında gezdirdi, dirseklerini geriye itip başını ve göğsünü gerdi.

Salona bir göz attım. Sirkte çalışanlar tedirgin gibiydiler, tahta iskemleler üzerinde rahatsız kıpırdanıp duruyorlardı. Çeşitli kolektif çiftliklerden gelen ve bu tür davetlere alışkın resmi memurlar ise iskemlelere yayılmışlardı. Hafiften kıza döndüm.

Benimle aynı zamanda hareket etmiş olmalıydı, çünkü kalçasının benimkine değdiğini hissediyordum. Çok ilgileniyormuş gibi, o sıra konuşan adama dikkatimi verdim. Kalçama yapılan baskı yerini, durmadan tekrarlanan dokunmalara bırakmıştı. Göz ucuyla kıza baktım: Dimdik duruyor, bacaklarını düzenli olarak açıp kapıyor ve kapadığında öylesine sıkıyordu ki dizleri bembeyaz kesiliyordu.

Yavaşça elimi iskemlesinin arkalığına koydum. Yumruğumu hafifçe sıkmıştım, eklemlerinin sivrisi sırtına yöneliyordu. Hareketimin farkına varıp varmadığını bilmiyordum. Her arkaya yaslanışm-da, elbisesinin kumaşı yumruğuma değiyordu. Hareket daha belirgin bir hal aldı. Bu kaçamak dokunmayı devamlı hale getirmek için sırtım parmaklanma yapıştırmak istiyor gibiydi. Yine göz ucuyla ona baktım: Dudaklarım sıkıyordu, hafif bir kırmızılık yüzünün parlaklığını daha da artırmıştı.

Yemek, öğleden sonraya da uzadı. Konuklarımız, ormanın içinde ve tam yol kıyısına yerleştirdikleri barakalarına döndüler. Ben kızla birlikte yola çıktım, hızla ağaçların altına doğru yürüdük.

Numarasını yaptığı sıra her yanımı kaplayan o büyük heyecandan, yüzünün bacakları arasıda belirdiği ve gerilimin doruğuna ulaştığı an onu elde etmek istediğimden sözettim. Hiç durmadı, bir şey de söylemedi; yürümeye devam ettik.

Hava iyiden iyiye kararmıştı. Kayın ağaçlarının alt dallarına en ufak bir esinti erişemiyor, yapraklar, kurşundan dökülmüş gibi çalılara doğru sarkıyordu. Birden kız arkasını döndü ve soyundu, giysilerini ayaklarımızın dibindeki yaprak tabakasının üstüne bıraktı.

Sonra bana baktı ve yavaşça sırtüstü uzanmaya zorladı. Üstüme diz çökmüş, çok kısa bir görünüşe bürünen kol ve bacaklarıyla sanki bodurlaşmıştı. Alnını göğsüme dayadı ve ellerini omuzlarımın arkasında, yere koydu. Sonra gerilip bacaklarım havaya kaldırdı. Bu bacaklar, sırtının

meydana getirdiği yayın en yüksek noktasına vardığında, üzerine ilk karın ağırlığı çöken genç kayın ağacı dallarının esnek çevikliğini kazanıverdiler sanki. Topukları ağır ağır tepesini aştı, başım uyluklarının arasına girdi, yavaşça dizlerini kırdı, ağzı ve karnıyla yüzüme değdi.

Kimse, onun âşığı olmak imtiyazına eriştiğini iddia edemezdi; her türlü ilişkiden kaçıyordu. Hayranlıkla seyredilmeye razı oluyor, ama kendini kimseye vermiyordu.

Altı aylık yeni ders döneminin başında beni, üniversite gazetesinin yayın müdürlüğüne getirtmişlerdi. Kızdan, haftalık tiyatro eleştirileri yapmasını istemiş, ilginç bulduğu her tiyatro ve edebiyat olayından dilediği gibi sözetmesine izin vermiştim. Bu bölüm, gazetenin en ilgiyle okunan bölümüydü, hemen kabul etti.

Gazetenin yönetmeni olarak pek çok davetiye alıyor, mümkün olduğu kadar sık onu da yanıma alıp gitmeye bakıyordum. Meslektaşlarımdan pek çoğu beni kıskanıyordu ama, ilişkilerimizin gerçek yanım kimsenin bildiği yoktu.

Ders yılı ilerledikçe, vücuduyla ne kadar ilgili olduğunu farket-tim. Genellikle, çıkmadan önce omın evinde buluşurduk. Küçük salonundan kendini ayna önünde seyredişini, yandan yüzünü incelemişini, boynunu uzatışım, ellerini kalçaları üzerinde gezdirişini izlerdim. Rasgele sırtına geçirdiği sabahlığının önü her zaman ilikli de değildi. Ara sıra iki anlama da gelebilecek sözler söyleme cesaretini bulur, bir fırça, giysi ya da bir çift çorap uzatırken, istemeden olmuşçasına, vücuduna değerdim. O, bütün bunların farkında değildi sanki. Girişimlerimin iki, üç kere başarısızlığa uğradığım görünce uzaklığına boyun eğdim.

Bir gün, konsere gitmek için giyindiği sıra, çalışma masasının yakınında oturuyordum. Alt göz açıktı, bakışlarım birkaç eski defterle kullanılmaz haldeki bilezik, küpe ve iğneler aracında, içinde bulundukları dosyanın kabıyla yarı yarıya örtülü bir deste fotoğrafa takıldı. Odasına bir göz attım: Tuvalet masasının başında değildi. Hemen ardından banyoda akan suyun sesini duydum, eğildim, fotoğraflardan bir demet çektim ve ceketimin iç cebine yerleştirdim. Konserden sonra kızı evine bıraktım, kendi evime dönüp fotoğraflara rahat rahat göz atabildim. Hepsinde de çırılçıplaktı. Verdiği pozlar, ışığın yetersizliği, resimlerin bulanıklığı fotoğrafları

otomatik bir makineyle, kendi kendine çektiği izlenimini uyandırıyordu. Fotoğraflar oldukça yeniydi, karton bile sertliğini daha yitirmemişti. Çeşitli zamanlarda, gazetenin hazırlığını denetlemek üzere gece geç vakitlere kadar çalıştığını hatırladım. Herhalde o akşamlar, gazetenin küçük karanlık odasında filmleri banyo edip basmıştı.

Buluşumdan ona söz etmedim, resimleri de geri vermedim. Sonraki birkaç gün içinde onun davranışlarında en ufak bir değişiklik olmadı; ben de, fotoğrafların kayboluşunu farketmediği sonucuna vardım.

Evde iki, üç dostumun gelişini beklediğim sıralar bu fotoğraflardan birkaçını seçer ve özenle kâğıtlarımın, kitaplarımın araşma yerleştirirdim. İçecek ya da yiyecek bir şey hazırlamak üzere odadan çıktığımda resimlerin elden geçirileceğini biliyordum. Sonraki haftalarda, tanıdığımız herkesin seviştiğimiz sonucuna vardıklarını gördüm, çok yalan dostlarımdan birkaçı da evlenme hazırlığı yapıp yapmadığımızı sordular.

Altı aylık dönemin sonuna doğru, kızla birlikte, yakındaki bir plaj otelinde verilecek geceye çağrıldık. Hep birlikte geceyi orada geçirecek, ertesi gün de denize girecektik. Sabah sınavım olduğundan daveti geri çevirdim. Hayranlarıyla çepeçevre yaşamaktan hoşlanan kız orada kaldı.

Sınav odasından çıktığında başhademe, profesörün odasına uğramamı bildiren bir pusula verdi. İçeri girdiğimde profesör yerinden kalktı, bana sigara uzattı, nereden başlayacağım kestiremeden, büyük bir darbeye hazırlıklı olmamı söyledi. Kız, otel odasına bitişik banyoda ölü bulunmuştu. Banyoda akan suyu ısıtacak havagazı açık bırakılmış, fakat yakılmamıştı.

Ertesi sabah, kızın ölüm haberi bütün üniversiteye yayıldı. Gittiğim her yerde bana bakılıyordu, parmakla gösteriliyordum. En yakın dostlarımdan ikisi, herkesin, kızın intihar ettiğine inandığını söylediler. Sonraki saatlerde bu görüşün, elle tutulur kanıtlardan çok hayale dayandığım anladım; çünkü dershanedeki yerime geçtiğimde masamda, bir deste imzasız mektup buldum. Her birinde kızı iğfal etmek, cinsel aşırılıklara zorlamak, müstehcen pozlarda resimlerini çekmek ve hamile bıraktıktan sonra terketmeklc suçlanıyordum.

Sonraki günlerde herkes benden uzaklaştı. Lokantada tek başıma yemek yemek zorunda kaldım, ders sırasında kimse yanıma oturmadı. Cenaze günü, sınıfımdaki aşağı yukarı bütün öğrenciler törende hazırdılar.

Mezarlıktaki kalabalık, mezarın çevresinde üç halka oldu - aslında sağım ve solumda büyük boşluklar kalmasa buna bütün bir halka denebilirdi.- Tam karşımda durup bana kaçamak göz atan en yakın arkadaşlarımın tutumu, büyük yalnızlığımı daha da derinden duymama yol açtı. Mezar açılmıştı. Bir yana toprak yığılmıştı, öte yanda, çiçeklerle kaplı tabut yeşillikler üzeıinde duruyordu. Üniversite papazı tabutun bir uçundaydı, öbür uçta ise kızın anasıyla babası ses çıkarmadan bekliyordu.

Herhalde çiftçi ya da küçük esnaf olmalıydılar, birden bana hiç ailesinden sözetmediğini hatırladım. Yan gözle babanın eskimiş elbisesine, soluk ve allak bullak yüzüne baktım. Seyrek ve kır perçemleri soğuk rüzgarda uçuşuyordu. Karısının bacakları çok gülünç bir çarpıklıktaydı. Bu iyice yıpranmış kadınla adamı kızın yanma koysalar, onu dünyaya getirdiklerine pek kimse inanmazdı. Biri onlara doğru eğildi, bir şeyler fısıldadı. Başlarını kaldırdılar ve benden yana baktılar. Orada bulunan ve bakışlarını anneyle babaya diken herkes de aynı şeyi yaptı. Katı yüzlerden başka şey yoktu karşımda. Kızın babasına bakma hatasını işledim. Bir an gözlerini üzerime dikti. Sonra karısını birden yana itti, kadın sendeledi, iki mezarcı zamanında tutmasa düşecekti. Adam deli gibi, kalabalık arasında kendine yol açıyordu. Bir şiddet hareketiyle karşılaşacağımı, yaşlı adamın bana vuracağını, ya da küfredeceğini sanıyordum. Kalabalığın tehlikeli bir görünüşü vardı; en ufak bir hareketimle tepeme düşecek ağır bir demir parçasını andırıyordu. Önümde durdu, başını güçlükle kaldırdı ve yüzüme tükürdü. Bekledim. Gözleri çukurlarına gömülür gibi oldu, elleri güçsüz, iki yanma düştü. Bir şey söylemeden geri döndü, yaşlı ve bitkin adam.

adımlar

65/5

OKULA giderken annemle babam,■ öğretmenlerim ve papaz beni buna karşı uyanrlardı.

Yapmamanı mı söylerlerdi?

Bir kadın aynı şeyi yaparsa korkunç bir ceza, iğrenç bir hastalıkla karşılaşacağını, ya da sakat kalacağını anlatırlardı. Arkadaşlarımdan bazıları da tadının iğrenç, yağlı, yıvışık ve pıhtıyı andırdığını söylerlerdi... Üstelik aşağılatıcı bir yanı da vardı, sanki canlı et yiyormuşun gibi.

Bunu çok düşünmüş gibisin.

Evet, sık sık düşünürdüm. Ama, papaz her keresinde beni bağışladı.

Günah mı çıkarıyordun?

Evet, şimdi bile çıkarırım. Günah çıkarırken niyetle eylem birbirinden ayrılmıyor, insan sadece suçunu itiraf ediyor?

Her keresinde de bağışlandın mı?

Şimdiye kadar evet. Ama yalruz düşündüklerimden ötürü, gerçekten yaptığımı söylemek zorunda kalsam epey tedirgin olurdum... Biliyor musun, bunu ağzında hissetmek garip bir şey. Sanki erkeğin tüm gövdesi ve içindekiler bu bir tek şeyde toplanıyor. Sonra büyüyor, büyüyor, ağzı dolduruyor. Zayıf ve konınmasız olduğu halde güçleniyor. Beni boğabilir, ya da dişlerimle koparabilirim. Ama büyüdüğüne göre ona ben hayat veriyorum demektir, soluğum onu besliyor, koca bir dil gibi gelişiyor. Senden fışkıran şeyi seviyorum. Sıcak balmumu gibi birden üstüme, boynuma, göğüslerime, kamıma akıyor. Sanki vaftiz ediliyorum; o kadar beyaz, o kadar saf ki...

Haritayı inceledim, ama üzerinde gittiğim yolu bir türlü bulamadım. Vadiye inen ilk yola sapmaya karar verdim, herhalde oraya varınca bir küçük şehre, hiç olmazsa önemli bir köye ulaşabilecektim.

Beş, altı kilometre sonra, eğri büğrü ve tozlu alana hakim kilisesiyle küçük bir kasabanın yakınında, çitle çevrilmemiş yüksek otlu çayırların yanı sıra yol almaya başladım. Çiftlik binalarıyla ambarlar tek katlıydı. Büyük bir sessizlik hüküm sürüyordu. Günlerden pazardı, birkaç bacanın tepesinde tembel helezonlarla yükselen küçük duman bulutlarının dışında en ufak bir hayat belirtisine rastlanmıyordu. Orgun sesini duydum: Gerçekten büyük ayin yapıyorlardı. Durdum. Arabadan çıktım, aynı anda da bütün

sundurmaların altında köpekler havlamaya, ulumaya koyuldu. Birkaç adım attım, köpek korosunun sesi iki kat yükselmişti sanki. Kiliseye yaklaşacak yerde arabadan uzaklaştım ve yoldan birkaç metre ötedeki ıssız ambara yöneldim. Oraya vardığımda oturdum, nemli sıcakta dumanı tüten toprağa, yoncalara, çitlerin dibinde biten adım bilmediğim kır çiçeklerine baktım. Köpekler susmuştu. Orgun boğuk sesleri hangarların, çiftlik binalarının tepesinde uçuşup tarlalar arasında kayboluyordu.

Tam o an, ambardan gelen garip bir ses duydum; bu ses köpek yavrusunun iniltilerini ya da çocuk ağlamasını andırıyordu. Büyük bir dikkatle binanın çevresini dolaştım ve asma kilitli kapının önünde durdum... Kapıyı ittim, sonra kendime çektim, asma kilit eskiydi ama dayandı. Bir kere daha sökmeye çalıştım. Çürümüş tahtalar parçalandı.

Kapıyı ittim, bir an eşikte, gölge ile ışığın sınırında durup kulak kabarttım ve bakışlarımla karanlığı delmeye çalıştım. En ufak ses yoktu. İçeri yürüdüğümde iyice bastırılmış killi toprağa karışan saman ve küflü tahta kokusunu duydum. Bir an, hiçbir şey seçemedim.

Sonra gözlerim karanlığı alıştı, eski bir koşum takımı, dişleri kırık ya da eğilmiş sürüyle tırmık ve yabayla birlikte duvarın dibine bırakılmış sapları kopuk iki küçük karasaban gördüm. Bir köşede, paslanmış ve kapkara kesilmiş yığınla eski soba borusu, hurda demir parçaları, çengeller, eğri büğrü ateş karıştıracaklar, kürekler vardı. Her boyda çivi dolu kovalar, koca koca demir anahtarlar, eski zincir parçalan, kırık mangallar, kapı tokmaklan ve kilitler, pencere pervazlan, kaplar ve tencereler, çini mutfak takımları duvar dibine sıralanmıştı. Bütün bunlara çemberi kopmuş tekerlekler, demet demet at nallan, kamçılar, halkalar, duvardaki çivilere asılı kayışlar, alçak ve kocaman bir kütüğe saplı duran iki balta ekleniyordu.

Geri döndüm. Ürkek bir tavuk, saman yığınının üzerinden uçarak kaçtı. Gıdaklayıp kanat çırparak aralık kapıdan dışarı uğradı. Ortalığa yeniden sessizlik çöktü ve bir süre, bir eşek arısının vızıltısından başka şey duymaz oldum.

Dışarı çıkmak üzereydim ki iniltiyi yeniden duydum; tavanın bir köşesinden geliyor gibiydi. İniltiyi tiz bir yakınma izledi.

Geriledim ve kapıyı ardına kadar açtım, çatının karanlıkta kalan derinliklerini seçmeye çalıştım. Ama gün ışığı oralara kadar erişe-miyordu. Cep fenerimi almak için arabama kadar uzandım ve yeniden ambara döndüm.

- Cep fenerinin ışığını çığlığın geldiği yöne tuttum
- GENEL DİZİ

1

Sörf: Özellikle çok dalgalı denizlerde, bir lahta parçasının üzerinde ayakta durup hiçbir araç kullanmadan dengeyi sağlamak ve yol almak amacını güden bir spor, "Sörfçü” bu sporu yapan kişi.

Cep fenerinin ışığını çığlığın geldiği yöne tuttum. Tepedeki kirişlerde koca bir kafes sallanıyordu. Kafes demir çubuklardan yapılmış ve tavana çakılı demir çubuktan geçen kalın bir ipe asılmıştı. İp duvar boyunca iniyordu, koca bir kazığa bağlanmıştı.

Garip çığlık yeniden duyuldu, el fenerim kafesi aydınlattı. Demir çubukların arasından beyaz bir el bana doğru uzandı; ardından ışık, bir kafayı meydana çıkardı Yüz pek iyi seçilemiyordu ama kafa, karmakarışık ve sarı saçlarla çevrelenmişti. Elim ipe uzanmış, kararsız kalakaldım. Bir an yardım istemenin gerekip gerekmediğini düşündüm, merakım yardun istememi engelledi. Ağır ağır, kafes toprak zeminin hemen üstünde sallanana dek yavaştan ipi gevşettim. Sonra ucunu yeniden kazığa bağladım Demir çubukların ardında, anlaşılmaz şeyler söyleyen, iri ve yaşlı gözlerle bana bakan çırılçıplak bir kadın oturuyordu.

Yaklaştım. Kadın kıpırdadı ama hiç de ürkmüşe benzemiyordu. Yüzüme baktı, sonra gövdesini yere yayıp bacaklarım açarak bana doğru sürünmeye koyuldu. Çiçek bozuğu yüzünü, kemirilmiş tırnaklarım, mor izlerle kaplı cılız kalçalarım farkettim. Ambarda yapayalnız olduğumuzu ve kadının savunmasız bulunduğunu hissettim.

Bir kere daha baktım: Deli olduğu açıkça belliydi, beni yanma çağıran işaretler yapıyor, yüz buruşturmayı andıran bir gülümseme eğri büğrü dişlerini ortaya çıkarıyordu. İkinci bir kişiyle birlikte kendini bulmanın mümkün olduğu böyle bir durumun çekiciliğine hissiz kalamazdım. Ama karşımdakinin de, aynı durumun bilincine varması gerekiyordu. Oysa kadın böyle bir bilince varmaktan acizdi.

Kadının, içinden anlaşılmaz şeyler söylemeye devam ettiği kafesini yine tavana kadar çıkardım, ipi bağladım ve ambardan ayrıldım. Dışarı çıktığımda, durumdan, köydekilere bahsetmemeyc karar verdim. Bir saat sonra, ilçe jandarma karakolunun önündeydim.

Kafesteki kadınla ilgili ifadem zapta geçirilirken, bir jandarma onbaşısı şüpheyle beni dinliyordu. Az sonra da, üç jandarma eri, benimle birlikte köye doğru yola çıktı.

Ayinin sonunda, köylüler kiliseden çıktıkları sıra oraya vardık. Hepsi bayramlıklarını giymişlerdi, çocuklar büyüklerin yanı sıra, uysal uysal yürüyorlardı. Ambarın önünde durduk; uzun boylu bir köylü eşiğe çökmüş, çizmelerini çıkarmakla meşguldü. Jandarmalardan biri köylüye birkaç soru sordu, sonra ambarın içine itti. Küçük grubumuz onları izledi. Başıboş tavuk, arabal?rın çevresinde dolanıp duruyordu. Sonra köylüler, ziyaretimizin nedenini anlamış gibi, aceleyle evlerine doğru yürüdüler.

Ambarın içinde, birkaç el lâmbasının ışığı kafesin üstünde toplanıyor ve içini rahatça görülebilecek şekilde aydınlatıyordu. TJrperip terler döken köylü, kafesi ağır ağır jandarmaların önüne indirdi; kafesin içindeki kadın demirlere sıkı sıkı yapışmıştı.

Jandarma onbaşısı, sertçe kafesin açılmasını emretti. Köylünün parmakları kilidi arıyordu ama korku içinde bir köşeye büzülen kadına bakmaya cesaret edemiyordu.

Jandarmalar kadının kollarına ve bacaklarına yapışıp onu kafesin dışına çektiler. Direniyordu, kadını iyice bağladılar, arabalarına kadar götürüp arka koltuğa bıraktılar. Sonra köylünün bileklerine kelepçeleri geçirip onu da hapsettiği kadının yanına bindirdiler. Hareketsiz bakışlarıyla uzaklaşan arabalarımızı izleyen çiftlik kadınlarını gördüm.

Aradan aylar geçti. Uzun uzun düşündükten sonra köye dönmeye karar verdim. Gün doğmadan köye varmak için gece şehirden ayrıldım. Evlerin arasından döne döne giden yoldaki derin tekerlek izlerinin üstünde, arabayı büyük bir dikkatle, ağır ağır sürüyordum. Yükselen sis rüzgârla dağılıyor, saman damlı kulübelerle ambarları gizliyor, sonra yine meydana çıkarıyordu. Papazın evinin yakınında durdum, ne yapacağımı henüz kestiremiyordum. Evin kapısı gürültüyle kapandı, papazın dışarı çıktığım gördüm. Geniş adımlarla mezarlığa doğru yürüdü, kilisenin sundurmasına giden kısa yolun iki yanındaki porsuk ağaçlarının ışık geçirmeyen kara gölgelerinde kayboldu. Arabadan çıktım ve aceleyle peşinden seğirttim.

Bir mezar taşının önünde durmuş, rüzgâr ve yağmurun kemirdiği yazının izlerini sökmeye çalışırcasına eğilmişti. Buruşuk latası kirli, yer yer örülmüş ve yamalıydı. Geldiğimi görünce irkildi.

- Demek bunca yolu, benimle konuşmak için geldiniz?.. Ama neden benimle konuşmak için?

Latasına yapışan koyu renk yosun parçalarını temizlerken bakışlarını gözlerimden ayırmıyordu.

- Çünkü sizinle bir şey konuşmam gerekiyordu dedim, önemli bir şey.

- Ne iş yapıyorsunuz? diye sordu.

- Öğrenciyim.

Papaz, tozları silkmek için kollarım salladı, latasının kıvrımlarını düzeltti. Sonra büyük bir dikkatle mezarların çevresini dolanıp ıslak dallara sürünmemek için eğilerek beni mezarlığın kapısına kadar götürdü.

Evinin avlusunda, haşmetli bir yürüyüşle ilerleyen hindi sürüsü yolumu kesti. Papaz, kapısının eşiğide beni bekliyordu.

- Bir bardak şarap içer miydiniz? diye sordu.

- Memnuniyetle.

İçeri girdik. Latasının kuşağım gevşetti ve iki bardak doldurdu. Karşı karşıya masa başına geçmiştik.

- Evet delikanlı, buraya gelişinizin nedenini söyler misiniz?

- Buraya kafes için geldim.

Büyük bir dikkatle papazı inceledim: Şiş yüzünü, ağzının nemli kıvrımlarım, delik deşik yanakları ve buruşuk alnının hemen altında yuvalarına iyice gömülmüş gözlerini ağır ağır bir kırmızılık kapladı.

- Niçin geldiniz, niçin? dedi.

- Kafes için, diye tekrarladım. İçinde kadın bulunan kafes için.

- Bu konuda söyleyecek bir şeyim yok, dedi. Sizden fazla, yani gazetelerin yazdıklarının ötesinde bir şey bilmiyorum.

Bardağımı yeniden doldurdu.

- İyi ama bu olay sizi neden ilgilendiriyor?

- Şu sıra benimle hiç ilgisi yok. Ama bir ara beni ilgilendirdi. Kafes içindeki kadını ben buldum. Yolumu kaybetmiş ve ambarın önüne gelmiştim.

- Demek sîzdiniz. Tabii gazeteler adınızı vermedi. Şimdi hatırlıyorum: Köylüler, yabana birinin jandarmaları çağırdığım söylemişlerdi.

Ufak yudumlarla şarabını içiyordu.

- Acı bir hikâye. Çiftçi ve ailesi hastaneye para ödemek istemiyor, deli kadını bu yüzden kafeste tutuyorlardı.

- Köyde, bu kadının ve kafesin varlığından haberi olan başkaları da vardı muhterem peder.

Papaz, sözlerimi duymamış gibi davrandı.

- Onu bir akıl hastanesine de yerleştirmek istemiyorlardı, zavallı yaratık, içinde yaşadığı dünyanın bilincinde değildi.

Bardağını masanın üstüne bıraktı.

- Ama neden bu olaya dönelim? Kapandı gitti. Suçlular cezalarını gördüler. Kadın şimdi hastanede. Bu rezaletle ilgili iğrenç bir yazı hazırlamak üzere mi geldiniz yoksa? Yeterince şey söylenmedi sanki?

Latasının kapkara yenlerinden buruşuk elleri fışkırıverdi sanki; güneş ışınlarının oynaştığı masanın tahtası üzerinde, bu eller, bir demet kuru otu andırıyordu.

- Yazı mazı yazmaya niyetim yok muhterem peder. Gazeteci değilim. Vicdanımı yatıştırmak amacıyla, sırf kendim için geldim bura-

ya‘ ..

- Öyleyse ne istiyorsunuz?

- Sizi görmek, sizinle konuşmak istiyordum muhterem peder.

- Öyleyse beni gördünüz,\konuştuk. Sizin için daha başka ne yapabilirim?

- Bir şey daha muhterem peder, tek bir şey daha.

- İsteyin isteyeceğinizi de şu işi bitirelim!

Güneş ışınlarının bardağının dibinde kırılmasını izleyerek, şarabımı ağır ağır yudumluyordum.

- Otuz yılı aşkın bir süredir bu köyde yaşıyorsunuz muhterem peder, beş yıldan beri dc bir sürü adam, kadının bulunduğu ambara uğrayıp işlerini görüyorlardı. Kesinlikle inkâr etmelerine rağmen, polis, köylülerin kadından defalarca faydalandıklarım ispatladı. Yalanlarına kim inanırdı? Sözde araçlarını almak, tohumluklarını yerleştirmek, makinelerini onarmak için uğruyorlardı ambara. Ya ambar sahibi köylü, hayalını lahana satarak mı kazanıyordu? Kilisenize devam eden kadınlardan bazılar; bile zavallı yaratığın iki kere gebe kaldığım, çocukların köy ebesi tarafından alındığını biliyorlardı. Bu tür olaylar uzun süre gizli kalmaz muhterem peder.

- Bütün bunları bana neden anlatıyorsunuz? Gazeteleri okuyorum.

- Benim yaptığım yüksek sesle konuşmak, olayla ilgili duygularım, izlenimlerim konusunda kendi kendimi sorguya çekiyorum. Olay ruhumu tedirgin ediyor. Ya sizin ruhunuzu hiç rahatsız etmiyor mu muhterem peder?

- Ruhumun rahatlığı vicdanımı ilgilendiren bir iştir.

- Bütün bu yıllar süresince, günah çıkarma yerinin gizliliği içinde Tanrı’mn sadık kullarından hiçbiri ambardaki toplantılara katıldığını size itiraf etmediyse muhterem peder, din adamlığınızın ne değeri kaldı? Vaaz verirken köylülere o kadar övdüğünüz dinin değeri ne oldu?

- Böyle şeylerden söz etmeye hiç hakkınız yok!

Bu cümleyi, tumturaklı bir söylevci havasmda haykırmıştı ama, hemen önceki alçak ses tonuna döndü ve tekrarladı:

- Bundan bana söz etmeye hiç hakkınız yok.

- Yerden göğe kadar var: Kafesi açtım, kadım kurtardım. O pazar sabahı adımlarımı ambarın önüne kadar sürükleyenin Tanrı’nm ta kendisi olmadığını nereden biliyorsunuz muhterem peder? Tanrı hakkında bildiğimiz nedir ki? Bunu sizden sormaya hakkım var, çünkü kafes içindeki kadın ve cellatları konusunda bir şey bilmediğinize inanmıyorum. Otuz yıl süreyle onların sevgili papazıydınız; günah çıkarma, ayin yönetme, günah bağışlama, dini törenler düzenleme, duaları düzene koyma, azizlerin doğum günü ve müminlerin sevgiyle bağh bulunduğu diğer yortulan yönetme konusundaki ustalığınızdan saygı ve hayranlıkla söz ediyorlardı!

Mahkeme süresince yüzlerini gördüm muhterem peder, kadının deli ve hasta olduğuna hepsi banıyordu. Evlilik dışı dünyaya geldiği için lanetlenmişti çünkü. Kilisenin kadını kabul etmediğini söylüyorlardı: Her şey bir yana, vaftiz bile edilmemişti! Muhterem peder, ambara girmemden çok önce kafesin varlığından haberiniz olduğuna eminim. Neden kafesi açıp kadmı kurtarmadınız? Günahkâr müminlerinizin uykuya daldığı bir gece, neden ambara gidip kadını yanınıza alarak götürmediniz? Dışan çıkarsa yol açacağı karışıklıklardan mı çekiniyordunuz yoksa?

Papaz, gözdağı verircesine öne doğru eğildi. Boyun damarları öylesine şişmişti ki, ter içinde kalan yakası patlayacak gibiydi.

- Sizi daha fazla dinlemek istemiyorum! diye haykırdı. Bir şey anlamıyorsunuz... hiçbir şey! Otuz yıl boyunca bu köyde yaşamadınız. Köylüler hakkında ne biliyorsunuz? Bu insanları tanırım, hem de hepsini iyi bilirim. Çok iyi birer aile babasıdırlar, karılarına ve çocuklarına bakmak için ellerinden geleni yaparlar. Ara sıra güçleri tükenir, tökezlenirler. Evet, günah çıkarırlarken onlara kulak veririm, adakta bulunurcasına anlatırlar günahlarını; suçlarım itiraf ederken hıçkırıklarını da işitirim. Günahlarının bağışlanmasını istemezler, iyi bir ürün almak için dua edercesine yalvarırlar bana. Bu köyün insanları benim sürümdür ve siz, birtakım saçma varsayımlarla bana saldırıyor, küfrediyorsunuz!

Papaz kendini iskemlesinin arkalığına attı ve yakasını söktü, çıkardı. Titriyor, ama kendini toplamaya çalışıyordu. Bardağına şarap doldurdum, gözlerimi üzerinden ayırmadan bardağı önüne doğru ittim. Bakışlarım, bir azizeyi gösteren kocaman resme dikmişti. Azize bir palmiye ağacının altına oturmuştu, elinde koca bir bahçe makası tutuyordu; önündeki tepsiye, bir çift kesik kadın göğsü konmuştu.

Papaz, beceriksiz bir hareketle bardağı önünden uzaklaştırmak istedi. Bardak yere düştü, tahtaların üstünde zıpladı, duvara doğru yuvarlandı. Şarabın koyu kırmızısı, masanın damarlı köşesini ıslatarak yayıldı. Papaz kalktı ve sendeleyerek dışarı çıktı.

Yaşlı bir kadm göründü. Utana sıkıla beni selamladı ve bir paçavrayla masayı silmeye koyuldu.

Kilisede mola verdim, sıralardan birine çöktüm; kısa sürede bir yosun nemliliği ve çürümüş taş kokusu her yanımı kapladı. Kara giysili yaşlı kadınlar, günah çıkarma yerinin bulunduğu açıklığın yoğun karanlığında ayakta durmuş, dua ediyorlardı. İçlerinden biri, topallayarak günah çıkarma yerine doğru yürüdü ve diz çöktü; tellere önce ağzını, sonra kulağını dayadı. Doğrulduğunda, günah çıkarma yerinin karanlığından kemikli bir el fışkırdı: Kadın eğildi ve bu eli öptü; el buz gibi ve nemli boşlukta bir haç işareti yaptı, sonra geri çekildi.

Bir toz bulutu içinde köyden geçerken, damları saman kaplı kulübelerin pencerelerindeki yüzler bana bakıyordu. Çılgına dönen tavuklar dört bir yana kaçışıyor, köpekler havlıyordu. Kısa süre sonra, ana yola ulaştım.

Sanığın tutumu jüri üyelerini tedirgin etti. Bir tek kere bile, yaptığı işin iğrenç bir cinayet olduğunu kabullenmemişti; işlediği cinayetin bilincinde bile değildi sanki; bir tek kere kendinden geçtiğini, yaptığı işin ne olduğunu farketmediğini ya da bir daha aynı şeyi tekrarlamayacağını söylemedi. Kurbanıyla rastlaşmasını, hiç abartmadan, en basit deyimlerle anlatıyordu sadece.

Biz, jüri üyeleri, hepimiz cinayeti nasıl işlediğini tartışacak ve gözümüzün önüne getirebilecek, onu nelerin cinayete ittiğini kestirecek durumdaydık. Bazı ayrıntıları iyice aydınlatmak için birkaç jüri üyesi kendilerini sanığın

yerine koyup diğerlerine, sanığı cinayete iten nedenleri anlatmaya çalıştılar. Yine de, mahkemeden sonra, kurbandan pek az söz ettiğimizi farkettim. Çoğumuz kendini rahatça adam öldürürken görebiliyordu, ama öldürülmekte olanı gözönü-ne getirebilenlerimiz pek azdı. Cinayeti anlamak için elimizden geleni yapmıştık: Katil hayatımızın bir parçasıydı, öldürülen değiL

İşten sonra, yakındaki parkta bir süre dinlenme alışkanlığım edinmiştim. Sıralardan birine oturup gazetesini okuyan iri yarı bir adam kaç kere dikkatimi çekti. Kırk yaşlarında olmalıydı. Yakışıklıydı; çoğu kere kadınların dikkatini çekiyor, rahatça onlarla ahbaplık kuruyor ve çocuklarıyla oynuyordu. Pahalı elbiseler giyiyor ve ara sıra bir şoför, arabasıyla onu almaya geliyordu. Bir gün, okuduğu yabancı dergiyi atmak üzereyken yanma yaklaştım ve bana vermesini rica ettim. Konuşmaya başladık.

Sonradan, yine hep parkta birbirimizi birkaç kere daha gördük; gölgede oturup gelip geçenlere bakıyorduk. Kadınlardan söz edişine ve onları gözleyişine bakılırsa hangi önse büyük bir ilgi duyduğu açıkça belli oluyordu. Tek başına yaşadığını, özellikle gece kulüplerinde ve barlarda çalışan dansözlerin arkadaşlığından hoşlandığını anlattı. Yirmi yıldır, geliri, gerek onların isteklerini ve gerekse kendi arzularım karşılamaya yetiyordu.

Bir gün, sevgilileriyle tanışmaktan hoşlanıp hoşlanmayacağımı sordu. Hemen kabul ettim. Evinde, altı kişilik bir toplantı düzenlemeyi teklif etti. Erkek olarak bizden başkası bulunmayacaktı, diğer dört kişi kadındı. Hiçbiri pek genç değil, dedi bana, ama hatır kırmayan ve tecrübeli kadınlardır. Tabii, diye ekledi, hemen kendilerini de sunacak değiller; şaşkınlığımı görünce, en önemli şeyin istenilenin eksiksiz gerçekleşmesini sağlamak olduğunu da hemen belirtti. Bu görüşün, uzun süreden beri kişisel felsefesinin bir parçası olduğunu da söyledi; hayatının başlıca gerçeğini istekleri ve içgüdülerinin dürtüsü üzerine kurmuştu. Sekiz gün sonrasına tarih verdi.

Evine vardığımda, beni iki yanında kapalı kapılar bulunan uzun bir koridordan geçirdi. Büyük değeri olan eski eşyalar ve mobilyalarla dolu bir salonun sessizliğinde, birer viski bardağı önüne çöktük. Merakımı farkedince evine çağırdığı kızların geldiğini, hepsinin de koridora bakan

kapalı .kapılar ardındaki odalarda olduğunu söyledi. Hepsinin özelliklerini kısaca anlattı ve önce, salonun hemen solundaki odada bulunanın yanma gitmemi öğütledi. Birer kadeh daha içtik, sonra yerlerimizden kalktık; ben adamın gösterdiği kapı ■önünde kuşkuyla duralarken, o, hiç beklemeden koridorun sağındaki odalardan birine daldı. .

Kapıyı iki kere vurdum, cevap gelmedi. Açtım: Yatak hazırdı; başucu masasındaki lambanın parlak ışığı, kadının, sahnede çekilmiş yüzlerce fotoğrafıyla kaph duvarları ve tavanları ortaya koyuyordu. Bu resimler, tarih sırasına göre de asılmamıştı: Bazılarında kadının vücudu genç ve tazeydi, çıplaklığından şehvet akıyordu; aynı vücut diğer resimlerde hantal ve pörsük, yarı çıplak, süngersi ve devanası gibiydi. Kadını bir bakışta yüz kere gördüm: Sahnede, şehvetli bir pozda; yatak odasının yalnızlığında akla gelebilecek her çeşit duruşta donup kalmış. Bakışlarımı nereye yöneltsem onunkilerle karşılaşıyordum. Geri döndüğümde, dikkatim, masanın üzerinde duran televizyona yöneldi. Garip şekilde, herhangi bir görüntüye dayanması imkânsız gibi boştu perdesi. .

Ev sahibiyle vedalaşmadan evden ayrıldım. Biri, evin bir köşesinde keman çalıyordu. Ağır ağır aşağı inerken bu müzik, asansör boşluğunun soluk ışığında uçuşan tozlan dağıtıyordu sanki.

Adamı birkaç gün sonra yine gördüm. İyi eğlenip eğlenmediğimi sordu ve diğer sevgilileriyle tanışmak üzere kısa bir süre sonra yine evine gelmemde ısrar etti.

Uzun süre aynı yerde çalıştığımız halde, kendisiyle seviştiğimi asla öğrenemedi. Masalarımız aynı odadaydı, çoğu kere, kantinde yemek yerken yan yana otururduk, onu yemeğe, tiyatroya ya da başka eğlence yerlerine davet etmeyeli neredeyse bir yıl oluyordu. Çağrılarımı hep reddetmişti. Meslektaşlarımı sorguya çekerek onunla ilgili bilgi edinmek istemiştim ama, onlar benim bildiğim kadarım bile bilmiyorlardı. Çalıştığımız yerdeki erkeklerden hiçbiriyle ilişkisi olmamıştı. Birkaç yıl önce kocasından boşandığı ve tek çocuğunun, güneyde bir yerde eski kocasıyla yaşadığı sanılıyordu.

Onu izlemeye koyuldum. Oturduğu evin karşısındaki binanın sundurması altında koca bir cumartesi gününü geçirdim. O gün evden çıktığını ve saat

yediye doğru geri döndüğünü gördüm. Saat sekizden önce yine dışarı çıktı ve geniş bulvara doğru yürüdü. Alana kadar peşinden gittim; orada bir taksi çağırdı. Ben yine gözetleme yerine döndüm.

Evinin karşısındaki sundurmanın daracık girintisine gizlenmiş bekliyordum; hava inceden atıştırırken paltomun içine işleyen inatçı bir yağmura dönüştü. Gece yarışım epey geçiyordu ki, kapıSınn önünde bir taksi durdu; o, tek başına taksiden indi.

Saplantım, bana uykusuz geçirttiği geceler kafamı kurcalıyordu. Sevgilisi olabilmek için en ufak olanağım kalmamış gibiydi, onun hakkında daha fazla şey öğrenmek için bir çare bulmaya karar verdim. Genç kadınla yakınlık kurabileceğine inandığım bir dostum vardı, ona açıldım. Bana yardım etmeye hazırdı; hemen, birlikte, başarılı sonuç verebilecek bir hareket planı hazırlamaya koyulduk.

Çalıştığı firmayla bizimki arasında bir bağlantı sağlamakla işe başlayacaktı. Ardından, sözkonusu kadının çalıştığı bölümün uğraştığı bazı maddelerle ilgili bilgi isteyecekti. Kırk sekiz saat sonra, ertesi gün için randevu aldığını ve doğrudan doğruya kadınla konuşmayı umduğunu bildirdi.

İçeri girdiğini görünce epey heyecanlandığımı hissettim. Bana bakmadan, doğru bölüm şefine yürüdü. Sonra kadınla konuştuğunu duydum.

Aynı gün öğleden sonra, işlerin yolunda gittiğini ve ikinci bir buluşmanın kararlaştırıldığını haber verdi. Bu ikinci görüşme sonunda, kadın, akşam yemeği davetini kabul etti.

Ertesi hafta dostumun metresi oldu. Dostum, kadının kendisine çok âşık olduğunu ve hoşuna gitmek için dilediğini yapmaya hazır bulunduğunu söyledi; artık dostumun mahydı, onu elde etmek istiyorsam gerekeni yapmaya hazır olduğunu belirtti. Kadından, sevgisini ve bağlılığını ispatlamak için, bir gün kendini başka bir adama vermesini istediğini de anlattı. Gözlerini bağlayacağından, yabancının kimliğini asla öğrenemeyeceği konusunda da ona garanti vermişti. Önce çok öfkelenen kadın, küçültmek ve hakaret etmek için sevgilisinin kendisinden bu işi istediğini söyleyip diretmeşti. Sonunda kabul etti, dedi dostum.

Ertesi akşam bir taksiye atladım ve evinin yolunu tuttum. Kararlaştırdığımız saatten önce eve vardım ve bir süre dolaşmam gerekti. Sonunda, kapının önünde durarak içeriye kulak verdim. Hiçbir ses duyulmuyordu, zili çaldım; kapı açıldı ve dostum, bir şey söylemeden içeri girmemi işaret etti. .

Odanın ortasında, yuvarlak ve beyaz.bir yün hah yayılmıştı. Bir lambanın ölgün ışığı, çırılçıplak halının üzerinde yatan kadım aydınlatıyor, geniş simsiyah bir bez alnını ve burnunu örtüyordu. Dostum kadının yanına çömeldi ve onu okşadı. Bana işaret etti. Yaklaştım. Pikapta hüzünlü bir şarkı çalıyordu; odada üçüncü bir şahsın varlığından habersiz gibi yatan kadın hiç kımıldamıyordu.

Dostumun parmaklarının, derisi üzerinde hafiflen gidip geldiğini görüyordum. Kadın hafifçe doğrulup elleriyle dostumu arayınca, ona bir şeyler mırıldandı. Kadın başını öteye çevirip sırtım gererek elleriyle kendini korumaya çahşırcasına, üzüntüyle halıya uzandı yine. Bekliyordum.

Dostum sabırla yeniden kadını okşamaya koyuldu. Kadının boyun kasları gerildi, elleri açıldı ve ama henüz kendini bırakmıyordu. Dostum yerden kalktı, sabahlığını toparlayıp kapıya doğru yürüdü. Yan odada televizyonu açtığını duydum.

Konuşmamam gerektiğini hatırlayarak dağınık saçlarını, kalçalımın pürüzsüz eğrisini, omuzlarının yuvarlaklığını seyre koyuldum. Kadın için, sevdiği adamın geçici bir hevesinden, gövdesinin, okşamalarının, sevgisinin ve nefretinin uzantısından başka şey olmadığımı biliyordum. Üzerine eğilmiş, içimdeki arzunun gitgide büyüdüğünü hissediyor, ama oynayacağım rolün bilinci onu elde etme işleğimden çok daha ağır basıyordu. Bu duyguyu yenebilmek için, çalıştığım yerde, arzularımı sık sık kamçılayan görüntüleri: Kolsuz bluzunun aralığından şöyle bir farkettiğim koltuk altlarım, etekliğini geren kalçalarının hareketini hatırlamaya çalıştım.

Yaklaştım; direniyor, ama beni itmiyordu. Ağzına, saçlarına, göğüslerine, karnına dokunmaya koyuldum; inleyip kollarını, reddetmek kadar çağrı sayılabilecek bir hareketle kaldırdı. Çıplaklığını görmemek için gözlerim kapalı, yüzüm ipekli beze sürtünerek onu elde etmeye hazırlandım.

Birden sokuldum ona, direnmedi. Önce çekingen, ama şimdi şehvetli sayılabilecek bir hareketle elleri beni çekiyor, yüzümü göğsünde sıkıyordu. Çözülen saçları başının iki yanına yayılmıştı, vücudu katılaşıyor, dudakları sessiz bir şaşkınlıkla aralanıyordu. Gövdelerimiz ürperdi; yanma kaydım.

Bir Ortaçağ azizesi gibi, ellerini sofuca göğsünde kavuşturmuş, kaskatı yatıyordu. Soğuktu, kaskatıydı, sakindi; yalnız iyice büzdüğü suratı, gövdesi gibi kendini bırakmamıştı. Yüzünü kaplayan bez, çatık kaşlarından sızan terle ıslanmıştı..

Banyoya geçtim, yol üstündeki dostuma da uğrayıp onu uyardım. Giyindim ve evden ayrıldım. Evime vardığımda kendimi yatağımın üstüne attım. Hemen, genç kadından arta kalan görüntü çiftleşti: Bir yanda, giyimli ve kayıtsız, çalıştığım odada gidip gelen kadın vardı; öte yanda da çıplak, bir adamın emriyle kendini başkasına veren. İki görüntü de çok belirgindi, ama bir türlü birleşmiyordu. Saatler boyu biri öbürünü kovaladı, ya da yer değiştirdiler.

Gövdesinin biçimi ya da hareketini hatırlamak olanağından yoksun, ama giysilerinin en ufak ayrıntılarım gözümün önüne getirerek gece birkaç kere uyandım. Bluzlar, eteklikler, korseler, çoraplar, manto ve pabuçlardan bir engelle ebediyen durdurularak, onu soyuyordum sanki.

Savaştan kısa bir süre sonra hatırlıyorum, kelebek avlardım. Şehrin bir bölümü bombardıman sonucu yıkılmıştı, kimse yaşamıyordu oralarda. Yıkıntılar arasında, eskiden işe yarayan biçimsiz eşya kalıntılarıyla yan yarıya dolu ve leş kokulu çukurlarda kedi sürüleri, aç farelerle savaşıyordu. Sağda solda, moloz ve çürümüş tahta yığınlan içinden, delik deşik edilmiş evlerin külleri arasından otlar ve çiçekler, kirece bulaşmış küflü tuğlalardan sıyrılıp çıkmak için boğuşuyor$_4$ yemyeşil ve ani bir atılımla fişkınveriyorlardı. Bir gökkuşağının düzensiz parçalarım andıran .kelebek sürüleri kararmış du-varlann tepelerine sürtünerek geçiyordu. Arkadaşlarımla birlikte, elimizle yaptığımız ağlarla bu kelebeklerden düzinelercesini yakalıyorduk. Başıboş kediler, kuşlar ya da gözü dönmüş aç farelerden çok daha kolaydı ele geçmeleri.

Bir gün, kelebeklerden birkaçını, ayakları üstünde sallanan bir tahta masada tersine çevirdiğimiz büyük cam kavanozun altına yerleştirmiştik. Cam

kabm kenan, havanın içeri girebilmesini sağlayacak kadar aşıyordu masanın ucunu, ama delik kelebeklerin kaçmasına fırsat vermeyecek kadar da dardı. Kavanozu büyük bir özenle te-mizletmiştik. Önceleri, hapsedildiklerini farkedemeyen kelebekler, camın içinden çıkıp kurtulmayı deniyorlardı. Bir büyücünün tılsımıyla, bağımsız bir hayat sürmek üzere aniden saplarından ayrılıp havalanan yeni koparılmış çiçekler gibi uçuşuyor, birbirlerine tosluyor-lardı. Ama hava, sanki çevrelerinde yoğunlaşıvermişti, görünmeyen engel dışarı çıkmalarım önlüyordu.

Cam kavanozu ağzına kadar kelebekle doldurduktan sonra, içine birkaç yanar kibrit soktuk. Ürperen çiçekler arasından bir mavi duman, ağır ağır yükseldi. Önceleri her yeni kibrit, bu yaşayan yapraklar arasına ölümü değil de hayatı getiriyordu sanki: Çünkü böcekler gitgide daha hızlı uçuşuyor, çarpışıyor, kanatlarının renkli tozunu silip süpürüyorlardı. Dumanın camı her karartışmda, kelebekler, delice dönüşlerine yeniden başlıyorlardı. Hangi kelebeğin daha fazla dayanacağı, kaç kibrite göğüs gerebileceği konusunda bahse tutuştuk. Cam kavanozun altındaki çiçek demeti gitgide soldu ve yapraklardan sonuncusu da ölüler yığınının üstüne düştüğünde kavanozu kaldırdık, cansız kanatlardan bir paletle karşılaştık. Rüzgâr dumanı dağıttı, sanki kelebek ölülerinden bazıları titreşiyor ve yeniden. uçmaya hazırlanıyorlardı.

Şehrin dışında eski kullanılmayan bir fabrika vardı. Yıllar önce terkedilmişti; bir tek sağlam camı bile kalmamıştı. Fabrika binasının hiçbir köşesinde malzeme izine rastlanmıyordu, elektrik telleri bile sökülüp götürülmüştü. Kimse tarafından rahatsız edilmeden, bu binada uyurdum. Fabrika, geceleri, orada yaşadığımı bilmeyen bir yaşlı adam tarafından korunurdu; havanın kararmasından aydınlanmasına dek avluda gezinme alışkanlığını edinmesi binaya girmesine engel oluyordu. Çevresinde olup bitenlere pek az dikkat ettiği halde, varlığını rahatsız edici buluyordum.

Bekçinin dinlenme yeri yoktu, yalnız koca bir kapının ortasına iskemlesini yerleştirir ve ileri geri sallanır dururdu. Fabrikayı düşünmezmiş gibi gelirdi bana; sadece daha iyi bir iş bulamadığı için burada yerleşip kalması da imkânsız sayılamazdı.

Uyuyamadığım bir gece, avluda gezinen ve ara sıra piposunu yakmak üzere duran yaşlı adamı gözetledim. Fabrika binasında yalnız olmadığı hiç aklına

gelmemiş miydi acaba?

Odalarda ve merdivenlerde sürünen yığınla bira şişesi vardı. Gürültü etmeden, avluyu ve bekçiyi gözetleyerek bir sürü şişeyi pencere kenarına dizdim.

İlk şişe birkaç adım solunda patladı; irkildi ve haykırarak sundurmanın altına sığındı. Ürken kediler, boş zeytinyağı fıçılarından fırladılar. Sonra ortalığa yeniden bir sessizlik çöktü.

Şimdi ne yapacaktı? Görüş açımın dışında ve sundurmasının altında kalıp yeni saldırılardan kendini koruyarak sabaha kadar bekleyebilirdi. Ya da hemen fabrikadan çıkıp gidebilirdi. Bütün bunların yerine avluda göründü ve nişan almama engel olmak istercesine, büyük bir dikkatle volta atmaya, koyuldu. Sonra yere eğildi ve şişe kırıklarını inceledi. Yeni bir saldırının bilincinde ya da böyle bir şeyden ürkerek çevresindeki karanlığı gözledi, ama şişenin geldiği yeri bir türlü bulamadı. Sonra kendini toparlar gibi oldu, piposunu yakıp dolaşmaya devam etti.

Büyük bir dikkatle yeniden nişan aldım ve şişeyi, tam ayaklarının dibine düşürdüm. Kırılan camın şangırtısı bekçinin haykırışına karıştı. Sundurmanın altına sığındı ama hemen sonra başını durmadan sallayarak yeniden ortaya çıktı.

Gizlenmek istemediği açıkça belliydi. Oysa, avlunun ortasında durmakla mükemmel bir hedef olduğunu bilmesi gerekirdi. Yeni bir şişe, birkaç adım ötesinde patladığında geriye doğru sıçradı, topuklarının hemen ardına yeni bir şişe oturtmayı başardım. Sundurmanın karanlığına koştu. Orada iyice gizlenip bekledi. Karanlıkta yalnız piposunun kızartısı seçiliyordu.

Düşmanı konusunda kendi kendine neler soruyordu acaba? Hayatının tehlikede olduğunu ve celladının, avluya hakim kapkara ve yüksek pencerelerden birinden kendisini gözlediğini bilmesi gerekirdi. Şişelerden biriyle öldürülebileceğinden haberi vardı.

Bulunduğu yer, yeni bir kibrit çakana dek karanlıkta kaldı. Sonra, hiç ses çıkarmadan, adım adım duvarı izleyerek cam kırıklarıyla kaplı yere doğru ilerledi.

Nişan aldım ve üç şişe birden salladım. Şişelerden biri sırtına gelmiş olmalıydı, çünkü yaşlı adam küfür savurup görüş açımın dışında kalan daracık bir girintiye çekiliverdi. Enine boyuna yürüdüğünü ve sopasını hırsla yere vurduğunu duyuyordum. Umduğumun tam tersine, yeniden atış alanımda beliriverdi. Cam kırıklarını sopasının ucuyla dağıtıp tekmeleyerek ıslıkla eski bir süvari marşı çaldığı sürece bekledim.

Bu kez, iki şişe birden savurdum. İhtiyar gerilemedi; bir eskrim hocası çevikliğiyle yana sıçradı. Sonraki şişeler hedefin epey uzağına gitti; alaylı bir selam verircesine salladı sopasım. Yeni bir deneme yaptım, ama şişe çok öteye düştü. Artık bekçi saldırılara hiç aldırmıyordu. Yalnız piposundan çıkan kıvılcımlar, bulunduğu yeri bana göstermekteydi. Elimde kalan şişeleri birer top mermisi gibi dizip, uzaklığı büyük bir dikkatle ölçüp biçtim.

Ertesi günün gazeteleri, yaşlı bir bekçinin, kimliği öğrenilemeyen birinin attığı bira şişesini kafasına yediğini ve oracıkta ölüverdi-ğini yazdılar. Fabrikanın çalıştığı sıralar gece bekçisi olmuş, fabrika kapandıktan sonra oradan ayrılmak istememişti. Daha önce de, düşmanla savaşmamak için askerden kaçtığından uzun bir hapis cezasına çarptırılmıştı.

Taksi, başkent sokaklarında büyük bir hızla ilerliyor, Parti ve üniversite binalarıyla tarihi heykellerin, müzeler ve yepyeni gökdelenlerin önünden geçiyor, nehrin üstündeki köprüyü aşıyordu. Havaalanına gidiyordum. Bu dekoru son kez gördüğümü anladım.

Bütün bu binaların çevresinde, tüy kadar hafif bulutlar gibi, hayatımın yirmi dört yılı uçuşuyordu. Bu gerçek beni hiç heyecanlandırmıyordu: Yirmi dört gün ya da yirmi dört yüzyıl da olabilirdi. Girintiler ve çıkıntılarla dolu belleğim eğri büğrü taşlarla döşenmiş kötü bir yolu andırıyordu.

Havaalanı. Pasaportların gözden geçirilişi. Uçakta yumuşak bir koltuk. Havalanış. Bana ait olan, yalnız yola çıkmanın bekleyişiyle geçen çeyrek yüzyılı ve içine girdiğim çağın akıl almazlığını düşünmeye devam ettim. Havada uçtuğumuz şu sıra, bu yeni kıtaya varışı-rfun kaçınılmazlığını daha gerçek kılabilmek için, son yıllarda hiçbir şey yapmamanın pişmanlığı içindeydim. Sadece bu yola çıkış gerçekti. Pek çok şeyden yoksun

bırakılmış ve her şeyimi çaldırmış gibiydim; bunca yıl beni, bir uçak kolluğundan başka yere götürmemişti.

Uçağı ebediyen gökyüzünde tutmak, rüzgâra, bulutlara ve onu yükselten ya da yeryüzüne çeken bütün güçlere meydan okumak mümkün olsa bunu büyük bir zevkle yapardım. Gözlerim kapalı, her türlü güç ve ihtirastan yoksun, kafam unutulmuş bir şapkanın asıldığı kanca kadar sakin koltuğumda oturur, zamanın dışında, kimse tarafından ölçülüp biçilmeksizin, yargılanmaksızm kimseyi rahatsız etmeden, geçmişimle geleceğim arasında ebediyen asılı, yerimden kımıldam azdım.

UÇAK yere değdi ve havaalanı binalarının önünde durdu. Kürklü paltomu sırtıma geçirdim. Kışın içindeydik ama, ılık bir ilkbahar yağmuru hiç durmadan yağıyordu.

Sibirya ayısı postundan yapılma paltom çok güzeldi, yumuşacık ve gümüşsüydü kürkü, koca bir yakası ve geniş kollan vardı. Stepte, küçük bir şehirden almıştım. Satıcının, Kuzey Kutbu’nu aşabilmek için böyle bir palto gerekliğini söyleyerek beni kandırmaya çalıştığını hatırlıyordum. Adama kalırsa böyle bir paltoyu insan, ancak Batı’dan alabilirdi...

Uçakla havaalanı binaları arasındaki yerin üstü kapalı değildi; her adımda paltom ağırlaşıyor, yağmurdan biraz daha ıslanıyordu.

Gümrüğe giden koridor boyunca, ardımda su bıraktım. Diğer yolcular bana merakla bakıyorlardı. Kimsenin sırımda kürk palto yoktu, stepteki satıcı sanki Batı’nm zenginliğini fazlaca abartmiştı. Sözlüklerle tıka basa dolu bavulumu aldım, büyük girişte yürürken sapı birden koptu; bavulum, yere çarpar çarpmaz dev bir midye gibi açılıp içindekini kusuverdi. Herkes dönüp baktı, küçük çocuklar kahkahalarla güldüler.

Gençlik otelinde boş yer yoktu. Birkaç film bobiniyle tavladığım müdür, kalorifer kazanının hemen yanında, penceresiz bir atölyede kalmama izin verdi. Akşam, otomatik makineler kalorifer kazanını işletince sıcak su, duvar boyunca uzanan borulara doldu ve bunun sonucunda içerisini boğucu bir sıcak kapladı. Yağmurun ağırlığından henüz kurtulamayan paltom üzerinde sıcak bir ütü gezdiriliyor-muş gibi tütmeye koyuldu. Önce yakası kurudu, ardından omuzları, sırtı, Kollarının ucu ve önü. Son ıslaklık izini de

yitirdiğinde palto daralmış ve kaskatı kesilmişti. Tüy demetleri düğümlenmiş birbirine yapışmıştı, .kürkü diken dikendi. Aşağı yukarı aynı an, odada son hava zerresinin de yittiğini sandım. Ağzım ve burnum kurumuştu; şiltemin üzerinde durmadan dönüp durdum.

Her sabah, kar ve soğuğun görünüp paltomu ölümden kurtaracağım, sarkık omuzlarına, pırıl pırıl sırtına yepyeni bir parlaklık getireceğini umuyordum.

İş aramak için dışarı çıktığımda sırtıma giyecek başka şeyim yoktu. Sonraki günlerde de yağmur devam ediyor ve kürk palto, yavaş yavaş birbirine karışan bir tüy yığını halini alıyordu.

Günümü çevrede iş aramakla geçiriyor, ama bulunduğum yerin dilini çok az bildiğimden, hiçbir teklif alamıyordum. Son film bobinimi de bir yemekle değiş tokuş etmiştim. Dükkânlardaki yiyecek raflarıyla gitgide daha çok büyülendiğimi keşfederek sokaklarda dolaşıyordum. Açtım.

Bütün dev dükkânlar ve mağazalar ağız ağıza malla doluydu ama, hiçbiri, kürk paltolu bir hırsızın görünmeden geçebilmesine fırsat verecek kadar kalabalık değildi. Satıcıların dışında, mağazaların stratejik noktalarına tavandan sarkan büyük aynalar yerleştirilmişti. Bu aynalarda gülünç bir şekilde şişliğimi, ya da sıcak iklim meyvelerinden meydana gelen bir zemin önünde galeta gibi yamyassı kesildiğimi görüyordum. Bir elma ya da küçük bir ekmek çalmak istiyor, ama cesarei edemiyordum. Verdiğim karardan cayıyor ve müşterilerin alaylı bakışları arasında dışarı çıkıyordum.

Akşam mağazalar daha da kalabalıktı. Açlığımla birlikte gözü-pekliğim de artıyordu o zaman. Dev bir mağazada geziniyor, yiyecek kokularım içime çekiyor ve hep, doyurucu ama gizlenebilecek kadar küçük bir yiyecek peşinde, ıslak paltomla kimseye sürtünme-meye çalışıyordum. Karşımda duran birtakım küçük kapların avucuma gizlenip daha sonra paltomun üit cebine sığabileceğini anladım. Bu küçücük ve soğuk kutuları bir süre yokladım, elimi çeneme götürdüm ve kutunun bükülmüş parmaklarımın arasından doğru cebime girmesini sağladım. Kayıtsız bir havayla mağazadan çıktım. Sonraki günlerde, daha pek çok mağazaya uğradım. Besleyici değerinin bilincinde, siyah hayvardan başka şey yürütmedim.

Havuzlarda onarım gören bir geminin boyasını ve pasım kazımak üzere işe alındım. Bizi işe alan adam gece çalışmak zorunda olduğumuzu, gemide sendikasız işçi bulunmasının kanunsuz sayıldığını anlattı. Daha az yorucu ve daha iyi para kazandıran boya işinin düzenli işçi gruplarına verilmesi şartıyla, sendikanın da bu duruma göz yummayı kabul ettiğini belirtti. Boyaya başlamadan önce, eski boya tabakalarının kazınması gerekiyordu; oysa boya kazımak, çok daha ilginç işler peşindeki sendikalı işçiler gözünde onur kinciydi.

Gece, kalabalık gruplar halinde gemiye götürülüyorduk. Aramız-dakilerin çoğu, kısa süre önce gelen mültecilerdi ama hepsi yoksul ve muhtaç kişilerdi. Bir sürüsü ülkeye gizlice girmişti, ya da resmi makamlardan kaçmak için çeşitli nedenleri vardı. Asgari ücretin üçte birini alıyorduk ama, elime düzenli para geçtiğinden içim rahattı.

Gemi rıhtıma bağlıydı, ama kışın buz gibi dalgalarda durmadan yalpa vuruyordu. Bize ne çizme vermişlerdi ne d***6*** muşamba. Büyük bir makasla bir çekiçten başka şeyimiz yoktu. Boya parçalarım arkadaşlarımızın üstüne sıçratmamaya dikkat etmek zorundaydık. Çalışırken, boya kınntılannı yüzüme ve elbiselerime fışkırtıyordum.

Halattan halkalarımız üzerinde, suyun epey yukarısında dengemizi bulup oturmuştuk; denizden gelen budu rüzgârlar bizi sarsıp duruyordu. Lombozlar birer kara delikti; içlerine her göz atışımda, kamaralardan birinde olmak isterdim. Bu terkedilmiş geminin tek yolcusu olmak, çelik duvarlarla iyice korunarak uyuyabilmek, sonra da uzak bir denizde uyanmak, kimliksiz, bilinmeyen yerlere doğru gitmek isterdim.

Çalışırken kürklü paltomu sırtıma giyiyordum; kısa sürede yıvışık boya serpintileri her yanım kapladı, her geçen saat daha katılaşıyor, daha ağır oluyordu. Gün doğarken aşırı derecede ısıtdmış atölyeme dönüyordum. Boya kokusuna karışan sıcak beni rahatsız ediyor, kusacak gibi oluyordum. Yatmadan önce, katılaşmadan çıkarabilmek umuduyla, paltomun üzerindeki lekeleri kazıyordum. Ama genellikle bitkindim, hiçbir gün bitiremiyordum bu işi.

Günün ileri bir saatinde, dışarı çıkmak isteyince palto bana yeniden direniyordu. Kollarımı sokmama güçlükle izin veriyor, ellerim, sanki

mühürlenen ceplerini bir türlü bulamıyordu. Paltomun önünü kaparken protesto çatırtıları duyuluyordu.

Şantiye şefi beni, birine mektup vermekle görevlendirdi. Arkadaşın adı ve adresi yabancı harflerle yazılıydı. Bu dili bilmiyordum ama harfleri sökebiliyor ve sözcükleri tek tek okuyabiüyordum. Güverteye çıktım ve adı yanlışsız söylemeye çalışarak bağırdım.

Bir adam, mektubu almak için yanıma geldi; yabana bir dil konuşuyordu. İşaretle anlamadığımı belirttim. Sözlerini tekrarladı. Bir şey anladığım yoktu. Gitti ve üç kişiyle birlikte geri döndü; çabuk çabuk konuşarak çevreme toplandılar. Anlamadığımı belirtmeye çalıştım ama, bana inanmak istemiyorlardı. Beni, ulusundan utanç duyan bir yurttaşları sanabileceklerini düşündüm.

Tartaklamaya başladılar. Kürklü paltom beni yumruklarından koruyordu ama suya atılmaktan, poltomun ağırlığıyla dibe çöküp boğulmaktan korkuyordum. Paltom kefen gibi üzerimde, kendimi denizin dibinde yatarken gördüm. Beni yumruklamaya devam ederlerken düğmeler çatırdadı, paltom dikiş yerlerinden söküldü. Tam bu anda ustabaşı göründü de saldırganlar beni bıraktılar. Paltomun parçalarım göğsümde sıkarak doğruldum. Ustabaşı beni, ikilik çıkarmakla suçladı; bir daha dönmemek üzere, hemen gemiden ayrılmak zorunda kaldım.

Uzun ve dar bir otoparka bakıyor, verilen bahşişlerle geçiniyordum. Bir gün adamın biri, parktan arabasını almaya geldi. Çok lüks bir yabancı arabaydı bu. Arabayı önüne çektiğimde doğduğum ve büyüdüğüm ülkeyi sordu. Sonra yanma binmemi işaret ederek, giriş yapma gereğini duymadan para kazanmak isteyip istemediğimi sordu. Bir para demeti göstererek, yeterince kurnaz davranırsam onunki gibi araba alacak ve geri kalanıyla da şehrin en iyi otelinde sekiz gün beğendiğim bir karıyı yaşatacak parayı kazanabileceğimi söyledi.

Beni sorguya çektikten sonra, kendisinin de mülteci olduğunu belirtti. Bu ülkenin insanları paranın ne olduğunu biliyorlardı da, kendi paylarına düşeni nasıl almak gerektiğinden haberleri yoktu. Onun gibi birkaç kişi, paylarına düşenden çok fazlasmı cebe indirmişlerdi. Bugünün dünyasında, kaynağım mâliyeye göstermeden büyük paralar harcamanın da çok güç

olduğunu sözlerine ekledi. Kaynakların kanuni olduğunu ispatlayabilmek için, kitabına uygun bir iş sahibi olmak gerekliğinde de diretti.

Cebinden bir banknot çıkardı; elinde, beni üç ay yaşatacak kadar para vardı. Parayı ikiye bölüp yarısını bana verdi, bir haber götürecek olursam öbür yarısını da alacağımı söyledi. İki kız babası yaşh bir adam m işlettiği, yakındaki bir lokantadan söz etti sonra. Lokanta epey büyüktü ama pek az müşterisi vardı. Kaç kere, yaşlı adama lokantayı satması ya da ortak bir işletme kurulması teklif edilmişti. Ama adam nuh diyor peygamber demiyordu.

İhtiyarla aynı ülkeden olduğumuzdan, müstakbel patronum, teklifini benim aracılığımla duyurursa daha fazla etki yapacağım sanıyordu. İnsanlara güven veren, onları ikna eden bir görünüşüm olduğuna inanmıştı. İhtiyara götüreceğim haber, sadece yeni dostumun yeğeniyle ortaklık kurmasını istemekten ibaretti. Kabul ederse kârın büyük bir bölümünü ccbe indirecekti. Kendisine vereceğim numaraya bir telefon etse yetecek, bütün işler halloluverecekti. Ayrıca ihtiyara, kızlarını seviyorsa bu ortaklığı kabul etmekten başka çaresi olmadığım da söylemem gerekliydi. Bu ortaklığın, lokantayı olduğundan çok daha kârlı gösterip, şüpheli kaynaklardan sağlanan gelirin muhasebe kayıtlarına geçirilmesi amacım güttüğünü hemen anladım.

Yaşlı adama uğradım. Lokantada, yerleri silen bir kadından başka kimse yoktu; kadına, lokanta sahibini görmek istediğimi söyledim. Adamı çağırdı. Konuşunca dilim çaldığından milliyetimi hemen anladı ve aynı ülkeden olup olmadığımızı sordu.

Kendisine yardım elmek isteyen birinden haber getirdiğimi açıkladım. İhtiyar, tanımadığı kimselerin yardımına ihtiyacı olmadığım söyledi. Geçen savaşta yabancılar, felçli karısının trene binmesine yardım etmişlerdi: Trenin gittiği yer bir toplama kampıydı. Kadına yardım edenler terbiyeli, tertemiz üniformalı delikanlılardı. Hiçbir yabancının yardımını istemediğini tekrarladı. Bunun üzerine, benden isteneni yaptım ve kızlarından sözetmeye koyuldum. Dudakları bembeyaz kesildi.

- Neden çocuklarımı işe karıştırıyorsunuz? İşimle oniarın bir ilgisi yok ki. Hem nasıl oluyor da tanıyorsunuz kızlarımı?

- Beni gönderen adam, ailenizle işiniz arasında bir ayırım yapmıyor, dedim. Bana kızlarınızdan sözetti. Küçük, her sabah yürüyerek okula gidiyor; büyük de piyano dersleri almak üzere caddenin karşısına geçiyor. Dişçilerinin kim olduğundan bile haberi var.

Yaşlı adam titreyerek doğruldu.

- Polisi çağıracağım, diye bağırdı.

Ama yerinden kıpırdamıyordu.

- Hayır, dedim. Polislerin de, terbiyeli ve tertemiz üniformalı delikanlılar olduklarım biliyorsunuz. Kızlarınızı her gün okula, dişçiye ya da piyano hocasına kadar götürüp getireceklerine inanıyor musunuz?

Başı elleri arasında, hareketsiz kaldı.

- Beni gönderen adam, dedim, müziği çok seviyor. Kızınızın elleri sakat kalır da piyanistliği bırakması gerekirse yazık olur, diyor. Ayrıca, ailesini yitiren yaşlı bir adam lokantasını, öz çocuklarından çok sevmemeli, onlardan önde tutmamalı, diyor.

İhtiyar susuyordu. Bekliyordum. Bir piyano sesi, yukardan bize kadar geldi. Kulak kabarttığımı farketti.

- Bir gün, büyük piyanist olacak, dedi. Onufı gözünde müzik, sözlerden çok daha önemli.

Düşünceye dalar gibi oldu.

- Sözünü ettiğiniz adamın telefon numarasını verin. Onu arayacağım. Gerçekten de bir ortağa ihtiyacım var.

Ertesi sabah, her zamanki gibi otoparktaki işimin başındaydım. Öğlende, yeni patronumun geldiğini gördüm.

- İyi iş gördünüz, dedi. Bir gün siz de ya kanun adamı olursunuz, ya lokanta sahibi.

Elinde, paranın öbür yarısını tutuyordu.

Aşağı yukarı bir yıl sonra, her zaman saçımı kestirdiğim berbere uğradım. Bu ülkeye geleli çok olmuyordu, borç para bulmuş ve bu işi kurmuştu. Aydınlık ve’temiz bir dükkânı vardı, geniş vitrini dükkânın içini olduğu gibi gösteriyordu. Berberim düşünceli, kuşkuluydu sanki; çok sinirli olduğundan beni tıraş edemeyeceğini söyledi. Başına önemli bir şey gelebileceğini düşünerek, konuşmak üzere benimle kahveye gelmesini istedim.

Yemek yerken berber birkaç gün önce dükkânına uğrayan bir adamın vitrinini korumasını öğütlediğini anlattı. Haraç vermeye yanaşmazsa, çevredeki kopuklar camım indireceklerdi. Berber dükkânını açalı bir yıl olduğunu ve o güne kadar da başına en ufak bir dert gelmediğini söylemişti adama. Şimdi, durup dururken neden camını kırmaya kalksmlardı? Her şey bir yana, sigorta da yaptırmıştı. Ziyaretçi, şu sıra, geceleri motosikletlerle dolaşıp birtakım mağazaların camını tuğla atarak kıran gençlerin bulunduğu karşılığını vermişti; en cömert sigorta şirteki bile, herhalde üst üste kırılan bir camı sigorta etmeye yanaşmazdı. Üstelik onarım, berberin işine de engel olacaktı. Kendisine, mahalledeki esnafın büyük çoğunluğunun yaptığı gibi anlaşmaya imzasını atıp özel bir kuruluşun koruma hizmetlerinden yararlanması teklif ediliyordu. Aylık ödenek, dükkânın cirosuna göre hesaplanacaktı. Net gelirin yüzde ellisinden fazlaydı. Düşünmek için bir haftası vardı.

- Ne yapacaksınız? diye sordum kendisine.

- Bu parayı ödeyemem. Karım hamile. Polisin beni uzun süre koruyamayacağını da biliyorum. Mücadeleye girmeden yenik düştüm. Dükkânı satmak zorundayım.

Berberin, kendini nasıl savunacağını bilmediğini hemen anladım. Beni kendisine ortak ederse bu işi halledeceğimi belirttim. Önce inanmak istemedi, birkaç şey anlattım. Sonra berberle birlikte bankaya, ardıdan da resmî anlaşmayı hazırlamak üzere notere gittik. O akşam berberin kanuni ortağıydım. Hafta sonunda berber, özel koruma hizmetleri temsilcisine, bana başvurmasını söyledi. Adam da telefonla beni aradı.

Nereden telefon ettiğini sorduğumda, tam oturduğum binanın karşısında, arabasının içinde olduğu karşılığım verdi. Pencereye yanaştım: Adamın biri, spor arabasının içinden, telefon ahizesini sallayarak bana işaret ediyordu. Telefonun başına dönüp onu yukarı çağırdım. Kısa süre sonra geldi.

- Arabamı gördünüz mü? diye sordu. Bir harika, değil mi?

Gerçekten arabasının güzel olduğunu kabul etmek zorunda kaldım.

- Böyle bir arabaya sahip olmak, insana büyük bir güçlülük hissi veriyor, dedi. Yanınıza güzel bir kız oturtuyorsunuz; motoru çalıştırıyorsunuz; gaza bastığınızda araba öyle bir hareket ediyor ki, elinizi kızm dizine koymuşsanız fazla ileri gittiğinizi söylüyor.

Çevresine bakındı, oturdu ve eliyle masayı dolduran kitapları kenara itti.

- Bütün bu kitaplar ne işi yarıyor? Ben berberlerin, insan kafasının dışıyla ilgilendiklerini sanırdım.

Spor araba merakı kendisine nasıl yakın zamanda gelmişse, saç kesmenin de benim en son ilgilendiğim şey olduğunu belirttim. Buraya niçin geldiğini sordum, sekiz gün önce berbere söylediklerini tekrarladı. Dükkânımın korunması için para ödemeye hiç niyetli olmadığımı, vitrinimin de sağlam kalmasını istediğimi söyledim.

Ziyaretçimin önünde lokanta işinde benden faydalanan adama telefon ettim. Telefonda sesini hemen tanıdım, ama beni hatırlaması için nerede ve nasıl karşılaştığımızı anlatmam gerekti. Artık iş hayatına atıldığımı, o sıra tahmin ettiği gibi ne kanun adamı, ne de lokantacı olduğumu, birtakım kişilerin başım derde sokmak istedikleri küçük bir berberle ortaklık kurduğumu söyledim. Bir gün ben kendisine nasıl yardım etmişsem, şimdi de o bana yardım etmeliydi. Berberi, korunmak için para ödemek zorunda bırakanları tanıyıp tanımadığım pek bilmiyordum, ama gücüne ve ilişkilerine çok güvendiğimi söyledim. Bana yardım etmez de vitrinim kırılırsa, ona, yeğenine ya da ailesinin diğer fertlerine, yaşlı lokantacının kızlarına yapmayı düşündüğü şeyleri yapacaktım. Ne ailem ne de çocuğum vardı,

ama orduda usta nişancıydım. Şehri iyi biliyordum, işin ucunda kelleyi de bıraksam pahalıya çıkacak bir kurban olmakta kararlıydım.

Cevabını beklemeden, ziyaretçime yaklaşmasını işaret ettim. Eni konu bozulmuş halde ahizeyi eline aldı. İki adam, bir süre yabancı bir dilde konuştular. Birbirlerine ne dediklerini anlamadım ama ziyaretçim, hiçbir şey söylemeden çıkıp gitti.

Ertesi gün ortağıma uğradım ve olup biteni anlattım. Bir türlü içi rahat etmiyordu. Aradan haftalar geçti. Çevrede kırılan camlar oldu, ama kimse bizimkine dokunmadı. Biraz daha bekledik, soma hiç dillendirmeden ortaklığımıza son verdik.

Mahalle arasındaki lokantanın tek eğlencesi olan orkestrada davul çalıyordu. Oraya sık sık gidiyordum, yalnız olduğumu farketmiş-ti ki, bir akşam, iki parça arasında masama geldi ve benimle konuşup konuşamayacağını sordu. İş aradığımı duymuştu, bana bir teklifi vardı. Davul çalmanın kendisi için, boş vakitlerini dolduran bir eğlence olduğunu anlattı; gündüzleri kamyon şoförlüğü yapıyor, bütün gece davul çalınca gündüz kamyon kullanacak hah kalmıyordu. Kendisine iyi para kazandıran kamyon şoförlüğünü bırakmak işine gelmiyordu ama, orkestradan da ayrılmak istemiyordu. Kendi yerine kamyon kullanıp kullanmayacağımı sordu. İyi para geçecekti elime.

Ertesi gün, erkenden, kamyon kullanmayı öğretmek üzere beni almaya geldi. Kamyon dediği İcoca bir araç, arkasından dört tekerlekli bir yan-römork çeken altı tekerlekli bir traktördü. Dönemece girerken, arkadaki römork, bağımsız bir yaşantısı varmış gibi direniyor, koca bir yılanın kaskatı gövdesini andırırcasına burnunun doğrultusunda yola devam ediyordu. Bütün cumartesi ve pazarımı araca hâkim olabilmek için çalışmakla geçirdim.

Pazartesi günü tek başıma işe gittim. Kamyonların bulunduğu yer şehrin dışındaydı, kendine has ve değişken bir makinist, hamal, şoför kalabalığı vardı. Doğru kamyona yürüdüm, frenlere ve lastiklere baktım, motörü çalıştırıp ısınmasmı bekledim; plan üzerinde izleyeceğim yolu iyice inceledikten sonra garajdan çıkarak ilerlemeye koyuldum.

Bir fabrikaya uğrayıp şapka yükleyecek, sonra bu şapkaları şehrin dört köşesindeki mağazalara dağıtacaktım. Yalnız aracın boyutları değil, birden kamyonların girişini yasaklayan caddeler, geçilmeyecek kadar daralıp kalabalıklaşan sokaklar, geçici olarak kapanıve-ren alanlar, çocuklar ve şantiyeler beni dehşete düşürüyordu; tek kelimeyle her şey beni korkutuyordu.

Plana bakmak ya da yolumu sormak için her duruşumda, bütün arabalar arkama yığılıveriyordu: Geri çekilmeye kalksam trafik kilometreler boyunca duracak ve polis devriyelerinin dikkatini çekecektim.

Dikkatimi durmadan aracın önüne ve arkasına vererek kalabalık sokaklarda yol alıyordum. Dönemece girmeden uzaklığı kestirmem ve römorkun geçebilmesi için gerekli açıklığı hesaplamam zorunluydu. Kimseye, özellikle dikiz aynamda ufalıp büyüyerek gezinen adamlara, yolu geçen ya da tam kamyonumun önünde kaldırımdan iniveren yayalara güvenemezdim.

Yine de, zaman geçtikçe kamyonumla bir bütün oluyorduk. Arka tekerleklerimle hendekler, ya da aracın kenarıyla rasgele bırakılmış bir bisiklet arasında kalan uzaklığı etimde duymaya başladım. Hangi tekerleğimin boş bir bira tenekesini ezeceğini, sol çamurluk kenarının trafik polisinin kaç santim ötesinden geçeceğini artık iyi biliyordum. Bu kamyonu sürmenin kayak yapmakla ortak bir yanı bulunduğunu keşfettim. Daha başlamamış, ama çok yakın ve geri dönülemeyecek bir hareketle kendimi, gövdemin epey ötesine fırlatmam gerekiyordu.

Bir sabah, piyasada dolanıp dururken bir arabanın inatla peşime takıldığını farkettim. Kullananın polis ya da sendika temsilcisi olmasından çekiniyordum. Yavaşladığım bir sıra, araba önüme geçti ve sürücüsü olan zenci durmamı işaret etli. Kamyonu kenara çektim; yanıma geldi ve araba kullanışımı çok beğendiğini söyledi; kendime güvenim, hızlılığım ve direksiyona hakim oluşum onu çok etkilemişti. Beni şoför olarak yanma almaya ve elime geçen paranın iki katını ödemeye hazır olduğunu bildirdi. İçtenlikle dolu yüzüne ve arabasının rahat kolluklarına bir göz attım.

Benden kamyonu kullandığım kadar iyi ve hızla arabasını kullanmamdan başka şey beklemediğini de sözlerine ekledi. Beni işe alışının başka bir nedeni de vardı. Bu neden benim beyaz, onun zenci olması değildi.

Genellikle ortaklarıyla birlikte arabasında toplanır ve çok önemli işlerden söz ederlerdi. "Ötekiler" adını verdiği yabancı kişilerin konuştuklarını duymalarını önlemek için arabanm hep hareket halinde olması gerekiyordu. Bu işler, acemi kişilerin anlamaya çalışmaması gereken şeylerdi. Toplantı süresince arabayı sürmekle yetinmeyip çok hızlı gitmemi ve birtakım tehlikeleri göze alarak ortaklarında, her an bir kaza olabileceği izlenimini uyandırmamı da istiyordu. Ürkerlerse, kendisine her zamankinden çok daha az dikkat edeceklerini umuyordu. Üstelik gururları, korktuklarını bir beyaza göstermelerine engeldir, diyerek sözlerini tamamladı.

Teklifini kabul ettim. Araba bir harikaydı, gücüne ve rahatlığına kısa sürede alıştım. Şehirde gezerken yeni patronum araba kullanışımla ilgili uyarmalarda bulunuyor, daha çabuk gitmemi, gitgide daha tehlikeli hareket ederek önümdekileri sollamamı istiyordu.

Saatler süren çalışmalardan sonra arabayı o kadar hızlı ve öylesine tehlikeli sürmeye başlamıştım ki, patronum diyecek şey bulamadı. Birkaç kere soğukkanlılığını yitirip kaçınılmaz bir çatışmayı önlemek istercesine ellerini öne bile uzattı. Felâketin önüne nasıl geçtiğimi bir türlü anlayamıyordu.

Bir sabah uğrayıp ortaklarını aldık.

Arabanm arkasına yerleştiler, sonra patronum bana gereken bilgiyi verdi ve yola çıkmamı işaret etti.

Büyük bir hızla hareket ettim. Yolcular, bakışları bir noktaya dikili ve şaşkınlıkla karışık bir dehşet içinde ön koltuğa yapıştılar. Patronum yanımda oturuyordu; çok rahattı, yarı dönmüş, kolunu büyük bir kayıtsızlıkla öne dayamıştı. Derken tartışmaya koyuldular. Ani duraklamalara ve uzun süren suskunluklara bakılırsa, ortaklar içinde bulundukları güç durumda, kendilerini işlerine veremeyecek kadar şaşırmışlardı. Yavaşlamamı ya da çok daha temkinli sürmemi isteyeceklerini bekliyor, dikiz aynasına her göz atışımda kayıtsızlık numarası yapan gergin yüzler görüyordum.

Görüşme sona erdiğinde, patronum durmamı söyledi. İndim ve kapıları açtım. Ter içinde kalan, iyiden iyiye sarsılmış yolcular indiler. Hiçbiri yüzüme bakmadı.

Para kazanacağımdan emin olduğunu söylüyordu: sonra sözko-nusu şeyi anlatmaya koyuldu. "Kitap devirme" adı verilen bir spordu bu. Oyunun kuralları da oldukça basitti: Yarışmacılar, yarışacakları yol üzerinde anlaşmaya varacaklardı. Genellikle, iki yanma arabaların park edildiği, tek yönlü bir sokak seçilirdi. Hakemler, yapışıma şeritlerle arabaların kapılarına kalın kitaplar yerleştirirlerdi. Kitapların en az altı yedi santim kalınlıkta olması ve tampon yüksekliğinde konması gerekliydi. Sürücüler hangi arabalara kitap ya-pıştırıldığını bilmiyorlardı. Başka bir sokakta bekliyor ve hakemin işaretiyle hareket ediyorlardı. Hareket işareti verilince, yarışmacı en az seksek kilometreyle yol almak ve tamponuyla mümkün olduğu kadar çok sayıda kitabı sökebilecek kadar arabalara yaklaşmak zorundaydı.

Bir hakem her yarışmacının hızını kronometreyle ölçüyor, diğeri düşen kitap sayısını tutuyordu. En iyi sonuca ulaşan galip ilân ediliyordu.

Araba sahiplerinin her biri, ortaya belirli bir para koyuyor ve toplam, bahse girişenlerin paralarıyla da birleşip yarışmayı kazanan araba sahibi ve sürücüsü arasında paylaşılıyordu.

Patronum, yeni ve pahalı arabasını bana teslim edecek kadar ustalığıma güvendiğini söyledi. Bu kadar pahalı bir arabaya zarar vermemek için şoförün çok daha dikkatli kullanacağım uman diğer araba sahiplerinin kendisine icarşı bahse tutuşacaklarından emindi. Oyunun geleneğine uygun olarak, ortaya konan paranın üçte birini bana vermeyi kabul ediyordu ama, üç kere yenilgiye uğrarsam beni yarışmadan çekecekti.

Arabaların hızı ve sebep oldukları zararlar, bu tür yarışmalarm kanunsuz sayılmasına yol açıyordu. Yarışmalar gece, kötü aydınlatılmış ve çok az kişinin geçtiği, polis devriyelerinin pek uğramadığı sokaklarda gizlice düzenleniyordu.

İlk yarışmamıza katılmak üzere, patronumla birlikte yarışma yerine vardığımızda sokağı seyircilerle dolu bulduk. Hakem ve yardımcıları, kaldırım boyunca tampon tampona dizilmiş arabalara kitapları yapıştırmışları bile.

Yarışmacılar ve hakem el sıkışıyorlardı. Seyirciler kullanacağımız arabaları inceliyor ve bahse giriyorlardı. Yarışmacıların sokağın hangi kıyısında yol

alacaklarını anlamak için hakem para atışı yaptı. Bana sağ kıyı düştü, direksiyonu solda olan araba için yolun bu kıyısı kötüydü.

İlk yarışmacı hareket etti: Tekerlek gıcırtısını, yere düşen kitapların boğuk sesini duydum. Hakem kitapları saydı, yardımcıları bu kitapları başka arabalara yapıştırdılar. Derken sıra bana geldi.

Farlarımın ışıkları duran arabaların parlak tamponlarında yansıyordu. Direksiyonun ardındaki yerimden kitapları görmem imkânsızdı ama hareketsiz, buruşuk yaprakları sırtı yaldızlı kaskatı ciltlerinin içinde sımsıkı, birer kabuklu deniz hayvanı gibi sökülüp alınmayı beklediklerini biliyordum. Yolun sonunu büyük bir hızla aldım, mümkün olduğu kadar sağa yanaşıyor, farların ışığında hedeflerimin ufacık da olsa bir izini yakalamaya çalışıyor, dikkatim kitapların yere düşüşünde, saç çamurlukların, gümbürtüsünü bekleyerek büzülüyordum. Gözümden çok içgüdüm bana yön veriyordu. Yolun sonuna varınca, sonucu öğrenmenin sabırsızlığıyla hakemin yanına sokuldum. Diğerleriyle aynı hızda yol almış, buna karşılık hepsinden iki kat fazla kitap düşürmüştüm Patronum bana doğru koştu ve büyük bir sevinçle kucakladı. Ortaya konan parayı kazanmıştık; payıma düşeni hemen aldım.

İkinci yarış için de her şey hazırdı. İlkinin galibi olarak İkinciye de katılma hakkım doğuyordu. Hakem parayı havaya attı. Yine yolun sağ kıyısı bana düştü. İlk yarışmacı hareket etti. Birkaç saniye sonra boğuk bir çatışma sesi işittik: Yarışmacı yolun kıyısına fazlaca sokulmuş ve duran arabalardan birinin çamurluğuna toslamıştı; yavaşlamak zorunda kaldı ve yarışı kaybetti. Sıra yine bana geldi.

Savaşta iki kolunu da yitiren bir adam hatırlıyordum. Kolları kesildiği halde, elleri ve parmak uçlarını hissetmeye devam ettiğini söylerdi, yitirdiği kollar sanki, başka türlü erişemeyecekleri gövdesinin çeşitli noktalarına birtakım akımlarla bağlı organlar halini almıştı. Ben de, bu tür akımların içimde dolaştığını hissediyordum.

Arabanın ses alma aracına bir stereo şerit yerleştirdim ve müzikle sinirlerim iyice gerilmiş halde gaza baktım. Uzaklığı ölçen, hızı ve arabayı nasıl süreceğimi gösteren sinirlerimdi. Kitapları birbiri ardından söktüğümü hissettim. Yarışmayı kazandım.

Aradan birkaç hafta geçti. Yarışmalar şehrin mahallelerinde devam ediyordu. Epey ün kazanmıştım, çeşitli yarışmacılarla karşılaşıyordum ama hiçbiri beni yenemiyordu. Bir gece, bu oyunların da sonu geldi.

Yol boyu duran arabalardan birinde bir çift vardı. Yarışmacıların durmadan yanlarından geçmesi ve zorlanan motörlerin homurtusu onları rahatsız etmiş olmalıydı ki sevgililerden biri aniden kapıyı açıp dışarı çıktı, açık kapının ardında, şaşkın, kalakaldı. Tam o anda yarışan arabalardan biri, delikanlıyı gizleyen kapıya tosladı vc büyük bir şiddetle kapadı. Gövde görünmez oldu. Kafa, kapının sivri ucunda dengelenmiş gibi, tek başına dışarda kaldı; sonra yere düştü ve asfalt üzerinde, kitaplar gibi yuvarlandı.

Seyirci kalabalığı ve yarışmacılar arasında büyük bir kargaşalık oldu; herkes bir yana dağıldı. Sonraki günlerde polis, geniş bir soruşturmaya girişti.

O KADINI nasıl tanıdın?

Ayru binada oturuyorduk.

Demek bir rastlantı sonucu tanıştınız?

Pek değil. Binada yüzlerce kiracı yaşıyordu, o bildiğin koca apartmanlardandı ve *kiracılardan birçoğunun sesini dinlemiştim. Bu sesler arasında onunki de vardı.*

"Bu sesler arasında" mı? Ne demek istiyorsun?

Kiracılamı sesleri arasında, demek istiyorum. Binanın yapımı sona ermeden kira anlaşması imzalamış ve henüz bitmeyen daireleri gezme olanağını bulmuştum. O çağlarda elektroniğe merakım büyüktü. Dairemin bulunduğu katla altındaki iki kata mikrofonlar yerleştirdim. Bir düğme büyüklüğünde, minicik araçlardı bunlar. Dört yüz metrelik bir çevrede yapılan bütün gürültüleri, bütün sesleri bana duyuruyordu. Daireme, özel olarak yapılan ve her an sesleri almamı sağlayan bir radyo yerleştirmiştim ve böylece komşularımı dinliyordum.

İnanılır gibi değil! Mikrofonları nereden buldun?

Herkesin aldığı yerden: Dergilerde ilanları veriliyor, mektup yazıp parasını gönderince adresine geliyor.

Apartmandakilerin seslerini ne kadar zaman dinledin?

Aylar boyunca. Tabii önceleri, seslerin kime ait olduğunu pek kestiremiyordunı. Bu sesleri ayırabilir, yalnız bir tanesini de dinleyebilirdim ama hangi apartmandan geldiğini kestiremezdim. Çok dikkatli hareket etmem gerekiyordu. Örneğin, mikrofon yerleştirdiğim dairelerden kimin çıktığını anlamak için koridorlarda uzıın süre gezinemezdim. Sesini duyduğum kişilerin kimliğini anlamaya çalıştığım, asansörde diğer kiracılarla konuşmaya girdiğim ya da koridorda rastladıklarımı selamladığımda, heyecansız, tabii görünmem gerekliydi. Duyduğum seslerle rastladığım kişilerin yüzlerini birleştirebilmem için üç ay geçmesi gerekti.

Sonunda başardın mı?

Evet. Bütün seslerin sahiplerini buldum. Tabii, beni gerçekten ilgilendirenlerin sayısı pek azdı.

O kadın da, seni ilgilendirenler arasındaydı sanırım.

Evet. Aynı katta oturuyorduk. Girişte birine günaydın dediğini duyduğum gün sesini tanıdım. Bu ses, en çok dinlediğim seslerden biriydi.

Kimliğini öğrenince ne yaptın?

Bir süre evimden çıkmadım ve yalnız onun dairesini dinledim. Tek başına yaşıyor ve çalışmıyordu. "Diğer sesler" yokken, bütün sabah onu dinleyebilirdim.

Kadınla nasıl tanıştın?

Koridorların pisliği ve havalandırma tertibatının yetersizliğini protesto için imza toplamaya koyuldum. Başvurduğum kiracılar arasındaydı. Sonra, onunla çıkmaya başladım.

Ona böyle bir üstünlük sağlamak, sence kaba bir şey değil miydi?

Bir noktaya kadar evet. Ama onunla tanışmadan önce, hayatının koca bir bölümünü bilmiyordum. Dairesinde uzun süren sessizlikler oluyordu; ya da bir türlü tanımlayamadığım gürültüler, geliyordu; artık iyiden iyiye tanıdığım sesini kontrol edercesine, birden değiştiriveri-yordıı. Ara sıra, radyonun, çalınan plakların ve televizyonun duyurmaz olduğu fısıltılar da konuşmalar da oluyordu.

Onunla çıkmaya başladığında mikrofonon varlığından sözettin mi?

Hayır.

Dinlemeye de devam ettin mi?

Evet, dalıa bir süre dinledim. Ama sonra vazgeçtim. Araştırmasını bitiren her bilginin duyabileceği şeyi hissediyordum: İncelediği, fişlediği ve uzun süre çözümlemeye çalıştığı örnek, bir sır olmaktan çıkmıştı. Artık onu dilediğim gibi çekip çevirebilirdim: Bana âşıktı.

Derken, keyif verici zehirler verip alıştırsam, önceki kişiliğinden kurtulabileceği aklıma geldi. Bu deney onu, çok daha değişik bir kadın yapabilirdi. Yine ona sahip olmaya devam edecektim ama, hakkında edindiğini bilgilerin değeri kalmayacaktı. Bu da, yepyeni ilişkilerin başlangıcı olacaktı.

Zehir, iyiden iyiye gevşeyip ölmek üzere bulunanı canlandıracak, aynı zamanda da gergin ve kaskatı olanı kıracaktı; kadın, yeni istekler, yeni alışkanlıklar edinecek ve benim hakkımda düşündüklerinden, duyduklarından kurtulacaktı. Gelişecek ve bir ahtapot gibi, önceden kestirilemeyen yönlere uzanacaktı.

İÇİMDE bulunduğun sıra, neden kendi kendimi de okşamamda diretiyorsun? Seni hissediyorum ya, kendi kendime de dokunmamı neden istiyorsun?

Seninle birleşmemin, gövdenin bilincine daha çok varmam sağladığını söylemedin mi?

Evet ama, bu işi kendi kendime yapmak sapıklık gibi geliyor.

Daha fazla tahrik edip zevklendirdiğinden eminim. Öyle değil mi?

Doğru.

Öyleyse kendini sadece duyduklarına bırak; kendi kendinin bilincinden zevk al. Aşıklar, kabuklarından çıkıp yan yolda birleşmeleri zorunlu sümüklüböcekler değildirler. Varlığının en derin noktasında birleş benimle.

Bunu, hiç böylesine düşünmemiştim; aklıma bile gelmezdi. Peki ama sen, ne duyuyorsun?

Yalnız seni istiyorum. Ama ikimizin ötesinde, sevişirken kendimi görüyorum. Unutmamak ve daha gerçek kılmak istediğim şey, seninle sevişen kişi olarak kendi görüntümdür.

Ama beni, aslında senden ayn bir canlı olarak, kendim için istiyorsun değil mi?

Seni, kendimden ayn tanımıyorum. Yalnız kaldığım, sen yanımda bulunmadığın zamanlar gerçekle ilgin kesiliyor; böyle anlarda seni düşünemiyorum bile.

Demek bana, kendi görüntünü yansıtabileceğin, geçmişteki deneyleri bana uygulandığında nasıl canlandırdıklannı seyredip görebileceğin bir sahne olarak ihtiyacın var yalnız. Haklı değil miyim? Seni sevmemi istemiyorsun: Bütün istediğin, bende uyandırdığın birtakım hayallere, geçici heveslere kendimi bırakmam. Bütün istediğin bu dürtüyü, bu anı uzatmak.

UYUYORDUN, zil sesini duymadın.

Kimdi gelen?

Bize "kcr if getiren satıcı.

Ha, şu zengin olan. Gerçekten çok para kazanıyor mu?

Şimdi çok kazanıyor.

Ne demek istiyorsun?

Bir kenar mahalle eczanesinde çırak olarak çalışmaya başladı. Eczane müşterilerinin evlerine ufruyor, reçeteleri alıyor ve ilaçlan evlerine bırakıyordu. Bir gün orta yaşlı, zengin, iyi giyimli bir adam daha fazla para kazanmak -o sıra kazandığının dört beş katı - isleyip istemediğini sordu. Çocuk da evet dedi.

Yaşlı adamın bütün istediği, devamlı olarak aynı ilaçlan ısmarlayıp gecikince sinirlenen ya da çılgına dönen müşterilerin adreslerini elde etmekti.

Pis kokular ve hastalıklar içinde yaşadıkları mahallelerden geçiyordum. Hiçbir şeyleri yoktu, hiçbir şeyle gururlanamazlardı. Onları yalnız derilerinin rengi birleştiriyordu ve ben, onlara gıpta ediyordum.

Boğucu bir sıcak altında sokakta yürüyor ve haykıran çocuklar, yerlere yığılmış çürük şilteler görüyordum; yaşlılar ve hastalar bitkin, yataklarında yatıyor ya da iskemlelerinde iki büklüm oturuyorlardı. Dar geçitlerde genç kız topluluklarına bakıyordum, kıkırdıyorlardı. Boş arsalarda büyük bir gürültüyle top oynayan çocukları izliyordum. Kaldırımlara serili, körler ya da geri zekalılar için canlı birer engel olan felçlileri ve esrarkeşleri görüyordum. Hiç boşaltılmayan çöp tenekelerine ellerindeki şişeleri vurarak kıran, kedileri ve köpekleri kovalayan ya da para edecek en ufak şeyi, kumaş ya da lastik kırıntıları inatçı küçük hırsızlar tarafından çalınmış sahipsiz arabaların çevresinde koşuşan pislik içindeki çocuklara bakıyordum.

Böylesine özgür görünüşlü ora insanlarını kıskanıyordum, çünkü ne pişmanlıkları vardı ne de umutlan. Nüfus kâğıtları, doktor raporları, otomatik makinelerde delinen mesai kartları ve elektronik beyinler, telefon rehberleri, pasaportlar, banka hesaplan, sigorta poliçeleri, vasiyetnameler, kredi kartlan, emeklilik ödenekleri, ipotek ve borç dünyasında her biri, kendinden başka kimseyi tanımaksızın, en küçük bir şeye bağlanmadan yaşıyorlardı.

Mucize sonucu onların dilini konuşmam, derimin rengini, kafamın biçimini ve saçlarımın görünüşünü değiştirmem mümkün olsa, onlardan biri haline dönüşürdüm. Böylece ne olduğum ve ne olacağım görüntüsünü kendimden uzaklaştırabilirdim; bana aşılanan kanun korkusundan, başarısızlık

saplantısından ve başarı simgelerinden kendimi kurtarırdım; sahip olma hayallerini, edinilen, kullanılan, tüketilen her şeyle birlikte "aidiyeti" ispatlayan her şeyi -tasdikname, unvan, diploma- ortadan kaldırırdım. Böyle bir değişim geçirdikten sonra da, yaşamaktan başka şey seçme olanağım kalmazdı.

O zaman dünya benimle başlar, benimle biterdi. Havayı kirleten bacalan, toprağı zehirleyen kökleri, insanlan iyice sıkıştırıp umutsuz düşmanlıklarda boğan sayısız kollarıyla şehir, benim için, yeryüzü harikaları içinde bir değişim kazasından başka şey olmazdı. Bu şehrin büyük caddelerinin, köprü ve tünellerinin, metrosunun ve kanallarının, değerli eşyalar, kitaplar ve zengin salonlarla dolu evlerle süslü çevresinin, o akıl almaz yeraltı boru ve kablo şebekesinin, güvenlik ve ulaştırma hizmetlerinin, hastahanelerinin, kilise ve tapmaklarının, delicesine çalışan elektronik beyinlerle dolu resmi binalarının, telefonlarının ve uşak ruhlu memurlarının planını çıkartacaktım. Böylece, canlı bir yaratıkmış gibi, şehre savaş açabilecektim.

Derimin kızkardeşi, gölgemin dostu geceyi sevinçle karşılayacaktım, benim koruyucum ve bu savaştaki müttefikim olacaktı. Lağım kapaklarım kaldırıp kapkara derinliklere patlayıcı maddeler atacaktım. Sonra fırlayıp bir barınağa gizlenerek fırtınanın, ebediyen duyulmayacak milyonlarca sözlerle dolu telefon hatlarını sessizliğe mahkum etmesini ve bembeyaz ışıklar, ürkek insanlarla dolu evleri

karanlığa boğmasını bekleyecektim.

Gece yarısı fırtınasının sokaktan silip süpürerek bütün şekilleri birbirine karıştırmasını bekleyecek, sırmalı üniforması içinde esneyen bir kapıcının yanma yaklaşıp bıçağımın sivri ucunu sırtına dayayacak, beni yukarı katlara götürmeye zorlayacak ve orada bıçağı gövdesine sokuverecektim. Zenginlere, büyük bir rahat ve bilinçsizlik içinde yaşayanlara uğrayacaktım: Son çığlıkları işlemeli perdelerinin eski ve değerli halılarının içinde boğulacaktı. Bıçakla delik deşik edilmiş aile resimlerini, kırık heykellerin altına sıkışmış ölülerini seyredeceklerdi.

Sonra şehre doğru uzanan caddelere, dtomobil yollarına koşacaktım. Eğri çivilerle tıka basa dolu çuvallanm olacak, bu çuvalları asfaltın üzerine boşaltacaktım. Güneşin doğmasını bekleyecek, büyük bir hızla gelen

kamyonlarla otobüsleri görecek ve patlayan lastiklerinin sesini, tekerlek gıcırtılarını, çarpıştıklarında masanın üstünden yere devrilen şarap bardakları gibi birden inceliveren çelik gövdelerinin çatırtısını duyacaktım.

Ve sabah, düşmanımın kardeşi aydınlık güne karşı gülümseyerek uykuya dalacaktım.

ONLARDAN biri olabilseydim, sadece konuştuğum dili, kimliğimi, sahip olduğum şeyleri bırakabilsevdim.

Şehrin kapalıçarşı ardındaki mahallelerinden birinde bulunan kahveye girdim ve doğru tezgaha yürüdüm. Garson bana eğildiğinde, sağır-dilsiz olduğumu belirterek bir bardak su istediğupi gösterdim. Sabırsızlıkla oradan çekilmemi işaret etti, yerimden kımıldamadan aynı oyunu tekrarladım. Kahvedekilerin bakışlarının üzerime dikildiğini hissediyordum. Omuz silkip kulaklarımı yoklayarak sinirli bir ürperti taklidi yapınca dikkatle yüzüme baktılar ve bazıları için, birden büyük ilgi konusu oluverdiğimi anladım. Onların şüphelerini uyandırmaya dikkat etmek, kimliğimi ve nereden geldiğimi keşfetmelerine fırsat vermemek gerektiğini biliyordum.

İki adamla bir kadm, dokunacak kadar yakınıma geldiler. İçlerinde en gözü pek ve en sessiz olan kadının, diğerlerini atlatabilmek için yaptığı işaretleri görmezlikten geldim.

İşaretlerle su istemeye devam ettim. Derken bir adam tezgaha yaklaştı ve benim için bir bardak içki ısmarladı. Yüzümü buruşturup "arak"([1]) tan nefret ettiğimi belirttim ve işaretlerle kusuruma bakmamasını rica ettim. Bir çift yanıma yaklaştı. Kendileriyle birlikte gelmemi işaret ettiler. Bana söylediklerini anlayamadım. Üstlerindeki parlak mücevherlere kapılmış gibi döndüm ve gözlerimi ağır ağır yüzlerine doğru kaldırdım. Bakışları benden hiç ayrılmıyordu.

Birkaç kere uğradığım bir mağaza vardı. Mağazayı benzerlerinden ayıran hiçbir özelliğini de görmemiştim. Oradaki kahve ve dükkânların çoğu şüpheli işler -karaborsa, hırsızlara mal ve kadın salmak gibi- çeviriyordu. Çoğu kere, kapanana dek dükkânın çevresinde dolanır ve dipteki kapıdan avludaki depoya geçen müşterileri gözlerdim. Sinirden ileri gelen yüz tiklerine müptela bir sağır-dil-siz olarak tanındığımdan zararsız

sayılıyordum. Küçük bir iş verip birkaç kuruş kazanmamı sağlıyor, sonra kovalıyorlardı. Ara sıra, depoya geçen müşterilerin peşinden gitmeyi deniyordum ama hemen beni mağazanın içine itiyor, oradan da sokağa atıyorlardı. Bir akşam, geç vakte kadar bekledim ve erkeklere katılmayı denedim. Kimse önüme geçmedi ama deponun kapısında bir kadın, nöbet tutmamı işaret etti.

Bulunduğum yerden içeri baktım. Çıplak, sırtüstü yatmış ve ayaklarını, bir tekerleğin çubukları gibi ortada birleştirmiş adamların meydana getirdiği büyük halkayı gördüm. Ortada, sırtındaki partal giysileri çıkartmakta olan bir kadın duruyordu. Şişko ve hantaldı, nemli ve kıl içinde bir gövdesi vardı. Tahta bir kovayla çektiği suyu karnına ve bacaklarına serpiyordu. O yıkanır ve çevresine su sıçratırken, erkekler kıpırdanıyor, ellerini uyluklarında gezdiriyor ya da geriye attıkları kollarına başlarını dayıyorlardı. Kadın, sanki bu kırık dökük adamlarm kurtarıcısıydı. Su sesiyle bu küçücük cep-çiler, sefil "aracılar" kalabalığını geçici bir ürperti dolaştı. Kadın ağır ağır içlerinden birine doğru yürüdü ve üstüne çöktü. Adam bir an homurdandı, boğuk bir sesle haykırdı, hafifçe doğruldu, sonra boylu boyunca devrildi. Kadın ondan ayrılıp yanındakine geçti; bataklığa yayılan aşınmış taşlarda sekerek ilerleyen koca bir kurbağa gibiydi. Birbiri ardmdan erkeklere hizmet ediyordu; henüz yanma gitmedikleri, bellerinden doğru yükselen güce hakim olabilmek için harcadıkları çabayla ürpcriyorlardı. Tabutlarının tahtası üzerinde teşhir edilen ölüler gibi, birer birer seriliyorlardı. Şimdi depo, bir demiryolu kazasının ardmdan ölülerle can çekişenlerin getirildiği yeri andırıyordu. Sessiz erkeklerin arasında dolaşan kadın, kurbanları sayan bir hemşire gibiydi. Yerinden kalktı ve su yeniden çevresine sıçradı; ama bu kez ne gürültü oldu ne de hareket.

Ara sura, oynadığım güldürü tehlikeli bir hal alıyordu. Günün birinde, her zamankinden fazla dolandım, yatacak yer bulmadan önce karnımı doyurmaya karar verdim. Genellikle tıklım tıklım dolu olduğunu bildiğim bir kahveye girdim. O akşam kahve oldukça tenhaydı. Yine de bir sürü tamdık yüze, kapının hemen yanında bir grup işçiye, salonun dibindeki masalardan birine oturmuş tartıştıkla-n anlaşılan mahallenin kabadayılarından iki-üç tanesine rastladım.

Havadan nem kapan takımından huysuz bir köylü tezgaha dayanmış mırıldanarak içki içiyordu. Daha ötede, duvarın dibinde, karanlıkta güç seçilen bir adam kadehinin üstüne yığılmıştı.

Birden sokak kapısı büyük gürültüyle açıldı ve bir düzine kadar polis memuru kahvenin içine doldu. Kimi kapıyla içki içenler arasında durdu, kimi de küçük bir aşçı yamağının peşinden, tezgahın ucunda devrilmiş yatan adama yürüdü.

Polisler önce adamı doğrultmaya çalıştılar, sonra oturduğu yüksek ve arkalıksız iskemleden indirdiler. Adamın gövdesi sarsıldı, kaburgaları arasından çıkan kama sapını farkeltim. Duvara bir kan lekesi yayılmıştı. Bir uğultu kapladı ortalığı. Ancak o an, şüphelen herkesten çok çekeceğimi anladım. Değişik kılığımı, davranışımı ve burada bulunmamın nedenini hiçbir şekilde ispatlayamazdım.

Sağır-dilsiz oyununu sürdürürsem, bir akıl hastasının yaptığı bu saçma işle, cinayet işlemekle suçlanacaktım. Kimliğimi değiştirmiş olmam tuzağa düşmeme yol açacaktı. Ama polis kordonu arasından sıyrılmaya kalksam bir tabanca kurşunu yiyebilirdim. Polisler tarafından, kahvedekilerle birlikte götürülmek üzere olduğumu anladım. Tezgaha dönüp barmenin bezini kaptım, kirli bardaklarla dolu bir tepsi bulup doğru mutfağın yolunu tuttum.

Fırsat çıktıkça, birtakım küçük işler bulmaya çalışırdım. Yakındaki lokantalardan birinin ayak işlerine bakıyordum ki, bir akşam, lokanta sahibinin en arkada kalan müşterilerle, üç adam ve bir kadınla oturduğunu gördüm.

Bodrumda elektrik kesilmişti; masaya yaklaştım ve patrona işaret ettim, kadının kuşkulu ve şaşkın bakışını farkedince hemen yüz hareketlerimi abarttım; birkaç kere sağ kulağıma vurdum, adamlar kahkahadan kırıldılar. Kadın, yanındakilerden utanç duyuyormuşça-sma kızardı, ama beni izlemeye devam etti.

Birkaç gün sonra, yanında, hiç görmediğim bir adamla yine lokantaya geldi. Epey geç olmuştu, masaların aşağı yukarı hepsi boştu. Patron da gitmişti, masaya oturur oturmaz yanlarına yaklaştım. Kadın sol avucunu masaya koymuş, sağ işaret parmağıyla tırnaklarının dibindeki derileri itiyordu.

Küllüğü boşalttım, tabak, çatal ve peçeteleri yerleştirdim. Adam bir şeyler ısmarladı, ben omuz silkince kadın ona bir şeyler anlatmaya koyuldu. Herhalde beni tanıdığını, bir şey duymadığımı, konuşamadığımı söylüyordu. Adam beni soğuk soğuk süzdü, örtünün üzerindeki görünmeyen bir toz zerresini silktiğimi görünce rahatladı. Çok yakınında bulunduğumun bilincine vardığı anlaşılan kadın, sinirli sinirli mendilini buruşturuyordu. Geriledim ve arkamı dönmeden yine kulaklarıma dokundum.

Ertesi gün patron beni çağırdı ve işaretle başka bir iş yapmam gerektiğini belirtti. Bir saat sonra, garsonlardan biri beni büyük bir binaya götürdü, asansörle çatı katma çıktık. Kapıyı lokantada gördüğüm kadın açtı.

İşim, kadının sık sık verdiği büyük davetlerin sabahı yerleri silip süpürmekten ibaretti. Yemeklerin çalıştığım lokantadan geldiği, yine aynı lokanta garsonlarının hizmet ettiği bu davetlere, genellikle, karanlık işler çeviren kişiler geliyordu. Kilitli kapıların yakmanda dolaşmaya özellikle dikkat ediyordum. Aşırı merak yüzünden, bu mahallede oturan kaç kişinin ortadan kaybolduğunu biliyordum. Birkaç gün sonra, benim varlığım ve elektrikli süpürgemin homurtusu, parke çatırtıları ya da zaman zaman kalorifer borularından gelen gürültüler gibi, evin ayrılmaz bir parçası olmuştu.

Eşyaların tozunu alırken, kadının aynalarda yansıyan yüzüne gizlice göz atıyordum: Saçım tararken yüzü parçalara ayrılıyordu. Çekingen bakışlarıyla karşılaştığımda ona terbiyelice gülümsüyordum.

İşim basitti, talimat gerektirmiyordu, kimsenin benimle ilgilendiği yoktu. Yeni patronum ne zaman bana bir şey söylemeye kalksa bütün gücümle kulaklarıma vuruyor, tedirginliğini ve şaşkınlığım görüyordum.

Birkaç kere beni denedi. Toz aldığım bir gün, hiç ses çıkarmadan piyanonun yanına sokuldu ve bütün gücüyle tuşlara bastı. Bir başka sefer, bardakları dizdiğim sıra arkamdan yaklaşıp ani bir çığlık attı. En ufak bir irkilme bile göstermemeyi başardım. Bir akşam, yüzüme bakmadan, peşinden gelmemi işaret etti.

Altıma uzanmış, bakışlarıyla yatağın başucunu arayarak kendini verdi. Hızlı dalgalarla yükselip çekilen akıntıların, med ve cezirin ittiği tüm gövdesi solunumuna katılıyordu. Denizde çalkalanan bir yosun demeti gibi titriyordu; dudaklarından, köpükleri andıran bir sözcük seli dökülüyordu. Sanki bu akışkan ihtirasın hakimiydim de köpüren sözcükler onun en son dalgasıydı.

Son olarak kendinden geçerken, anlayabildiğim bir dilde konuştu: Yüzyıllar önce puta tapanlardan kalan tapmak yıkıntılarında inşa edilmiş kiliseye giren bir sofu, hangi mihrabın önünde diz çöktüğünü, hangi Tanrı’ya yakardığım bilmeden azizlerin azizinin içine sokulan bir çömez olduğunu söylüyordu.

Yatağın üzerinde debelenip dururken sesi acı ve boğuk bir hal almıştı. Kollarına yapıştım, onu sarstım ve bütün ağırlığımla üstüne yüklendim. Ahırdaki bölmesinde tek başına duran bir kısrak gibi, etine karışanı sözcüklerle tecrit etmeye çalışırcasma, sevinç çığlıkları atıyordu. Mırıldanarak, sıcaklığında eriyip gideceği güneşe doğru sürüklendiğini söylüyordu. Cümleleri durmadan boşalıp kırılıyor, birbirine sürtünen yıldızların kırmızılığım yalnız güneşin devam ettirdiğini fısıldıyordu. Yavaş yavaş dudakları kuruyordu, uyuyordu.

Dolaşan söylentilere göre, komşu ülkelerden birinde ihtilâl patlak verecekti. Merkezi hükümet parçalanmıştı. Ülke ikiye bölünmüştü: Bir yanda öğrencilerle köylüler Başkan’a karşı çıkıyordu; öte yanda emekçilerin partisi hükümet darbesi yapma zamanının geldiğini söylüyordu. Bazı söylentilere göre Başkan, yirmi yıldan beri emekçilerin iktidarda olduğu bir komşu ülkeden yardım alacakla-ndan emin olduğu için, emekçiler partisi yanında yer almıştı.

Bu, benim için büyük bir fırsattı. Ne ihtilâl görmüş, ne de ihtilâle katılmıştım. Palmiyelerle çevrili havaalanına iner inmez bavulumu küçük bir otele bıraktım ve şehrin içinde dolaşan kalabalığa karıştım. Silah ve bayrak taşıyanların sayısının gitgide arttığını görüyordum. Dillerini anlamadığımdan sağır-dilsiz numarası yapıyor, başarıyordum da.

Arasıra girdiğim her grup da beni kendinden yana sanıyordu; bana silahlar, rozetler uzatılıyordu. Benim gibi talihsiz birinin, ülkelerine sağlamayı

umdukları gelecek uğruna çarpışması, onlara dünyanın en doğal şeyi geliyordu.

Bir akşam, hava kararırken, bir sürü patlama başkenti sarstı. Beni, çeşitli silahlarla dolu bir kamyona sürüklediklerinde zorlu savaşın başladığım anladım. Işıksız şehirde ilerlediğimiz sıra, farların ışığında öteki silahlı birlikler de beliriveriyordu; devrilen otobüslerin ve derme çatma barikatların ardında mevzileniyorlardı hepsi. Kısa süre sonra, bırakılmış buğday torbaları gibi, kanlar içinde kaldırımlarda yatan ölüleri gördük. Bir sürü silahlı adam toplulukları da bize katıldı ve hızla şehrin dış mahallelerine yöneldik. Kamyonlar durdu, elde tüfek ve uzun kasaturalar, birlikle yere atladık. Çok kısa sürede, bir sürü binayı kuşatmıştık. Birtakım silahlı adamlar evlere daldılar; aralarında benim de bulunduğum diğerleri geride, sonucu bekledi.

Tutsaklar birbiri ardından getirildi, birçoğu da yan çıplaktı. Olup bitenleri anlamayan bazıları soru sormaya çalıştı, bir şeyler söylemek istediler ama hemen susturuluverdiler. Binaların içinde kadınlar uluyor, çocuklar ağlıyordu. Önümüzdeki tutsak sayısf durmadan artmaktaydı, kısa sürede düzineleri buldu.

Müfrezemizin komutanı, tutsaklara, arkalarını dönmelerini emretti. Kurşuna dizileceklerinden emindim. Onları öldürenler arasında bulunmamak için yanımdakine, tüfeğimle kasaturasını değiş-to-kuş etmeyi teklif ettim. Kabul etti. Kamyonlardan birinin ardına gizlenmek üzereydim ki, benim gibi bıçaklı adamlar tarafından sertçe, ileri doğru itildim. Verilen komut gereğince, her bıçaklı, bir tutsağın hemen gerisinde yer alacaktı.

Çevreme bir göz attım: Ortalık silahlı, sinirleri iyice gerilmiş, her şeyi yapmaya hazır adamlarla doluydu. Ancak o an, tutsakların başları kesilerek öldürüleceklerini'anladım. Verilen komutu yerine getirmezsem, onlaria birlikte benim de hesabım görülecekti. Yüzlerini göremiyordum artık, ama gömlekleri bıçağımın birkaç santim ötesindeydi.

Koşullar beni ardına geçirdiği için, bir adamın boynunu kesmek zorunda kalışımın akıl almaz bir şey olduğunu düşündüm. Yapacağım kaçınılmaz, ama öyle de gerçek dışı bir şeydi ki saçmalaşıyor-du. Kendimde olmadığıma, bütün olup biteceklerin hayal ürünü sayılmak gerektiğine

inanmaktan başka çare kalmıyordu. Başka bir insan, hiçbir şey duymayan, sakin, kendine hakim, kolunu uzatıp silahım kapacak ve ileri uzatacak, önündeki engeli devirip geçccek biri gibi görüyordum kendimi. Bunu yapacak kadar güçlü olduğumu da biliyordum. İncecik fıdanlan ne büyük bir ustalıkla biçtiğimi hatırlıyordum: Fidanların inlediğini, gıcırdadığım duyuyor ve titreşip durduğunu görüyordum. Çatırdayarak devrilip yapraklan ayaklanma değerken yana sıçrayabileceğimi de biliyordum.

GİTTİĞİMDE benden sana, beklemediğin bir sıra ziyaretine gelecek, düşüncelerine kuşku, duygularına şüphe katacak başka bir anı daha kalacak. İşte o zaman, bu kadında kendini bulacaksın.

Odanın içine göz attı. Yatağı yapılmış, perdeler çekilmişti. Geri döndü, ağır ağır merdiveni indi.

Kapıcı, kapının önündeki masasına oturmuştu. Kadını gördüğünde tedirgin oldu, belli belirsiz başım eğdi. Kadın, döner raftaki kart postalları inceler gibi yaptı, ama masanın üstüne kaçamak bir göz attı. Rafın bir ucunda, onun yazısıyla bir sürü zarf gördü. Kapıcı bakışını yakalamıştı, mektupları eline aldı.

- Hepsi taahhütlü gidecek, dedi. Bunun için posta kutusuna atılmadı. Hademe çocuk postaneye götürecek.

Kadından yorum bekleyerek yüzüne baktı. Sesini çıkarmadığım görünce, mektupları hızla, teker teker elden geçirdi. Kadın kiminin bankalara, kiminin de kanun adamlarına yazıldığını,farketti. Kapıcı zarfları bir kenara koydu.

- Bay bu sabah gitti, dedi. Atılacak şu mektuplarla biraz da para bıraktı, talimat verdi. Bir daha da dönmeyeceğini söyledi.

Kapıcı bir an durakladı, sonra durdu:

- Ya siz, kahyor musunuz burada?

Kadın, adamın terden ıslanan alnına göz attı.

- Bilmiyorum, dedi, pek bilmiyorum daha.

Soyundu, okyanusun sularına girdi ve yüzmeye başladı. Gövdesinin hareketini ve suyunu soğukluğunu hissetti. Bir kuru yaprak dudaklarına değdi. Derin bir soluk alıp daldı. Dipte bir gölge, yosunların üzerinden süzülüyor ve okyanusun yatağını canlandırıyordu. Gölgenin kaynağım bulmak için başını kaldırdı, suyun içinden baktı ve az önce kendisine değen ufacık yaprağı gördü.

"BOYALI KUŞTAN "ADIMLAR"A KÖTÜLÜĞE SERİNKANLI BAKIŞ

1933'te doğan, 1957yılına kadar Varşova Bilimler Akademisinde öğretim üyeliği yapan Kosinski o yıl Birleşik Amerika'ya yerleşti ve Connecticut'ta bir üniversitede ders vermeye başladı. Kosinski Amerika'da kuşağının en önemli yazarlarından biri sayılıyor. 1967yılında "Boyalı Kuş" ile büyük üne erişen yazar (En iyi yabana roman armağanı - Fransa), 1969 yılında da "Adımlar"la Amerikanın en büyük roman armağanı "National Book Award"ı aldı.

Yazarın Amerika'da gördükleriyle Polonya anılarının birbirine karıştığı, içiçe eridiği "Adımlar" "kötülüğün, korkunç bayağılığın" romanıdır.

Kelime kelime, damla damla, Çin işkencelerindeki gibi, Kosinski karanlıklar arasında yolunu kazar. Derinin altına süzülür, sinirler boyunca yükselir ve en gizli köşelerimize zehirini yerleştirir. Suçlu olduğumuzu bilir. İtiraf etmeye... ya da kitabını kaldırıp atmaya zorlar.

"Adımlar"ı anlatan, ilk cümlesinde "Güneye iniyordum" der. Cinayet de, her şeyi satın almaya elveren kredi kartlan biçiminde, peşi sıra yürür. "Her şeyi mi?" diye hayranlıkla sorar hizmetçi kız. Evet her şeyi, ruhu ve gövdesiyle onu bile satuı almayı sağlar bu kartlar.

Memurluktan kayak hocalığına atlar, arkeolog, öğrenci, taksi şoförü olur, bir "kimliği" benimser ve ardmdan hemen atar, en son "Zenci olabil-sem" çığlığına erişip kurban verme mekanizmasını harekete getirmek için karanlıklara karışmanın sabırsızlığı içindedir.

Bu şeytansı görüntüler hiçbir şeyle birbirine bağlanmaz.

Bölümler, Kosinski'nin "çatlaklar", mola ya da çıkış kapısı adını verdiği parçalarla birbirinden ayrılır.

Araya birkaç konuşma ya da raslantı sonucu dinlediği sözleri yerleştirmek amacıyla, kendisi de kabuslarının zincirini arasıra kırar.

Korkunun savaşını gözler önüne serdiği için Kafka ile, gaddarlığı yücelttiği için Lautrreamont, yalnız inşam saçma evrenin dışında gösterdiği için Camus, "erotizm"e dinsel törelerin sihirli gücünü verdiği için Jean Ge-nfet ile kıyaslanıyor. Ama bütün bu etkiler bir tutamak yeri bulamayacak kadar yalın bir üslup ve benzeri görülmemiş bir yaradılış üzerinden kayıp gidiyor. Kosinski’ye kulak veren "op", yani devamlı hareket halinde, insanlık durumunun bir çeşit "hayalnüma - kal6doscope"u denebilecek bir sanat eseri verdiğini anlar.

"National Book Award" jürisi, kitabın ihtilâlci iddialarıyla klasik biçimi, çok düzenli yapısını koruyarak karışıklardan sözetmesi, disiplinli bir sanatla çağdaş dünyaya özgü kargaşalığı dile getirmesi arasındaki çelişkiyi belirtmeyi de unutmuyor. Jüri üyeleri, bu görüşlerine ek olarak, "Adımlar için "Okuru, şimdiye kadar görülmemiş bir biçimde kitaba katılmaya zorluyor" da diyebilirlerdi.

Yazar eserinden sözetmeyi kabul ediyor (eserleri yirmi altı dile çevrilmiştir). Yazarların "kişisel iktidarına karşı çıkıyor ama gereksiz bulduğu, yani dehşet yolculuğuna "otobiyografik katkıların ne olduğu" yolundaki sorulara cevap vermekten kaçıyor.

Kaçmak ya da suç işlemek için oyulmuş gibi tepeden tırnağa "profil", arada bir kapalı dudaklarında hafif bir gülümsemeyle Jerzy Kosinski hiç de rahatlatın bir adam değil. Kitapları da öyle.

GÖZLEMCİ

"Adımlar"da konuşan ben değilim, diye belirtiyor. Hamlet’i oynayan Hamlet ya da basit bir tiyatro oyuncusu olmadığı gibi. Kendimi eserin kurgusundan, malzeme katkısından ve "birinci tekil şahıs" ağzıyla anlatılan olayların seçiminden sorumlu tutuyorum yalnız. "Birinci tekil şahıs" bunlardan dilediği gibi yararlansın, orası beni ilgilendirmez. Tabii aramızda

bir akrabalık bağı var, sırasıyla birbirimizi taklit ediyoruz ama, yine de birbirimizden çok ayrıyız.

İnsan, başka birinin kimliğindeyken içinden fışkıran şeyden nasıl bağımsız olabilir?

Hayır. Ateşler içinde ya da kendimden geçerek yaratmıyorum ben, tam tersine. Her şeyi açıkça görebilmek için mutlaka bir kayıtsızlık içinde bulunmaya, kendimi "dondurmaya" çalışıyorum. Tarafsızlığı kayıtsızlığıyla garantilenen bir gözlemci, bir tanık oluyorum.

Ama bu gözlemcinin, bu tanığın gözleri kötülüğün üzerine dikili.

Sizin kötülük diye adlandırdığınız şeyin üzerine. Kabul ettiğinize göre, kötülük var demektir, alışkın olduğunuz bir gerçeği yansılıyor demektir, sizin demektir. Okur kitabımın kendisini ilgüendirmediğini söyleyip kapağını kapamakta özgürdür. Uzattığım aynada, herkes kendi saplantüannın aksini bulur. Bunlar benim saplantılarım değil, bir sürü giysi, görüntü sunuyorum ben. Siz dilediğiniz gibi kullanın, Örneğin Amerikalı eleştirmenler "Adımlar”ın totaliter rejimlerle kökünden sökülen Avrupa'nın tedirginliğini dile getirdiğini söylediler. Fransız meslektaşları ise, özellikle Amerika’da hüküm süren şiddeti buldular kitapta. Kuşkusuz, hepsi haklı... İnsan karşısındakini kendinden daha iyi görür.

Oysa Amerikan gençliği eserlerinize büyük ilgi gösterdi.

Evet ama, her keresinde ters nedenlerle. Gençler, değişik olduğu için cezalandırmak üzere herkesin üstüne çullandığı "Boyalı Kuş"ta kendilerini buldular. "Adımlar" da ise toplumun kendilerine sunduğu ve geri çevirdikleri çeşitli örnekleri gördüler. Benim için olduğu kadar, belki onlar için de putları kırmak, kayıtsızlıktan ölmemek için elimizde kalan son hareket gibi görünüyor.

Ama siz kayıtsızlık iddiasındasınız, -ona yöneliyor-, onun esin kaynağıyla besleniyorsunuz.

Çünkü put kırmak için yapılacak bazı hareketler benim için gerekli. Heyecan yaşadığımız anda, hayatın kedisinde vardır. Kitaplarımda ona yer

yok. Ayrıca bir yargıya varmaktan da kaçmıyorum. Kimyasal yönden saf bir biçimde, günümüzün insanlarını gerçekten tatmin eden tek çözüm yolunun hükmetme ve kulluk olduğunu göstermeye çalışıyorum.

Bu amaçla da, kimyasal yönden saf bir üslûp benimsediniz.

Daha doğrusu, en ufak bir gölgenin metni okurdan gizlememesi için saydam bir üslup diyelim. Önceleri İngilizceyi iyi bilmeyişimin bana büyük yardımı dokundu. Çok sınırlı bir kelime hâzinesiyle, az sayıda sözcüklerle derdimi anlatmayı öğrenmem gerekti. Ama kendimi bildim bileli iyi hikaye anlatırım. Bu da hayatiyeti devam ettiren, yaşamayı sağlayan bir sanattır.

Ama Polonya'da kaldığınız otuz yıllık süre boyunca bir şey yazmadınız?

Komünist rejimin bir yazardan beklediğine boyun eğmem imkânsızdı. Gizlice, el altından okunan bir yazar da olamazdım. Sonra kendimle aramda büyük bir uzaklık bırakmaya ihtiyacım vardı. Birleşik Devletler'e vardıktan sonra, geçmişimi "düşünmek, gözümün önünde canlandırmak" için on yıl bekledim. Bu kadar uzun bir süre "kopmasaydım" ya susardım, ya da başka şey anlatırdım. Aynı şekilde, şimdi birkaç aylığına Amerika'dan ayrılırsam bu, canlandırdığım ya da canlandırdığım sanılan kimliklerden (Üniversite hocası, moda olan bir yazar, v.s.) kurtulmak için olacak. En iyisi yol boyu kendini ve korkularını yitirmek, her türlü kimlikten vazgeçmek. Turist, işte bana en yatkın gelen meslek. Ama herkes, boş zamanlarımda ne yaptığımı sormakta inat ediyor.

Ne yapıyorsunuz gerçekten?

Gün ışığına çıkarsa, başladığım soruşturmayı daha da ileri götürecek üçüncü bir romanı düşünüyorum. Şiddete alıştırma ve insanlık durumunu bütün yalanlardan arındırmanın ardından başımızı ölümden yana çevirmemiz gerekiyor.

- Le Monde-

1957 yılında, yirmi dört yaşındayken Polonya'dan Amerika'ya geçen yazar Jerzy Kosinski, ilk ününü "Boyalı Kuş" adlı romanıyla yapmıştı. Çeşitli dillere çevrilen eser, geçen büyük savaş sırasında, Almaıılaıla PolonyalI

partizanların paylaşamadıkları ıssız ve yoksul bölgede tek başına kalan kiiçük bir çocuğun korkunç hikâyesini anlatıyordu. Aynı yazar, bu yıl, 'Adımlat He Amerika'da bir romana verilen en büyük armağanı, "National Book Award"ı kazanmış bulunuyor.*

İnsan bu oldukça kısa kitabı eline alıyor ve iki saat içinde bir ucundan öbürüne geçip gidiyor. Bu kadar mı diyeceksiniz? Sıkılıp da bırakacağınızı sanmayın. Yazarın kuru uslübu en ufak bir gizlilik bırakmıyor ortada. Olaylar öylesine biiyük bir hızla akıp gidiyor ki, insanlığın alışkın olduğu iğrençliklerin -doğrusu insanlığın alışkın olduğa iğrençlikler konusunda bu kitap bile yetersiz kalır ya - bir sıralamasının sözkonusu olduğunu anlayabilmek için bir siiıie durup düşünmek zorunlu oluyor.

Romanın başında, hikâyeyi anlatan, okuruyla arasındaki uzaklığı koruma kaygısı içinde, soğukkanlı ve duygusal yönden suskun (pabuçtan elinde, parmak uçlanna basarak yürüyen bir adam izlenimi uyandınyor), paranın sağlayacağı tüm zevkleri ballandırarak yoksul ve saf bir kızı elde ediyor. Kitabın son sayfasında da bırakıyor, daha doğrusu kız, hesabı ödenmiş bir otelde, okyanus /ayısındaki bir plajda, belki de kendini öldürmek amacıyla, açıklara doğru yüzerken buluyoruz ya, bunun fazla önemi yok.. Bu arada, iki sevgilinin karşılıklı duyduktan zevkten söz ettikleri, değişik karakterdeki yazılann seıpiştirildiği metinde, yazarın ve tanıdığı binaktm kişilerin yaptığı haksızlıktan, işlediği suçlan okuyana.

Bunlann, sevgiliye anlatılan binakım öyküler olduğu varsayımının dışında, hikâyeler arasında hiçbir bağ yok. Sanki bu öyküler, biri Doğu Avrupa'da diğeri ise Amerika'da geçen iki ayn yaşantıyla ilgili. Doğrusu bu iki ülke ayınmı yazann hayat hikâyesine de uygun. Tasvir edilen görüntülerin atnansız, çeşitli iğrençlik derecelerinde olması ne tiksintiye, ne de şaşkınlığa yol açmalı. Bu atanda nasırlaşmış sayılınz.

Neler var bu korkunç görüntüler arasında? Rasgele seçiyorum: Askerler, aletlerine ip bağlayıp çektirmeye dayanan aptalca bir oyun oynuyorlar. İçlerinden ikisi, epey paranın döndüğü bu kumarda hile yaparken yakalanınca, erkeklik organla'i iki taş arasında eziliyor. Açlıktan gözü dönen genç bir adam iki şişman kadının saldırısına uğrayarak neredeyse cinsel yönden yenilip yutuluyor. Amerika bölümünde ise, gangster hikâyeleri, haraç almalar, cinayetler, delice otomobil yarışları var...

Peki. Dünya böyle, biliyoruz. Ama yazanıı, böyle dummlarda, kendinden bir şeyler katacağını da biliyoruz ki bu bizi kızdırıyor. Derken "Boyalı Kuş"u hatırlayıp açıyor ve ikisini karşılaştınyoruz. Ve görünürde, biıbirine bağlı bölümlerden meydana gelen bu romanın da, bir öyküler dizisi olduğunu görüyoruz. Bu dizi, bir step "David Copperfıeld"inin akıl almaz felâketlerini dile getiriyor. Her bölüm yeni bir hikâyeyi anlatıyor. Savaşın sun iyiden iyiye sağlam olduğundan dilediği gibi yüklüyor, gerek o çağın ve gerekse anlatılan çevrenin doğıvlar gibi göründüğü birtakım dehşet verici olayların yığılması, ilk ağızda insanı şaşırtmıyor. Ama dikkatte okunduğunda, yazarın da biıtakım şeyleri abarttığı ortaya çıkıyor. Fazla abarttığı da söylenemez ya. Bir litreye bir bardak da o katıyor işte. Ama bu kadan bile tatsız.

iler şey bir yana, Kosinski'nin iki romanından birini seçmek geıvkse, kuruluğu ıv okurla arasında bınıktığı uzaklık yönünden "Adımlar"ı seçerim. Hiçbir davayı savunmayan, gözlerimizden yaş getirme amacı gütmeym amansız bir tespit. Yine de bu satırları okuduktan sonra, yürümenin bir şeye yarayıp yaramadığın, ya da adımlarımızın bizi az ya da çok tehlikeli bir saçmalıktan öbürüne götüriip götürmediğini merak ediyoruz.

-L'EXPRESS -

"ADIMLAR" İÇİN NELER YAZILDI?

Jerzy Kosinski'nin ikinci romanı "Adımlar", *12* Mart 1969 günü, yılın en önemli romanına verilen "National Book Award" armağanını aldı. Armağan jürisi, eseri şu cümlelerle niteliyordu:

"Bu, 20. yüzyıl Avrupa'sının içinde bulunduğu kargaşalık ve bozgunu dile getiren, uygarlık yaldızı ardında her zaman gizli kalmış korkunç şiddeti açığa vuran bir eserdir. Romanın başlıca Özelliği, çok düzenli yapısını koruyarak kargaşalıklardan söz etmesi, çağdaş dünyaya özgü disiplinsizlikten, çok disiplinli bir sanatçı kalemiyle söz etmesi... Teşhircilik ve utanmazlığın kültürümüzü büyük ölçüde kapladığı bir çağda, Kosinski, yaratıcılık alanında büyük sanat geleneğini sürdürüyor."

Bu yargıyı, Amerika, İngiltere ve Fransa'nın bütün ünlü eleştirmenlerinin yargılan tamamlıyor:

OLAĞANÜSTÜ BİR BAŞARI...

"Adımlar", Olağanüstü bir edebiyat başarısıdır. Tıpkı, unutulmaz "Boyalı Kuş"unki gibi. Görüntüleri yakıcı, kanlı, gaddar.. Yine de bunlar cehennem ya da hayal-bilim görüntüleri değil. Söz konusu edilen gerçekten bizim gezegenimiz."

Hayim Zeldis - The Book Reporter

BİR EĞLENCE DEĞİL, BİR BİLİM..

Kosinski'nin bu gezisi hoşça vakit geçirmeyi sağlayan bir eğlence değil, bir bilim. Anılan bildiklerine dayanıyor ve üç kaynaktan geliyor; Gaddarlık, şartlanma ve acılı bir sevgi.. Romanda sevgi acılı, buruk, çünkü gaddarlıkla şartlanıyor; şartlanma da gaddar, çünkü sevgiden yoksun; şartlanmalar deneyi tutsak kıldığı için gaddarlık bir sevgi türü halini almış. Bu sürecin nerede başladığı pek kestirilemez, ama sonu yok. Hiç durmadan ilerliyorsak da bir arpa boyu bile gidemiyoruz...

Hug Kenner - New York Times Kitap eki.

KİMSE SÖZÜNÜ ETMESE DE OKUMAK GEREK

..O kadar yeni, o kadar zeki ve korkunç ki, kimse sözünü etmese bile bu kitabı okumak gerek... yılın en iyi kitabı ve de en önemlisi. İnsanoğlunu tüm çıplaklığıyla gösteren ve hiçbir başka eserle kıyaslanamayan "Adımlar"! seçmekte, "National Book Award" jürisi çok haklı.

La Tribüne de Geneve

FARE GİBİ KAPANA KISILIYORUZ

Jerzy Kosinski'nin "Adımlar"ı kadar şiddet dolu bir kitap okuduğumu sanmıyorum. İnsan, farenin kapana kısılması gibi yakalanıyor bu romana. Kitabın sonuna vanp bu kapandan kurtulduğunda da iyiliği, inancı ve toplumsal sezgisi konusunda hayale kapılamaz oluyor. Kitap boyunca durmadan amansız uyarmalarla, gerçeği tüm çıplaklığıyla görme uyarmalarıyla karşılaşıyor.

Pierre Descargues - Tribüne de Lausonne

1

"Arak* Bir çeşit rakı.

GENEL DİZİ

1. BOYALI KUŞ / Jerzy Kosinski

2. ADIMLAR / Jerzy Kosinski

3. BİR YERDE / Jerzy Kosinski

4. BOŞLUK / Jerzy Kosinski

5. ŞEYTAN AĞACI / Jerzy Kosinski

6. İNSAN ASKER DOĞMAZ / Kostantin Simonof

7. KELEBEK / Henri Charriere

8. BANKO / Henri Charriere

9. ÖLÜMÜN ADI / Ladislav Mnacko

10. BABA / Mario Puzo

11. APTALLAR ERKEN ÖLÜR / Mario Puzo

12. ÇAKAL / Frederic Forsyth

13. GİZLİ ÖRGÜT / Frederic Forsyth

14. İT DALAŞI / Frederic Forsyth

15. ŞEYTAN SEÇENEĞİ / F. Forsyth

16. HAYSİYET DİVANI / Maria Fagyas

17. MAĞRURLAR / Lavvrence Sanders (1. cilt)

18. MAĞRURLAR / Lavvrence Sanders (2. cilt)

19. UÇUŞ KORKUSU / Erica Jong

20. FANNY / Erica Jong

21. YOK OLDU / Simpson - Burger

22. UYARI / Simpson - Burger

23. HAYALET GEMİ / Simpson - Burger

24. ŞEYTAN DENİZİ / Edvin Corley

25. ŞİBUMİ /Trevanian

26. KATYA'NIN YAZI / Trevanian

27. NEŞELİ MANGIR / R. Terral

28. TALİH KUŞU / D. Bagley

29. KÖSTEBEK / J. Le Carre

30. PAPATYA PRENSES / Judit Krantz

31. RESSAMIN KIZI / Judit Krantz

32. ÇILGINLAR GİBİ / Herman Raucher

33. KUDRET DELİSİ / İrving VVallece

34. MİRAS / Peter Driscol

35. AMERİKA’NIN SON GÜNLERİ / Paul Erdman

36. SEBASTİAN KNIGHT'IN GERÇEK YAŞAMI / Nabokov

37. ZELİM HAN / Mamakayev

38. SIRÇA ANAHTAR / Dashıel Hammet

39. MISIR KONSEYİ / L. Sciascia

40. ŞEYTAN İŞİ / Boileau-Narcejac

41. ÜÇ SİLAHŞÖRLER/ Alexandre Dumas (5 Cilt-Büyük Boy)

42. GÜNLERİN KÖPÜĞÜ / Boris Vian

43. GÜNDÜZ GÜZELİ / Joseph Kessel

44. SIDDARTHA / Hermann Hesse

45. BOZKIRLAR KURDU / Hermann Hesse

46. SENİN KÖYLERİN / Cesare Pavese

47. YOLDAŞ / Cesare Pavese

SAVAŞ ROMANLARI DİZİSİ

1. LANETLİLER TABURU / Sven Hassel

2. CEPHE ARKADAŞLARI / Sven Hassel

3. MONTE CASSİNO CEHENNEMİ/Sven Hassel

4. PARİSİ YAKIN / Sven Hassel

5. SS GENERALİ / Sven Hassel

6. ONLAR ÖLÜRKEN / Sven Hassel

7. CEHENNEM KRALLIĞI / Sven Hassel

8. SINIR TABURU / Sven Hassel

9. O.G.P.U. HAPİSHANESİ / Sven Hassel

10. ÖLÜMÜN KANLI YOLU / Sven Hassel

1. EL GREKO’YA MEKTUPLAR / Nikos Kazancakis

2. YAŞAMA UĞRAŞI / Cesare Pavese

3. YAŞANTIM / Yevtuşenko

4. ERMİŞ / Halil Cibran

5. ERMİŞİN BAHÇESİ / Halil Cibran

6. SÖZLER / Halil Cibran

7. GEZGİN / Halil Cibran

8. HARBİYE KAZANI / Kerim Korcan

9. ENTELEKTÜELDEN ENTEL'E /

Demirtaş Ceyhun

10. SONSUZA DEK GENÇ / Bob Dylan

BELGE-İNCELEME-ARAŞTIRMA DİZİSİ

1. KUDÜS EY KUDÜS / Lapierre - Collings

2. BU GECE ÖZGÜRLÜK / Lapierre - Collins C-1

3. BU GECE ÖZGÜRLÜK / Lapierre - Collins C-2.

4. BERMUDA ŞEYTAN ÜÇGENİ / C. Berlitz

5. MAFYA'DAKİ HAYATIM / V.Teresa-T.C.Renner

6. ÇİN DEYİNCE / M. Antonietta Macciocchi

7. TARİH YAPILIRKEN BEN UYUYAMAM /

Reşit Aşçıoğlu

8. KIZIL ORKESTRA / Gilles Perrault

9. KALBİMİ VATANIMA GÖMÜN / Dee Brovvn

10. DİĞER KAYIPLAR / James Bacque

11. GÖLGELER ORDUSU / Joseph Kessel

1. TABİAT HAKLIDIR / Maurice Messegue

2. İNSANLAR VE BİTKİLER / Maurice Messegue

3. SEVELİM SEVİŞELİM / Maurice Messegue

4. YAŞLILIĞIN TADINI ÇIKARIN /

B.F. Skinner-M.E. Vaughan

ÇAĞDAŞ KADIN DİZİSİ

1. KADINLARA MAHSUS / Marilyn French

2. KANAYAN YÜREKLER / Marilyn French

3. KADINLIĞIN GİZEMİ / Betty Friedan

4. ANNEM VE BEN / Nancy Friday

KADININ KİTAPLIĞI DİZİSİ (Büyük Boy)

1. BİR ÇOCUK BEKLİYORUM / Laurence Pernoud

2. ÇOCUĞUMU BÜYÜTÜYORUM / L Pernoud

3. ÇOCUĞUN CİNSEL EĞİTİMİ / L. Pernoud

BİLİM DİZİSİ

1. KARA DELİK / John Taylor

2. CENNETİN EJDERLERİ / Cari Sağan

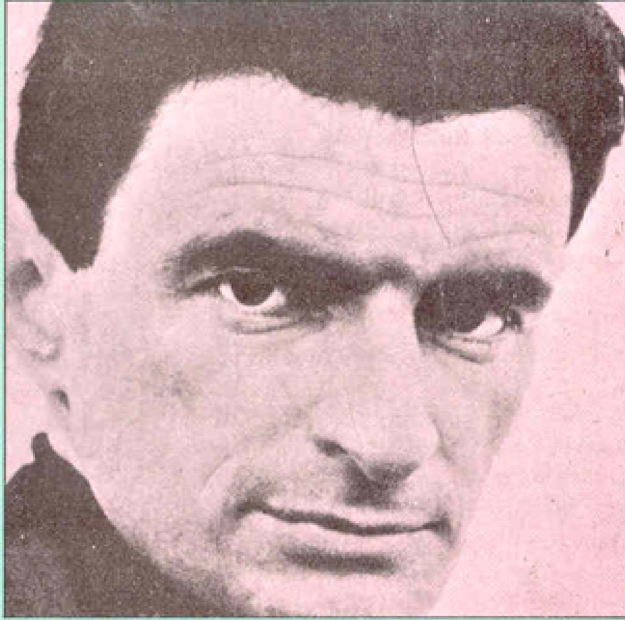
3. KOZMİK BAĞLANTI / Cari Sağan

4. BİR HÜCRENİN YAŞAMLARI / Lewis Thomas

5. BİLİM REHBERİ / Isaac Asimov

"Adımlar", olağanüstü bir edebiyat başarısıdır. Tıpkı, unutulmaz "Boyalı Kuş"unki gibi. Görüntüleri yakıcı, kanlı, gaddar... Yine de bunlar cehennem ya da hayal-bilim görüntüleri değil. Söz konusu edilen gerçekten bizim gezegenimiz."

Hayim Zeldis - The Book Reporter

"Amerikalı eleştirmenler "Adımlar"ın totaliter rejimlerle kökünden sökülen Avrupa'nın tedirginliğini dile getirdiğini söylediler. Fransız meslektaşları ise, özellikle Amerika'da hüküm süren şiddeti buldular kitapta. Kuşkusuz, hepsi haklı... İnsan karşısındakini kendinden daha iyi görür." Gençler, değişik olduğu için cezalandırmak üzere herkesin üstüne çullandığı **"Boyalı Kuş"**ta kendilerini buldular. **"Adımlar"**da ise toplumun kendilerine sunduğu ve geri çevirdikleri çeşitli örnekleri gördüler. Benim için olduğu kadar, belki onlar içinde putları kırmak, kayıtsızlıktan ölmemek için elimizde kalan son hareket gibi görünüyor."

I S B N 975-390-043-0